

РЕСПУБЛИКА
ТАТАРСТАН

СОВЕТ ШИКШИНСКОГО
СЕЛЬСКОГО ПОСЕЛЕНИЯ
САБИНСКОГО
МУНИЦИПАЛЬНОГО РАЙОНА

422053, Республика Татарстан, Сабинский район,
с.Шикши, ул. Школьная, 4
тел. (84362) 46-1-35

ТАТАРСТАН
РЕСПУБЛИКАСЫ

САБА МУНИЦИПАЛЬ
РАЙОНЫ ШЕКШЕ АВЫЛ
ЖИРЛЕГЕ СОВЕТЫ

422053, Татарстан Республикасы, Саба районы,
Шекше авылы, Мәктәп урамы, 4 йорт
тел. (84362) 46-1-35

e-mail: Shik.sab@tatar.ru

РЕШЕНИЕ
17.12.2021

КАРАР
№30

«Татарстан Республикасы Саба муниципаль
районы Шекше авыл жирлеге» муниципаль
берәмлек Уставын раслау турында

«Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрдәге 131 номерлы Федераль законның 44 нче маддәсе, «Татарстан Республикасында жирле үзидарә турында» 2004 елның 28 июлдәге 45-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законының 7 статьясы, Шекше авыл жирлеге Советы тарафыннан 2021 елның 9 декабрдә кабул ителгән ачык тыңлаулар нәтижеләрен исәпкә алып, Татарстан Республикасы Саба муниципаль районы Шекше авыл жирлеге Советы

КАРАР КЫЛДЫ:

1. «Татарстан Республикасы Саба муниципаль районының Шекше авыл жирлеге» муниципаль берәмлеге Уставын кабул итәргә кушымта нигезендә.

2. «Татарстан Республикасы Саба муниципаль районы Шекше авыл жирлеге» муниципаль берәмлеге Уставын һәм Шекше авыл жирлеге Советы карарларын үз көчен югалткан дип танырга:

- 27.08.2012 елгы № 18 «Татарстан Республикасы Саба муниципаль районы Шекше авыл жирлеге Уставы турында»;

- 18.12.2014 елгы № 34 «Татарстан Республикасы Саба муниципаль районы Шекше авыл жирлеге Уставына үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында»;

- 11.03.2016 елгы № 10 «Татарстан Республикасы Саба муниципаль районы Шекше авыл жирлеге Уставына үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында»;

- 24.09.2018 елгы №18 «Татарстан Республикасы Саба муниципаль районы Шекше авыл жирлеге Уставына үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында»;

- 25.10.2019 елгы № 23 «Татарстан Республикасы Саба муниципаль районы Шекше авыл жирлеге Уставына үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында» өлеге карар үз көченә кәргән мизгелдән.

3. Әлеге карарны «Интернет» мәгълүмат-телекоммуникация челтәрендә Татарстан Республикасы хокукый мәгълүмат рәсми порталында түбәндәге адрес буенча бастырып чыгарырга: <https://pravo.tatarstan.ru> һәм Татарстан Республикасы Саба муниципаль районы Шекше авыл жирлегенең махсус мәгълүмат стендларында түбәндәге адреслар буенча урнаштыру юлы белән халыкка хәбәр

итәргә: ТР, Саба районы, Шекше авылы, Мәктәп урамы, 4 нче йорт; ТР, Саба районы, Шекше авылы, Мәктәп урамы, 4а йорт; ТР, Саба районы, Сәрдә авылы, Гагарин урамы, 31 нче йорт.

4. Әлеге карар гамәлдәге законнарда билгеләнгән тәртиптә үз көченә керә.

5. Әлеге карарны Татарстан Республикасы Саба муниципаль районы Шекше авыл җирлеге муниципаль берәмлеге Уставын дәүләт теркәве өчен законнарда билгеләнгән тәртиптә Россия Федерациясе юстиция Министрлыгының Татарстан Республикасы буенча идарәсенә җибәрергә.

6. Әлеге карарның үтәлешен контрольдә тотуны үз өстемә калдырам.

Шекше авыл
җирлеге башлыгы

Р. Р.Хәйртдинов

Татарстан Республикасы Саба муниципаль
районы Шекше авыл җирлеге
Советының 2021 елның 17 декабрендә
№ 30 карары белән кабул ителде

Татарстан Республикасы Саба муниципаль
районы Шекшеавыл җирлеге башлыгы
_____ Р. Р.Хәйтдинов

**"Татарстан Республикасы Саба муниципаль
районы Шекше авыл җирлеге"
муниципаль берәмлек
УСТАВЫ**

I бүлек. Гомуми нигезлэмэләр

1 статья. Татарстан Республикасы Саба муниципаль районы Шекше авыл җирлеге муниципаль берәмлегенең исеме һәм хокукый статусы

1. «Шекше авыл җирлеге» муниципаль берәмлегенә авыл җирлеге статусы бирелде.
2. Муниципаль берәмлекнең рәсми исеме – «Татарстан Республикасы Саба муниципаль районы Шекше авыл җирлеге» (алга таба – текст буенча-Авыл җирлеге).
3. «Саба муниципаль районы Шекше авыл җирлеге» муниципаль берәмлеге Саба муниципаль районы составына керә.

2 статья. Җирлекнең территориаль төзелеше

1. Җирлек составына түбәндәге торак пунктлар керә: Шекше авылы, Алан-Елга авылы, Сәрдә авылы.
2. Җирлекнең административ үзәге булып Шекше авылы торак пункты санала.
3. Җирлек чикләре «Саба муниципаль районы» муниципаль берәмлегенең һәм аның составындагы муниципаль берәмлекләрнең территорияләре чикләрен билгеләү һәм аларның статусы турында» 2005 елның 31 гыйнварындагы 38–ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законы белән билгеләнгән.
4. Җирлек территориясе составына милек рәвешләренә һәм максатчан билгеләнешенә карамастан, җирләр керә.
5. Җирлек чикләрен үзгәртү, аны үзгәртеп кору федераль законнарда билгеләнгән төрлө Татарстан Республикасы Законы нигезендә гамәлгә ашырыла.

3 статья. Халыкның җирлектә җирле үзидарәне гамәлгә ашыру хокукы

1. Җирлектә җирле үзидарә Россия Федерациясе гражданны тарафыннан җирле референдумнарда, муниципаль сайлауларда һәм турыдан-туры ихтыяр белдерүнең башка рәвешләрендә, шулай ук әлеге Уставта каралган сайлау һәм башка җирле үзидарә органнары аша гамәлгә ашырыла.

2. Гражданны җирле үзидарәне гамәлгә ашыруга турыдан-туры, шулай ук үз вәкилләре аша җенесе, расасы, милләте, теле, чыгышы, мөлкәти һәм вазифаи хәле, дингә, инануларына, җәмәгать берләшмәләренә каравына бәйсез рәвештә тигез хокукы.

Җирлек территориясендә даими яки нигездә яшәүче чит ил гражданны җирле үзидарәне гамәлгә ашырганда Россия Федерациясенең халыкара килешүләре һәм федераль законнар нигезендә хокукларга ия.

3. Гражданны турыдан-туры җирле үзидарә органнарына һәм җирлекнең җирле үзидарәнең вазифаи затларына мөрәҗәгать итәргә, җирле үзидарә органнары эшчәнлеге турында мәгълүмат алырга хокукы.

4. Җирлекнең җирле үзидарә органнары һәм вазифаи затлары һәркемгә аның хокукларына һәм ирекләренә турыдан-туры кагылучы документлар һәм

материаллар белән танышу, шулай ук, әгәр законда башкача каралмаган булса, гражданныр тарафыннан жирлекнең жирле үзидарә органнары эшчәнлеге турында башка тулы һәм дәрәс мәғлүмат алу мөмкинлеген тәмин итәргә тиеш.

5. Жирлекнең жирле үзидарә органнары массакуләм мәғлүмат чаралары аша һәм башка ысул белән гражданнырга жирлек һәм аның аерым территорияләрен үстерүнең иң мөһим мәсьәләләре, гомуми файдаланудагы транспорт, торақ-коммуналь хужалык эше, халыкка төрле хезмәтләр күрсәтүче социаль-мәдәни һәм башка учреждениеләр һәм хезмәтләр чөлтәрен үстерү, социаль ташламалар, жәмәгать тәртибен саклауның торышы һәм табигый һәм техноген характердагы гадәттән тыш хәлләр турында даими рәвештә хәбәр ителәр.

6. Гражданныр, оешмалар, әгәр аларның хокуклары һәм ирекләре бозылган дип санасалар, судта жирле үзидарә органнарының һәм вазыйфаи затларының карарларына, гамәлләренә (гамәл кылмауларына) шикаять бирергә хокуклы.

4 статья. Жирлекнең жирле үзидарә органнары структурасы

1. Жирлекнең жирле үзидарә органнары структурасына Жирлек Советы, Жирлек Башлыгы, Жирлекнең Башкарма комитеты, Жирлекнең Ревизия комиссиясе һәм әлеге Устав нигезендә төзелә торган башка органнар керә.

2. Жирлекнең жирле үзидарә органнары структурасын үзгәртү әлеге Уставка үзгәрешләр кертү юлы белән башкарыла.

5 статья. Жирлекнең жирле әһәмияттәге мәсьәләләре

1. Жирлекнең жирле әһәмияттәге мәсьәләләренә түбәндәгеләр керә:

1) Жирлекнең бюджет проектын төзү һәм карау, Жирлекнең бюджетын раслау һәм үтәү, аның үтәлешен контрольдә тоту, жирлек бюджеты үтәлеше турындагы хисапны төзү һәм раслау;

2) Жирлекнең жирле салымнарын һәм жыемнарын билгеләү, үзгәртү һәм юкка чыгару;

3) Жирлекнең муниципаль милкендәге мөлкәтенә ия булу, аннан файдалану һәм эш итү;

4) Жирлекнең торақ пунктлары чикләрендә беренчел янгын куркынычсызлыгы чараларын тәмин итү;

5) жирлек халкын элементә, жәмәгать туклануы, сәүдә һәм көнкүреш хезмәте күрсәтү белән тәмин итү өчен шартлар тудыру;

6) жирлек халкын мәдәният оешмалары хезмәтләре белән тәмин итү һәм ял оештыру өчен шартлар тудыру;

7) жирлекнең территориясендә физик культура, мәктәп спорты һәм массакуләм спорт үсеше өчен шартлар булдыру, Жирлекнең рәсми физкультура-сәләмәтлөндерү һәм спорт чараларын үткөрүне оештыру;

8) жирлекнең архив фондларын формалаштыру;

9) Жирлекнең территориясен төзеклөндерү кагыйдәләрен раслау, төзеклөндерү өлкәсендә муниципаль контрольне гамәлгә ашыру, аның предметы булып, жирлек территориясен төзеклөндерү кагыйдәләрен үтәү, социаль, инженерлык һәм транспорт инфраструктурасы объектларының һәм күрсәтелә торган хезмәтләренә

инвалидларга үтемлелеген тээмин итү таләпләрен үтәү, әлеге кагыйдәләр нигезендә жирлек территориясен төзекләндерүне оештыру тора.;

10) адреслар бирү, адресларны үзгәртү, юкка чыгару, урам-юл челтәре элементларына (федераль әһәмияттәге автомобиль юлларыннан, региональ яки муниципальара әһәмияттәге автомобиль юлларыннан, муниципаль районның жирле әһәмияттәге автомобиль юлларыннан тыш) исемнәр бирү, жирлек чикләрендә планлаштыру структурасы элементлары атамаларын бирү, мондый атамаларны үзгәртү, юкка чыгару, дәүләт адреслы реестрында мәгълүмат урнаштыру;

11) авыл хужалыгы житештерүен үстерүгә ярдәм итү, кече һәм урта эшқуарлыкны үстерү өчен шартлар тудыру;

12) жирлектә балалар һәм яшьләр белән эшләү чараларын оештыру һәм гамәлгә ашыру;

13) жәмәгать тәртибен саклауда катнашучы гражданның һәм аларның берләшмәләренә ярдәм күрсәтү, халык дружиналары эшчәнлеген өчен шартлар тудыру;

14) каты коммуналь калдыкларны жыю (шул исәптән аерым туплану) һәм транспортлау эшчәнлеген оештыруда катнашу;

15) ритуаль хезмәтләр оештыру һәм күмү урыннарын карап тоту;

16) Жирлекнең чикләрендә халыкны су белән тээмин итү, ташландык суларны агызу, халыкны ягулык белән тээмин итүне оештыру, Россия Федерациясе законнарында билгеләнгән вәкаләтләр чикләрендә;

17) Жирлекнең торақ пунктлары чикләрендә жирле әһәмияттәге автомобиль юлларына карата юл эшчәнлеген;

18) милләтара һәм конфессияара татулыкны ныгытуга, Жирлек территориясендә яшәүче Россия Федерациясе халыкларының телләрен һәм мәдәниятен саклап калуга һәм үстерүгә, мигрантларны социаль һәм мәдәни адаптацияләүгә, милләтара (этникара) конфликтларны профилактикалауға юнәлдерелгән чараларны гамәлгә ашыру өчен шартлар тудыру.;

19) жирлек халкының массакуләм ял итү өчен шартлар тудыру һәм халык күпләп ял итә торган урыннары төзекләндерүне оештыру, шул исәптән гражданның гомуми файдаланудагы су объектларына һәм аларның яр буе полсаларына иреккә үтеп керүен тээмин итү.

20) Россия Федерациясе граждан законнары нигезендә үз белдеге белән төзелгән корылманы сүтү, үз белдеге белән корылган корылманы сүтү яки аны рөхсәт ителгән төзелеш, үзгәртеп кору, жирдән файдалану һәм төзелеш кагыйдәләре белән билгеләнгән капитал төзелеш объектларының чик параметрларына, территорияне планлаштыру документларына яисә федераль законнарда билгеләнгән капитал төзелеш объектлары параметрларына мәжбүри таләпләргә туры китерү турында Карар кабул итү;

2. Жирлекнең жирле үзидарә органнары, Россия Федерациясе Бюджет кодексы нигезендә, жирлек бюджетыннан Саба муниципаль районы бюджетына бирелә торган бюджетара трансфертлар хисабына, жирле әһәмияттәге мәсьәләләргә хәл итү буенча үз вәкаләтләренә бер өлешен гамәлгә ашыру өчен, Саба муниципаль районы жирле үзидарә органнары белән килешүләр төзәргә хокуклы.

3. Жирлекнең территориясен төзекләндерү мәсьәләләрен жайга сала:

1) гомуми файдаланудагы территорияләрне карап тоту һәм мондый территорияләрдән файдалану тәртибе;

2) биналарның, төзелмәләрнең, корылмаларның фасад һәм киртәләү конструкцияләренең тышкы төре;

3) төзекләндерү элементларын проектлау, урнаштыру, карап тоту һәм торгызу, шул исәптән жир эшләрен башкарганнан соң да,;

4) муниципаль берәмлек территориясен, биналарны, төзелмәләрне, корылмаларны архитектура яктылыгын да кертәп, яктыртуны оештыру;;

5) торақ пунктлар чикләрендә урнашкан газоннар, чөчәк түтәлләре һәм үлән үсемлекләре биләп торган башка территорияләрне булдыру, карап тоту, торгызу һәм саклау тәртибен дә кертәп, муниципаль берәмлек территориясен яшелләндерүне оештыру;

6) муниципаль берәмлек территориясендә мәгълүмат урнаштыру, шул исәптән урам исемнәре һәм йорт номерлары, элмә такталары куелган күрсәткечләр урнаштыру;

7) балалар һәм спорт мәйданчыкларын, хайваннарны урамда йөртү өчен мәйданчыклар, парковкалар (парковка урыннары), кече архитектура формаларын урнаштыру һәм карап тоту;

8) жәяүлеләр коммуникацияләрен, шул исәптән тротуарларны, аллеяларны, юлларны, сукмакларны оештыру;

9) күрсәтелгән территория буенча инвалидларның һәм халыкның башка аз хәрәкәтләнүче төркемнәренең тоткарлыксыз хәрәкәтен тәэмин итү максатларында муниципаль берәмлек территориясен төзекләндерү;

10) муниципаль берәмлек территориясен, шул исәптән кышкы чорда жыештыру;

11) яңгыр сулары агынтыларын оештыру;

12) жир эшләрен үткөрү тәртибе;

13) биналарның, төзелмәләрнең, корылмаларның, жир кишәрлекләренең (милекчеләреннән һәм (яки) башка законлы хужаларының (мондый йортлар чикләре буенча төзелмәгән жир кишәрлекләре милекчеләреннән һәм (яки) башка законлы хужаларынан тыш) тирә-юнь территорияләрен карап тотуда катнашу;

14) Татарстан Республикасы Законында билгеләнгән тәртип нигезендә тирә-юнь территорияләре чикләрен билгеләү;

15) муниципаль берәмлек территориясен бәйрәмчә рәсмиләштерү;

16) муниципаль берәмлек территориясен төзекләндерү буенча чараларны гамәлгә ашыруда гражданныр һәм оешмаларның катнашу тәртибе.

6 статья. Жирлекнең жирле үзидарә органнарының Жирлекләренең жирле өһәмияттәге мәсьәләләренә кертелмәгән мәсьәләләренә хәл итүгә хокуклары

1. Жирлекнең жирле үзидарә органнары түбәндәгеләргә хокуклы:

1) жирлек музейларын булдыру;

2) жирлектә нотариус булмаган очракта законнарда каралган нотариаль гамәлләр кылу;

3) опека һәм попечительлек эшчәнлеген тормышка ашыруда катнашу;

4) жирлек территориясендә жирле милли-мәдәни мохтариятләренең хокукларын гамәлгә ашыру белән бәйлә эшчәнлекне гамәлгә ашыру өчен шартлар тудыру;

5) Россия Федерациясе халыкларының милли-мәдәни үсешенә ярдәм итү һәм жирлек территориясендә милләтара мөнәсәбәтләр өлкәсендә чараларны гамәлгә ашыру;

6) жирлек территориясендә урнашкан муниципаль предприятиеләрне һәм учреждениеләрне мобилизация эзләү чараларын оештыруда һәм тормышка ашыруда катнашу;

7) муниципаль янгын сагы булдыру;

8) туризмны үстерү өчен шартлар тудыру;

9) кеше хокукларын тәэмин итүгә жәмәгать контролен һәм мәжбүри тоту урыннарында булган затларга ярдәм күрсәтүне гамәлгә ашыручы ижтимагый күзәтчелек комиссияләренә ярдәм күрсәтү;

10) «Россия Федерациясендә инвалидларны социаль яклау турында» 1995 елның 24 ноябрәндәге 181-ФЗ номерлы Федераль закон нигезендә инвалидларның ижтимагый берләшмәләренә, шулай ук Гомумроссия инвалидлар ижтимагый берләшмәләре тарафыннан оештырылган оешмаларга ярдәм күрсәтү;

11) торак законнары нигезендә социаль файдаланудагы торак фондының торак урыннарына наем шартнамәләре буенча гражданның муниципаль торак фондыннан торак урыннары бирү;

12) Жирлек территориясендә яшәүче хужаларсыз хайваннар белән эш итү буенча эшчәнлекне гамәлгә ашыру;

13) «Россия Федерациясендә хокук бозуларны профилактикалау системасы нигезләре турында» 2016 елның 23 июнендәге 182-ФЗ номерлы Федераль законда каралган хокук бозуларны профилактикалау өлкәсендә чараларны гамәлгә ашыру;

14) инвалидлар, сәламәтлекләре чикләнгән затлар, адаптив физик культура һәм адаптив спорт үсешенә ярдәм күрсәтү;

15) «Кулланучылар хокукларын яклау турында» 1992 елның 7 февралендәге 2300-1 номерлы Россия Федерациясе Законнда каралган кулланучылар хокукларын яклау чараларын гамәлгә ашыру;

16) полиция участок уполномоченные вазыйфасын биләп торучы хезмәткәргә һәм аның гаилә әгъзаларына хезмәткәр тарафыннан күрсәтелгән вазыйфаны биләү чорында торак урыны бирү;

17) алкогольле, наркотик яки башка токсик исерек хәлдә булган затларга ярдәм күрсәтү чараларын гамәлгә ашыру.

2. Жирле үзидарә органнары, әгәр федераль законнарда каралса, башка муниципаль берәмлекләренң жирле үзидарә органнары, дөүләт хакимияте органнары компетенциясенә кермәгән һәм федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары белән аларның компетенциясеннән төшереп калдырылмаган башка мәсьәләләренә хәл итәргә, башка дөүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашыруда катнашырга хокуклы («Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 06.10.2003 ел, № 131-ФЗ Федераль законның 19 статьясы нигезендә аларга тапшырылмаган), Россия Федерациясе бюджет системасы бюджетларыннан бирелгән бюджетара трансфертлардан һәм түләүләренң өстәмә нормативлары буенча салым керемнәреннән тыш, жирле бюджетлар керемнәре исәбенә.

7 статья. Жирлекнең муниципальара хезмәттәшлектә катнашуы

Жирлекнең муниципальара хезмәттәшлектә катнашуы федераль законнар һәм жирле үзидарә турында Татарстан Республикасы законнары нигезендә гамәлгә ашырыла.

8 статья. Авыл жирлеге жирле үзидарә органнарының дәүләт хакимияте органнары белән үзара мөнәсәбәтләре

Жирлекнең жирле үзидарә органнары һәм дәүләт хакимияте органнары арасындагы үзара мөнәсәбәтләр аша гамәлгә ашырыла:

1) Жирлекнең жирле үзидарә органнарының социаль-икътисадый үсешенә юнәлдерелгән дәүләт программаларын гамәлгә ашыруда катнашуы;

2) Жирлекнең жирле үзидарә органнары һәм дәүләт хакимияте органнары арасында шартнамәләр (киләшүләр)төзү;

3) даими яисә вакытлыча координацияләү, консультатив, киңәшмә һәм башка эш органнарын булдыру;

4) Татарстан Республикасы Дәүләт Советында жирлек Советының закон чыгару инициативасы;

5) законнарда билгеләнгән башка хезмәттәшлек формалары.

9 статья. Муниципаль хезмәтне хокукый жайга салу

1. Жирлектә муниципаль хезмәтне хокукый жайга салу, муниципаль хезмәт вазыйфаларына таләпләрне, муниципаль хезмәткәр статусын билгеләү, муниципаль хезмәт үтү шартлары һәм тәртибе «Россия Федерациясендә муниципаль хезмәт турында» 2007 елның 2 мартындагы 25-ФЗ номерлы Федераль законы, муниципаль хезмәт турында Татарстан Республикасы Кодексы, өлеге Устав һәм башка муниципаль хокукый актлар белән гамәлгә ашырыла.

2. Муниципаль хезмәттән эштән киткәндә, тиешле еллар эшләгән өчен пенсиягә чыгуга бәйле рәвештә, муниципаль хезмәт стажы булган очракта, аның тиешле еллар эшләгән өчен пенсия билгеләү өчен тиешле елда исәпләнгән муниципаль хезмәт вазыйфасы буенча айлык акчалата кереме биш тапкыр бирелә торган күләмдә түләнә:

- 2020 елда 17 ел,
- 2021 елда 17 ел 6 ай,
- 2022 елда 18 ел,
- 2023 елда 18 ел 6 ай,
- 2024 елда 19 ел,
- 2025 елда 19 ел 6 ай,
- 2026 һәм аннан соңгы елларда 20 ел һәм муниципаль хезмәтнең һәр киләсе тулы елына – өстәмә 0,5 акча эчтәлеге буенча, әмма муниципаль хезмәткәрнең акчалата кереме уннан да артмаган күләмдә.

Муниципаль хезмәт стажы муниципаль хезмәткәрне муниципаль хезмәттән азат иткән көнгә билгеләнә.

3. Муниципаль хезмәткәр үлгән очракта, аның гаиләсенә ул биләгән вазыйфасы буенча еллык акчалата пособие түләнә. Күрсәтелгән пособиене түләү тәртибе һәм шартлары Саба муниципаль районы Советы карары белән билгеләнә.

II бүлек. ЖИРЛЕ ҮЗИДАРӘ ОРГАННАРЫНЫҢ ХАЛЫК ТАРАФЫННАН ТУРЫДАН-ТУРЫ ГАМӘЛГӘ АШЫРЫЛУ ҺӘМ ХАЛЫКНЫҢ ЖИРЛЕ ҮЗИДАРӘНЕ ГАМӘЛГӘ АШЫРУДА КАТНАШУЫ ФОРМАЛАРЫ

10 статья. Жирле үзидарә органнарының халык тарафыннан турыдан-туры гамәлгә ашырылу һәм халыкның жирле үзидарәне гамәлгә ашыруда катнашуы формалары

Жирлек халкы турыдан-туры жирле үзидарәне гамәлгә ашыра һәм жирле үзидарәне гамәлгә ашыруда түбәндәге формаларда катнаша:

- 1) жирле референдум;
- 2) муниципаль сайлаулар;
- 3) Жирлек Советы депутаты, жирле үзидарәнең сайланулы органы әгъзасы, Жирлек башлыгы чакыртып алу буенча тавыш бирү;
- 4) Жирлек чикләрен үзгәртү һәм үзгәртеп кору мәсьәләләре буенча тавыш бирү;
- 5) гражданның хокукый инициативасы;
- 6) территорияль ижтимагый үзидарә;
- 7) гавами тыңлаулар, ижтимагый фикер алышулар;
- 8) гражданның жыелышы;
- 9) гражданның конференциясе (делегатлар жыелышы);
- 10) халык жыены;
- 11) гражданның сораптыру;
- 12) жирле әһәмияттәге иң мөһим мәсьәләләр буенча халык фикере алышуы;
- 13) ижтимагый (консультатив) советлар төзү;
- 14) жирле үзидарә органнарына гражданның мәрәҗәгатьләре;
- 15) инициативалы проектлар;
- 16) Россия Федерациясе Конституциясенә, федераль законнарга, Татарстан Республикасы Конституциясенә һәм Татарстан Республикасы законнарына каршы килми торган башка формалар.

11 статья. Жирле референдум

1. Жирле референдум федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары нигезендә халык тарафыннан турыдан-туры жирле әһәмияттәге мәсьәләләргә хәл итү максатларында үткәрелә.

2. Жирле референдум жирлекнең бөтен территориясендә, 12.06.2002 елның № 67-ФЗ «Россия Федерациясе гражданның сайлау хокукларының һәм референдумда катнашу хокукының төп гарантияләре турында» Федераль законы һәм «Жирле референдум турында» 24.03.2004 ел, № 23-ТРЗ Татарстан Республикасы Законы белән билгеләнгән тәртиптә, «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 06.10.2003 елның № 131-ФЗ Федераль законда каралган үзенчәлекләргә исәпкә алып үткәрелә.

3. Жирле референдумда яшәү урыны Жирлек чикләрендә урнашкан Россия Федерациясе гражданның катнашырга хокукы. Россия Федерациясенә халыкара килешүләргә нигезендә һәм законда билгеләнгән тәртиптә Жирлек территориясендә даими яшәүче чит ил гражданның да Россия Федерациясе гражданның кебек үк жирле референдумда катнаша. Россия Федерациясе гражданның яшерен тавыш бирүдә гомуми тигез һәм турыдан-туры ихтыяр белдерү нигезендә жирле референдумда катнаша.

4. Жирле референдум билгеләү турындагы карар Жирлек Советы инициативасы белән кабул ителә:

- 1) жирле референдумда катнашу хокукына ия гражданныр;
- 2) уставлары федераль законда билгеләнгән тәртиптә һәм срокларда теркәлгән сайлау берләшмәсе, башка иҗтимагый берләшмә, сайлаулар һәм (яки) референдумнарда катнашуны күздә тоткан, алар Федераль законда билгеләнгән тәртиптә һәм срокларда теркәлгән;
- 3) Жирлек Советы һәм авыл жирлеге Башлыгы, тәкъдим ителгән яки бергә.

5. Әлеге статьяның 4 өлешендә күрсәтелгән гражданныр, сайлау берләшмәләре, башка иҗтимагый берләшмәләр инициативасы буенча жирле референдумны билгеләү шарты булып, әлеге инициативага ярдәм итү өчен имза җыю тора, алар саны Жирлек территориясендә теркәлгән референдумда катнашучылар саныннан биш процент тәшкил итәргә тиеш, ләкин 25 имзадан да ким булмака тиеш.

6. Референдум үткөрү инициативасы Жирлек Советы һәм авыл жирлеге Башлыгы белән берлектә жирлек Советы карары һәм Жирлекнең Башкарма комитеты карары белән рәсмиләштерелә.

7. Жирлек Советы жирле референдумны жирлек советына документлар кәргән көннән 30 көн эчендә билгели, алар нигезендә жирле референдум билгеләнә.

Жирле референдум жирлек Советы тарафыннан билгеләнгән срокта билгеләнмәгән очракта, референдум гражданныр, сайлау берләшмәләре, жирлек Башлыгы, Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте органнары, Татарстан Республикасы Сайлау комиссиясе яки Саба муниципаль районы прокуроры мөрәҗәгатә нигезендә суд тарафыннан билгеләнә. Суд билгеләгән жирле референдум Жирлекнең Сайлау комиссиясе тарафыннан оештырыла, ә аны үткөрүне тәэмин итү Татарстан Республикасы дәүләт хакимиятенең башкарма органы яки суд тарафыннан жирле референдум үткөрүне тәэмин итү йөкләнгән башка орган тарафыннан гәмәлгә ашырыла.

8. Тавыш бирү нәтиҗәләре һәм жирле референдумда кабул ителгән карар жирлекнең торақ пунктлары территорияләрендә махсус мәгълүмат стендларында яисә әлеге Уставның 73 статьясындагы 9 өлешендә күрсәтелгән башка ысуллар белән рәсми бастырып чыгарылырга (халыкка җиткереләргә) тиеш.

9. Жирле референдумда кабул ителгән карар Жирлек территориясендә мәҗбүри үтәләргә тиеш һәм нинди дә булса дәүләт хакимияте органнары, аларның вазыйфаи затлары яки жирлекнең жирле үзидарә органнары тарафыннан раслануга мохтаж түгел.

10. Жирлекнең жирле үзидарә органнары жирле референдумда кабул ителгән карарның әлеге Уставта билгеләнгән вәкаләтләрне чикләү нигезендә үтәләшен тәэмин итәләр.

11. Жирле референдум үткөрү, шулай ук жирле референдумда кабул ителгән карарга гражданныр, жирле үзидарә органнары, Саба муниципаль районы прокуроры, федераль закон белән дәүләт хакимияте органнары тарафыннан суд тәртибендә шикаять биреләргә мөмкин.

12 статья. Муниципаль сайлаулар

1. Жирлектә муниципаль сайлаулар гомуми тигез һәм турыдан-туры сайлау хокукы нигезендә, яшерен тавыш биргәндә, жирлек Советы депутатларын сайлау максатында үткөрелә.

2. Жирлек Советы депутаты итеп тавыш бирү көнендә 18 яшькә житкөн һәм сайлау хокукына ия Россия Федерациясе гражданы сайлана ала.

3. Муниципаль сайлаулар жирлек Советы тарафыннан билгеләнә. Муниципаль сайлауларны билгеләү турындагы карар 90 көннән дә соңга калмыйча һәм тавыш бирү көненә кадәр 80 көннән дә соңга калмыйча кабул ителергә тиеш. Күрсәтелгән карар массакүләм мәгълүмат чараларында рәсми рәвештә кабул ителгән көннән 5 көннән дә соңга калмыйча басылып чыгарга тиеш.

Федераль законда билгеләнгән очракларда муниципаль сайлаулар жирлекнең сайлау комиссиясе яисә суд тарафыннан билгеләнә.

4. Муниципаль сайлауларны эзерләү һәм үткөрү сайлау комиссияләренә аларның компетенциясе кысаларында йөкләнә.

5. Жирлек советына депутатлар сайлау «Россия Федерациясе гражданның сайлау хокукларының һәм референдумда катнашу хокукының төп гарантияләре турында» 12.06.2002 елның №67-ФЗ Федераль законы, Татарстан Республикасы Сайлау кодексы белән билгеләнгән тәртиптә үткөрелә.

6. Жирлек Советы депутатлары сайлау округына сайлаучылар вәкиллегең уртача нормасы нигезендә төзелә торган бер мандатлы сайлау округлары буенча сайлана.

7. Теркәлгән кандидат бер мандатлы сайлау округы буенча сайланган дип тавыш бирүдә катнашкан сайлаучыларның күпчелек тавышын алган.

Әгәр Жирлек Советына депутатлар сайлауда бер мандатлы сайлау округында тавыш бирү бер кандидатура буенча үткөрелсә, тавыш бирүдә катнашкан сайлаучыларның 50 проценттан да ким булмаган тавышын жыйган кандидат сайланган дип санала. Теркәлгән кандидатлар тарафыннан тигез тавыш белән теркәлгән кандидат сайланган дип санала.

8. Жирлек Советы депутатларын сайлау нәтижәләре Жирлек торак пунктлары территориясендә махсус мәгълүмат стендларында яисә әлеге Уставның 73 статьясындагы 9 өлешендә күрсәтелгән башка ысуллар белән рәсми бастырып чыгарылырга (халыкка житкерелергә) тиеш.

13 статья. Жирлек Советы депутаты, жирле үзидарәнең сайланулы органы әгъзасы, жирлек башлыгы чакыртып алу буенча тавыш бирү

1. Жирлек Советы депутаты, жирле үзидарәнең сайланулы органы әгъзасы, Жирлек башлыгы сайлаучылар тарафыннан гамәлдәге законнарда һәм әлеге Уставта билгеләнгән нигезләр буенча һәм тәртиптә чакыртып алынырга мөмкин.

2. Жирлек Советы депутаты, жирле үзидарәнең сайланулы органы әгъзасы, Жирлек Башлыгы чакыртып алуның нигезләре булып, суд тәртибендә расланган конкрет хокукый карарлар яисә депутатның үзенә карата ышаныч уята торган һәм депутат вазыйфаларын, жирле үзидарәнең сайланулы органы әгъзасы вазыйфаларын яисә Жирлек Башлыгы вазыйфаларын үтәмәүдә, депутат, жирле үзидарәнең сайланулы органы әгъзасы яисә Жирлек Башлыгы статусына туры килми торган гамәлләр кылуда һәм Россия Федерациясе Конституциясенә башка бозылуында чагыла, Татарстан Республикасы Конституция, Россия Федерациясе

һәм Татарстан Республикасы законнары һәм башка норматив хокукый актлары, әлеге Устав һәм башка муниципаль норматив хокукый актлар.

3. Жирлек Советы депутаты, жирле үзидарәнең сайланулы органы әғзасы, Жирлек Башлығы чакыртып алу буенча тавыш бирү халык инициативасы белән үткөрелә.

4. Жирлек Советы депутаты, жирле үзидарәнең сайланулы органы әғзасы, Жирлек Башлығы чакыртып алу буенча тавыш бирү инициативасын тәкъдим итү һәм аны яклауга гражданныр имзаларын жыю өчен кимендә 10 кеше муниципаль сайлауларда катнашу хокукына ия инициатив төркем төзелә.

5. Инициатив төркем инициатив төркемне теркәү турындагы үтенеч белән Жирлекнең Сайлау комиссиясенә мөрәжәгать итә. Инициатив төркем үтенечнамәсендә, аны чакыртып алу өчен нигез булып торучы Жирлек Советы депутатының, жирле үзидарәнең сайланулы органы әғзасының, Жирлек Башлығының конкрет хокукка каршы карарына яисә гамәлгә (гамәл кылмавына) күрсәтмәсе булырга тиеш, аның фикере, әтисенең исеме, туган датасы һәм урыны, паспортны яки гражданның паспортын алмаштыручы документның сериясе, номеры һәм датасы, аны биргән органның исемен яисә кодын күрсәтеп, шулай ук инициатив төркемнең һәр әғзасының һәм аның исеменнән жирлек территориясендә эш итәргә вәкаләтле затларның яшәү урыны күрсәтелергә тиеш. Инициатив төркемнең үтенечнамәсе күрсәтелгән төркемнең барлык әғзалары тарафыннан имзаланырга тиеш. Үтенечнамәгә депутатның күрсәтелгән хокукка каршы карары яисә гамәле (гамәл кылмавы) расланган суд карары беркетелгән булырга тиеш.

6. Инициатив төркемне теркәү, имзалар жыю, Жирлек Советы депутаты, жирле үзидарәнең сайланулы органы әғзасы, Жирлек Башлығы чакыртып алу буенча тавыш бирү инициативасын хуплау өчен жирле референдум үткөрү өчен законда билгеләнгән тәртиптә гамәлгә ашырыла.

7. Жирлек Советы депутаты, жирле үзидарәнең сайланулы органы әғзасы, Жирлек Башлығын чакыртып алу буенча тавыш бирү Жирлек Советы тарафыннан билгеләнә һәм, «Россия Федерациясендә жирле үзидарәне оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрендәге 131-ФЗ номерлы Федераль законда каралган үзенчәлекләргә исәпкә алып, жирле референдум үткөрү өчен законда билгеләнгән тәртиптә үткөрелә.

8. Жирлекнең сайлау комиссиясе инициатив төркемнең үтенечнамәсен караганда, Жирлек Советы депутаты, жирле үзидарәнең сайланулы органы әғзасы чакыртып алу буенча тавыш бирү билгеләнгәндә, Жирлек Советы тарафыннан тиешле депутат, жирле үзидарәнең сайланулы органы әғзасы, Жирлек Башлығы аны чакыртып алу өчен нигез буларак куела торган шартлар буенча аңлатмалар бирергә, кирәкле документлар тапшырырга хокуклы. Күрсәтелгән депутат, жирле үзидарәнең сайлау органы әғзасы, Жирлек Башлығы Сайлау комиссиясе, Жирлек Советы утырышлары уздырылган көнгә кадәр өч көннән дө соңга калмыйча аларны үткөрү вакыты һәм урыны турында язмача хәбәр ителергә тиеш.

9. Жирлек Советы депутаты, жирле үзидарәнең сайлау органы әғзасы, Жирлек Башлығы аны чакыртып алу буенча тавыш биргәндә, сайлаучыларга аны чакыртып алу өчен нигез буларак куелган шартлар буенча аңлатмалар бирү максатларында инициативалы төркем белән тигез нигезләрдә агитация алып бару хокукына ия.

10. Жирлек Советы депутаты, жирле үзидарәнең сайлау органы әгъзасы, Жирлек Башлыгы чакыртып алынган дип санала, әгәр чакыртып алу өчен тиешле сайлау округында теркәлгән сайлаучыларның яртысыннан да ким булмаган өлеше тавыш бирсә.

11. Жирлек Советы депутаты, жирле үзидарәнең сайланулы органы әгъзасы, Жирлек Башлыгын чакыртып алу буенча тавыш бирү нәтижәләре Жирлек торак пунктлары территориясендә махсус мәгълүмат стендларында яисә әлеге Уставның 73 статьясындагы 9 өлешендә күрсәтелгән башка ысуллар белән рәсми бастырып чыгарылырга (халыкка житкерелергә) тиеш.

12. Жирлекнең Сайлау комиссиясе чакыртып алу буенча тавыш бирүгә рәсми йомгак ясаганнан соң биш көн эчендә инициатив төркемне, Жирлек Советына һәм тиешле Жирлек Советының депутатына, жирле үзидарәнең сайланулы органы әгъзасына, Жирлек Башлыгына аны чакыртып алу буенча тавыш бирү нәтижәләре турында язмача хәбәр итә.

14 статья. Жирлек чикләрен үзгәртү, үзгәртеп кору мәсьәләләре буенча тавыш бирү

1. Чикләрен үзгәртү, Жирлекне үзгәртү мәсьәләләре буенча тавыш бирү халыкның әлеге чикләрен үзгәртүгә ризалыгын алу, Жирлекне үзгәртеп кору максатларында үткәрелә.

2. Жирлек чикләрен үзгәртү, үзгәртеп кору мәсьәләләре буенча тавыш бирү Жирлекнең бөтен территориясендә яисә аның территориясе өлешендә «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрендәге 131-ФЗ номерлы Федераль законда билгеләнгән очракларда үткәрелә.

3. Жирлек чикләрен үзгәртү, Жирлекне үзгәртү мәсьәләләре буенча тавыш бирү Жирлек Советы тарафыннан билгеләнә һәм «Россия Федерациясе гражданның сайлау хокукларының һәм референдумда катнашу хокукының төп гарантияләре турында» 12.06.2002 ел, №67-ФЗ Федераль законы һәм «Жирле референдум турында» 2004 елның 24 мартындагы 23-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законы белән билгеләнгән тәртиптә, «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 06.10.2003 елның №131-ФЗ Федераль законда каралган үзенчәлекләренә исәпкә алып үткәрелә.

4. Жирлек чикләрен үзгәртү, Жирлекне үзгәртү мәсьәләләре буенча тавыш бирү, әгәр анда Жирлек халкының яртысыннан артыгы яки Жирлекнең сайлау хокукына ия булган өлешендә катнашса, узган дип санала. Жирлек чикләрен үзгәртүгә халыкның ризалыгы, Жирлекне үзгәртеп кору, әгәр күрсәтелгән үзгәрешләр өчен үзгәртеп кору тавыш бирүдә катнашкан халыкның яртысыннан артыгы тавыш бирсә, алынган дип санала.

5. Чикләрен үзгәртү, Жирлекне үзгәртү мәсьәләләре буенча тавыш бирү нәтижәләре һәм кабул ителгән карарлар Жирлекнең торак пунктлары территориясендә махсус мәгълүмат стендларында яисә әлеге Уставның 73 статьясындагы 9 өлешендә күрсәтелгән башка ысуллар белән рәсми бастырып чыгарылырга (халыкка житкерелергә) тиеш.

15 статья. Гражданның хокукый инициативасы

1. Гражданныр әлеге Уставта һәм Жирлек Советының норматив хокукый актында билгеләнгән тәртиптә хокукый инициативага хокуклы.

2. Сайлау хокукына ия булган гражданнырның инициатив төркеме сайлау хокукына ия булган жирлек халкы саныннан 3 проценттан артмаган санда хокукый инициатива белән чыгыш ясарга мөмкин.

3. Хокукый инициативаны гамәлгә ашыру максатларында гражданныр хокуклы:

- яшәү (эш) урыны буенча гражданныр жыелышларын һәм хокукый чыгару инициативасы турында фикер алышу һәм тәкъдим итү буенча башка күмәк чаралар оештырырга һәм үткәргә;
- хокукый инициативаны тәкъдим итүгә ярдәм итү өчен имзалар жыю буенча инициативалы төркемнәр булдыру;
- Жирлек халкының имзаларын жыю һәм законнарга каршы килми торган ысуллар белән хокук чыгару инициативасын яклап агитация алып бару.

4. Жирлекнең жирле үзидарә органнары һәм вазыйфаи затлары гражданнырға хокукый инициативаны гамәлгә ашыруда ярдәм итәргә тиеш.

5. Граданнырның хокукый инициативасын гамәлгә ашыру тәртибендә кертелгән муниципаль норматив хокукый акт проекты Жирлек Советы, аның ачык утырышында, әлеге Уставта билгеләнгән компетенциясе нигезендә Жирлек Башлыгы тарафыннан аны керткән көннән өч ай эчендә мәжбүри каралырга тиеш.

6. Граданнырның хокукый инициативасын гамәлгә ашыру тәртибендә кертелгән муниципаль хокукый акт проектына караганда гражданнырның инициатив төркеме вәкилләренә үз позициясен белдерү мөмкинлегә тәмин ителәргә тиеш.

7. Граданнырның хокукый инициативасын гамәлгә ашыру тәртибендә кертелгән муниципаль норматив хокукый акт проектына карау процедурасы Жирлек Советы Регламенты, Жирлек Башлыгының, Жирлекнең Башкарма комитетының норматив хокукый акты белән билгеләнә.

8. Граданнырның хокукый инициативасын гамәлгә ашыру тәртибендә кертелгән муниципаль хокукый акт проектына карау нәтижеләре буенча кабул ителгән дәлилләнгән карар рәсми рәвештә аның инициатив төркеменә кәргән гражданнырға язма рәвештә житкереләргә тиеш.

16 статья. Территориаль иҗтимагый үзидарә

1. Жирлектә территориаль иҗтимагый үзидарә турыдан-туры халык тарафыннан гражданныр жыелышлары һәм конференцияләре үткәру юлы белән, шулай ук территориаль иҗтимагый үзидарә органнары булдыру юлы белән гамәлгә ашырыла.

2. Территориаль иҗтимагый үзидарә гражданныр яшәешенә түбәндәге территорияләре чикләрендә гамәлгә ашырыла ала: күп фатирлы торак йорт подъезды; күп фатирлы торак йорт; торак йортлар төркеме; торак микрорайон; авыл жирлегә булмаган авыл торак пункты; гражданнырның башка яшәу территорияләре.

3. Территориаль иҗтимагый үзидарә гамәлгә ашырыла торган территория чикләре тиешле территориядә яшәүче халык тәкъдиме буенча Жирлек Советы тарафыннан билгеләнә.

4. Территориаль иҗтимагый үзидарә гамәлгә ашырыла торган территория, башка шундый ук территория составына керә алмый.

5. Территориаль иҗтимагый үзидарә аның уставы нигезендә юридик зат була ала һәм коммерциячел булмаган оешманың оештыру-хокукый формасында дәүләт теркәвенә алынырга тиеш.

6. Территориаль иҗтимагый үзидарә уставында билгеләнә:

- 1) ул гамәлгә ашырыла торган территория;
- 2) Территориаль иҗтимагый үзидарә эшчәнлегенә максатлары, бурычлары, формалары һәм төп юнәлешләре;
- 3) территориаль иҗтимагый үзидарә органнарының вәкаләтләрен формалаштыру, туктату, хокуклары һәм бурычлары, вәкаләтләре вакыты;
- 4) карарлар кабул итү тәртибе;
- 5) мөлкәт сатып алу тәртибе, шулай ук күрсәтелгән мөлкәттән һәм финанс чараларыннан файдалану һәм файдалану тәртибе;
- 6) территориаль иҗтимагый үзидарәне гамәлгә ашыруны туктату тәртибе.

7. Территориаль иҗтимагый үзидарә эшчәнлегә мәсьәләләре буенча гражданнар җыелышлары, конференцияләре аның уставы нигезендә чакырыла.

8. Территориаль иҗтимагый үзидарәне оештыру һәм гамәлгә ашыру мәсьәләләре буенча гражданнар җыелышы, әгәр анда уналты яшькә җиткән тиешле территориядә яшәүчеләрнең өчтән береннән дә ким булмаган өлеше катнашса, хокуклы дип санала.

Территориаль иҗтимагый үзидарәне оештыру һәм гамәлгә ашыру мәсьәләләре буенча гражданнар конференциясе, әгәр анда уналты яшькә җиткән тиешле территориядә яшәүчеләрнең кимендә өчтән икесе катнашса, хокуклы дип санала.

9. Территориаль иҗтимагый үзидарәне гамәлгә ашыручы гражданнар җыелышының, конференцияләренә аерым вәкаләтләренә керә:

- 1) территориаль иҗтимагый үзидарә органнары структурасын билгеләү;
- 2) территориаль иҗтимагый үзидарә уставын кабул итү, аңа үзгәрешләр кертү;
- 3) территориаль иҗтимагый үзидарә органнарын сайлау;
- 4) территориаль иҗтимагый үзидарә эшчәнлегенә төп юнәлешләрен билгеләү;;
- 5) территориаль иҗтимагый үзидарәнең керемнәре һәм чыгымнары сметасын һәм аның үтәлеше турындагы хисапны раслау;
- 6) территориаль иҗтимагый үзидарә органнары эшчәнлегә турындагы хисапларны карау һәм раслау.

10. Территориаль иҗтимагый үзидарә органнары:

- 1) тиешле территориядә яшәүче халык мәнфәгатьләрен тәкъдим итәләр;
- 2) гражданнарның җыелышларында һәм конференцияләрендә кабул ителгән карарларның үтәлешен тәэмин итәләр;
- 3) территорияне карап тоту, төзекләндерү буенча хужалык эшчәнлеген, тиешле территориядә яшәүче гражданнарның социаль-көнкүреш ихтыяжларын канәгатьләндерүгә юнәлдерелгән башка хужалык эшчәнлеген, күрсәтелгән гражданнар акчалары исәбеннән дә, шулай ук Җирлекнең Башкарма комитеты белән килешү нигезендә Җирлек бюджеты акчаларын кулланып башкара алалар;
- 4) җирле үзидарә органнарына (Җирлек Советына, Җирлек Башлыгына һәм Җирлекнең Башкарма комитетына) әлегә органнар һәм җирле үзидарәнең вазыйфаи затлары тарафыннан мәҗбүри каралырга тиешле муниципаль норматив хокукый актлар проектларын кертергә хокуклы.

11. Территориаль иҗтимагый үзидарәне оештыру һәм гамәлгә ашыру тәртибе, җирле бюджеттан кирәкле акчалар бүлеп бирү шартлары һәм тәртибе әлеге Устав һәм Җирлек Советының норматив хокукый акты белән билгеләнә.

17 статья. Территориаль иҗтимагый үзидарәне оештыру тәртибе

1. Территориаль иҗтимагый үзидарәне оештыру максатларында, Җирлекнең җирле үзидарә органнары инициативасы белән, территориаль иҗтимагый үзидарә Уставы проекты эшләүне һәм территориядә яшәүче гражданның җыелышларын оештыруны гамәлгә ашыручы инициатив төркем оештырыла, аның чикләрендә әлеге территориаль иҗтимагый үзидарәне гамәлгә ашыру күздә тотыла.

2. Гражданның җыелышы җирлекнең тиешле территориясендә территориаль иҗтимагый үзидарә оештыру турында карар кабул итә, аның уставын кабул итә, шулай ук территориаль иҗтимагый үзидарә уставын теркәү белән бәйлә мәсьәләләр буенча Җирлек Советында гражданның җыелышын тәкъдим итәргә вәкаләтле вәкилле (вәкилләрен) билгели.

3. Территориаль иҗтимагый үзидарә территориаль иҗтимагый үзидарә уставы теркәлү вакытыннан бирле Җирлек Советы тарафыннан гамәлгә куелган дип санала.

18 статья. Территориаль иҗтимагый үзидарә уставын теркәү тәртибе

1. Территориаль иҗтимагый үзидарә уставын теркәү өчен гражданның җыелышының вәкаләтле вәкилле (вәкаләтле вәкилләре) Җирлек Башлыгына тапшырыла:

- 1) территориаль иҗтимагый үзидарә уставын теркәү турында гражданның җыелышының барлык вәкаләтле вәкилләре тарафыннан имзаланган гариза;
- 2) территориаль иҗтимагый үзидарә оештыру турында карар кабул ителгән гражданның җыелышының беркетмәсе, анда, фамилиясен, исемен, әтисенен исемен, туган көнен, сериясен, паспорт бирү номерын һәм датасын, гражданин паспортын алыштыручы документны, һәр вәкаләтле вәкиллең яшәү урыны адресын күрсәтеп, гражданның җыелышының беркетмәсе;
- 3) территориаль иҗтимагый үзидарә уставының ике нөсхәсе.

2. Башка документларны тапшыру турындагы таләп, әлеге статьяның 1 өлешендә билгеләнгән документлардан тыш, рәхсәт ителми.

Вәкаләтле вәкилле документлар алу өчен, исемлек һәм аны алу датасы күрсәтелгән расписка бирелә.

3. Җирлек Башлыгы территориаль иҗтимагый үзидарә уставын теркәү турындагы документлар кәргән көннән ике атна эчендә аның уставын теркәү яки аны теркәүдән баш тарту турында Җирлек Советы карары проекты алдан карауны һәм әзерләүне оештыра.

4. Гражданның җыелышының вәкаләтле вәкилләре территориаль иҗтимагый үзидарә уставын алдан караганда һәм Җирлек Советы утырышында киңеш бирү тавышы хокукы белән катнашырга хокуклы.

5. Җирлек Советы территориаль иҗтимагый үзидарә уставын теркәү яки аны теркәүдән баш тарту турында карар кабул итә әлеге статьяның 1 өлешендә

күрсәтелгән документларны алганнан соң 30 көн эчендә Жирлек Башлыгы тарафыннан. Уставны теркөүдән баш тарту мотивлаштырылган булырга тиеш.

6. Территориаль ижтимагый үзидарә уставын теркөүдән баш тарту өчен территориаль ижтимагый үзидарә уставы нормаларының Россия Федерациясе Конституциясенә, федераль законнарға, Татарстан Республикасы Конституциясенә һәм Татарстан Республикасы законнарына, Жирлек Уставына, башка муниципаль норматив хокукый актларга каршы килүе нигез булып тора.

7. Территориаль ижтимагый үзидарә уставын теркөүдән баш тарту территориаль ижтимагый үзидарә оештыруның максатка ярашсызлыгы аркасында рөхсәт ителми.

8. Жирлек Советы тарафыннан кабул ителгән территориаль ижтимагый үзидарә уставын теркөү мәсьәләсе буенча дәлилләнгән карар өч көн дәвамында рәсми рәвештә гражданның жыелышының вәкаләтле вәкиленә (вәкаләтле вәкилләренә) язма рәвештә җиткерелергә тиеш.

9. Жирлек Советы территориаль ижтимагый үзидарә уставын теркөү турында карар кабул иткән очракта, уставның бер нөсхәсе, аны теркөү турындагы тамга белән, гражданның жыелышының вәкаләтле вәкиленә тапшырыла, икенче нөсхәсе Жирлек Советында саклана.

10. Территориаль ижтимагый үзидарә уставына кертелә торган үзгәрешләр әлеге статьяда билгеләнгән тәртиптә Жирлек Советы тарафыннан теркәлергә тиеш. Күрсәтелгән үзгәрешләр аларны теркәгән көннән үз көченә керә.

19 статья. Авыл торак пункты старостасы

1. Жирле үзидарә органнары һәм авыл торак пунктында яшәүчеләрнең үзара хезмәттәшлеген оештыру өчен, жирлектә урнашкан торак пунктта авыл жирлеге старостасы билгеләнергә мөмкин.

2. Әлеге авыл торак пункты старостасы, шул жирлек составына кергән Жирлек Советы тарафыннан, әлеге авыл жирлеге территориясендә яшәүче һәм актив сайлау хокукына ия затлар арасынан авыл торак пункты гражданның жыелы тәкъдиме белән билгеләнә.

3. Авыл торак пункты старостасы дөүләт вазыйфасын, дөүләт гражданның хезмәте вазыйфасын, муниципаль вазыйфа яисә муниципаль хезмәт вазыйфасын биләүче зат түгел, ул хезмәт мөнәсәбәтләрендә һәм алар белән турыдан-туры бәйлә жирле үзидарә органнары белән мөнәсәбәтләрдә тора алмый.

Тарихи һәм башка жирле традицияләренә исәпкә алып, Татарстан Республикасы законы белән авыл торак пункты старостасы вазыйфасының башка атамасы билгеләнергә мөмкин.

4. Авыл торак пунктының старостасы булып түбәндәге кешеләр билгеләнергә тиеш түгел:

1) дөүләт вазыйфасын, дөүләт гражданның хезмәте вазыйфасын, муниципаль вазыйфаны яисә муниципаль хезмәт вазыйфасын биләүче;

2) суд тарафыннан эшкә яраксыз яисә чикләнгән эшчән дип танылган;

3) хөкем ителгән яисә жавапка тартылган затлар.

5. Авыл жирлеге старостасының вәкаләтләре вакыты 5 ел тәшкил итә. Авыл торак пункты старостасының вәкаләтләре әлеге авыл торак пункты кергән авыл жирлеге Советы карары белән, гражданның жыелы тәкъдиме буенча, шулай ук «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары

турында» 06.10.2003 ел, №131 - ФЗ Федераль законның 40 статьясындагы 10 өлешенең 1-7 пунктларында билгеләнгән очракларда вакытыннан алда туктатыла.

6. Авыл торак пункты старостасы, аңа йөкләнгән бурычларны хәл итү өчен:

1) авыл торак пунктында җирле әһәмияттәге мәсьәләләргә хәл итү мәсьәләләре буенча җирле үзидарә органнары, муниципаль предприятиеләр һәм учреждениеләр һәм башка оешмалар белән хезмәттәшлек итә;

2) халык белән, шул исәптән гражданныр җыеннарында, җыелышларында, конференцияләрендә катнашу юлы белән дә хезмәттәшлек итә, мондый чаралар нәтижеләре буенча җирле үзидарә органнары тарафыннан мәҗбүри карап тикшерелергә тиешле муниципаль хокукый актлар проектлары рәвешендә рәсмиләштерелгән мөрәҗәгатьләргә һәм тәкъдимнәргә, шул исәптән рәсмиләштерелгән муниципаль хокукый актларны җибәрә;

3) авыл торак пунктында яшәүчеләргә җирле үзидарә оештыру һәм гамәлгә ашыру мәсьәләләре буенча хәбәр итә, шулай ук җирле үзидарә органнарыннан алынган бүтән мөһлүматны аларга җиткерүдә ярдәм итә;

4) җирле үзидарә органнарына ачык тыңлаулар һәм иҗтимагый фикер алышулар оештыруда һәм үткөрүдә, авыл торак пунктында аларның нәтижеләрен халыкка җиткерүдә ярдәм итә;

5) Татарстан Республикасы Законы нигезендә әлеге Уставта һәм (яисә) Җирлек Советының норматив хокукый актында каралган башка вәкаләтләргә һәм хокукларны гамәлгә ашыра.

7. Эшчәнлек гарантияләре һәм авыл торак пункты статусының башка мәсьәләләре әлеге Устав һәм (яисә) Җирле Советының норматив хокукый акты белән Татарстан Республикасы Законы нигезендә билгеләнә.

20 статья. Халык тыңлаулары, иҗтимагый фикер алышулар

1. Җирлек Советы, Җирлек Башлыгы катнашында җирле әһәмияттәге мәсьәләләргә буенча муниципаль норматив хокукый актлар проектларын тикшерү өчен халык алдында тыңлаулар үткөрергә мөмкин.

2. Халык тыңлаулары халык, Җирлек Советы яки Җирлек Башлыгы инициативасы белән үткөрелә.

Халык яки Җирлек Советы инициативасы белән үткөрелә торган ачык тыңлаулар Җирлек Советы, ә Җирлек Башлыгы инициативасы белән Җирлек Башлыгы тарафыннан билгеләнә.

3. Ачык тыңлауларга чыгарылырга тиеш:

1) Устав проекты, шулай ук әлеге Уставка үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында муниципаль норматив хокукый акт проекты, Уставны әлеге норматив хокукый актларга туры китерү максатларында, Россия Федерациясе Конституциясе, федераль законнар, Татарстан Республикасы Конституциясе һәм Татарстан Республикасы законнары нигезләмәләрен төгәл яңадан күрсәтү формасына үзгәрешләр кертелгән очраклардан тыш, Уставка әлеге норматив хокукый актларга туры китерү максатларында үзгәрешләр кертү турында муниципаль норматив хокукый акт проекты;

2) Җирлек бюджеты проекты һәм аның үтәлеше турында хисап;

3) Җирлекнең социаль-иқтисады үсеше стратегиясе проекты;

4) Җирлекне үзгәртеп кору турындагы мәсьәләләр, «Россия Федерациясендә җирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6

октябрдәгә 131-ФЗ номерлы Федераль законның 13 статьясы нигезендә муниципаль берәмлекне үзгәртеп кору өчен тавыш бирү юлы белән йә гражданнар жыеннарында белдерелгән муниципаль берәмлек халкының ризалыгын алу таләп ителә торган очраклардан тыш.

4. Халык тыңлаулары үткөрү турындагы карар, әгәр гамәлдәгә законнарда башкача каралмаган булса, тиешле орган яисә Жирлекнең вазыйфаи заты тарафыннан муниципаль норматив хокукый акт проектын караган көнгә кадәр 20 көннән дә соңга калмыйча кабул ителергә тиеш.

5. Үткөрү вакыты һәм урыны күрсәтелгән һәм тиешле муниципаль норматив хокукый акт проектын халык тыңлаулары уздыру турындагы карар, жирлекнең торак пунктлары территориясендә махсус мәгълүмат стендларында яисә әлегә Уставның 73 статьясындагы 9 өлешендә күрсәтелгән башка ысуллар белән, әгәр гамәлдәгә законнарда башкача срок каралмаган булса, халык тыңлаулары уздырылган көнгә кадәр 7 көннән дә соңга калмыйча, жирлекнең торак пунктлары территориясендә махсус мәгълүмат стендларында (халыкка житкерелергә) бастырып чыгарылырга (халыкка житкерелергә) тиеш.

6. Халык алдында тыңлаулар үткөрү турындагы карар басылып чыккан көннән алып һәм аларны үткөрү көненә кадәр Жирлек Башлыгына халык алдында тыңлауларга чыгарыла торган мәсьәлә буенча язмача тәкъдимнәр һәм искәрмәләр, шул исәптән муниципаль норматив хокукый акт проектына карата ачык тыңлауларга чыгарыла торган төзәтмәләр һәм башка тәкъдимнәр жибәрергә хокуклы. Жирлек Башлыгы кергән тәкъдимнәрне һәм искәрмәләрне гомумиләштерүне оештыра. Күрсәтелгән тәкъдимнәр һәм искәрмәләр ачык тыңлауларда катнашучыларга житкерелә.

7. Халык тыңлаулары, гамәлдәгә законнарда башка срок каралмаган булса, муниципаль норматив хокукый акт проектын карау көненә 7 көннән дә соңга калмыйча үткөрелә. Халык алдында тыңлаулар белгечләр, экспертлар, кызыксынган затларны чакырып үткөрелә.

8. Халык тыңлаулары үткөрү нәтижәләре буенча жирле үзидарә органнары һәм Жирлекнең вазыйфаи затлары тарафыннан мәжбүри каралырга тиешле тәкъдимнәр кабул ителә, алар компетенциясенә муниципаль норматив хокукый акт проектын халык тыңлауларына чыгару кертелә.

9. Халык тыңлаулары нәтижәләре, кабул ителгән карарның дәлилләнгән нигезләнүен дә кертәп, авыл жирлегә торак пунктлары территориясендә махсус мәгълүмат стендларында яисә әлегә Уставның 73 статьясындагы 9 өлешендә күрсәтелгән башка ысуллар белән (гавами тыңлаулар уздырганнан соң 5 көннән дә соңга калмыйча, әгәр гамәлдәгә законнарда башкача каралмаган булса) басылып чыгарга (халыкка житкерелергә) тиеш.

10. Халык тыңлауларын оештыру һәм үткөрү тәртибе Жирлек Советының норматив хокукый акты белән билгеләнә.

11. Генераль планнар проектлары, жирдән файдалану һәм төзелеш кагыйдәләре проектлары, территорияне планлаштыру проектлары, территорияләрне межаллау проектлары, территорияләрне төзекләндерү кагыйдәләре проектлары, күрсәтелгән расланган документларның берсенә үзгәрешләр кертүне күздә тоткан проектлар, жир кишәрлеген яки капитал төзелеш объекттын шартлы рәвештә рәхсәт ителгән файдалануга рәхсәт бирү турындагы карарлар проектлары, капитал төзелеш объектларын рәхсәт ителгән төзелешнең, үзгәртеп коруның чик параметрларынан читкә китүгә рәхсәт бирү

турындагы карарлар проектлары буенча, жир кишәрлекләреннән һәм капитал төзелеш объектларыннан файдалану рәхсәт ителгән бер төрне башка төргә үзгәртү мәсьәләләре буенча, жирдән файдалану һәм төзелеш кагыйдәләренең расланмаган очракта, шөһәр төзелеше эшчәнлегенә турындагы законнар нигезендә, гавами тыңлаулар яисә жәмәгать тыңлаулары үткәрелә.

21 статья. Гражданнар жыелышы

1. Жирле әһәмияттәге мәсьәләләр буенча фикер алышу, халыкка жирле үзидарә органнары һәм жирле үзидарәнең вазыйфаи затлары эшчәнлегенә турында мәгълүмат бирү, территориаль ижтимагый үзидарәне гамәлгә ашыру өчен Жирлек территориясендә гражданнар жыелышлары үткәрелергә мөмкин. Гражданнар жыелышлары микрорайоннар, торақ массивлар, кварталлар, урамнар, торақ йортлар буенча чакырыла.

2. Гражданнар жыелышы халык, Жирлек Советы, Жирлек Башлыгы инициативасы белән, шулай ук территориаль ижтимагый үзидарә уставында каралган очракларда үткәрелә.

3. Жирлек Советы яисә Жирлек Башлыгы инициативасы белән үткәрелә торган гражданнар жыелышы Жирлек Советы яисә Жирлек Башлыгы тарафыннан билгеләнә.

4. Халык инициативасы буенча үткәрелә торган гражданнар жыелышы территориаль ижтимагый үзидарә органнарының, тиешле территориядә яшәүче һәм әлегә территорияләрдә урнашкан предприятие, учреждение, оешма житәкчеләре, жыелышта катнашырга хокуклы гражданнар төркеменең язма тәкъдиме буенча Жирлек Советы тарафыннан билгеләнә.

Гражданнар жыелышын үткәрү турындагы тәкъдимдә аны карап тикшерүгә чыгарыла торган мәсьәләләр исемлегенә, жыелышны үткәрү вакыты һәм урыны булырга тиеш. Тәкъдим вәкаләтле затлар тарафыннан имзаланырга тиеш, ә жыелышны үткәрү инициативасы белән бер төркем гражданнар - бу гражданнар мөрәжәгать итсә, аларның һәркайсының фамилиясен, исемен, атасының исемен, туган көнен, яшәү урынын күрсәтеп.

Жирлек Советы гражданнарның жыелышын якин арада уздыру турындагы тәкъдимне карый.

Жирлек Советы гражданнарның жыелышын үткәрүдән аның максатка яраксызлыгы аркасында баш тартырга хокуклы түгел.

5. Территориаль ижтимагый үзидарәне гамәлгә ашыру максатларында гражданнар жыелышын билгеләү һәм үткәрү тәртибе территориаль ижтимагый үзидарә уставы белән билгеләнә.

6. Гражданнар жыелышын үткәрү вакыты һәм урыны турында һәм фикер алышуга кертелә торган мәсьәләләр турында тиешле территориядә яшәүчеләр жыелыш уздырылган көнгә кадәр 7 көннән дә соңга калмыйча, массакуләм мәгълүмат чараларын, почта хәбәрләрен, һәр фатирны (шәхси) тикшерүләренә, белдерүләренә һәм башка мөмкин булган чараларны кулланып хәбәр ителәр.

Гражданнар жыелышына әзерлек һәм аны үткәрүне Жирлекнең Башкарма комитеты тәэмин итә.

7. Жыелышлар эшендә әлегә территориядә яшәүче, сайлау хокукына ия гражданнар катнаша ала. Жыелышта катнашырга хокуклы гражданнарның гомуми саны Россия Федерациясә гражданнарының тору урыны һәм яшәү урыны буенча

теркәү исәбенә алу күрсәткечләре нигезендә муниципаль сайлауларны үткәргәндә файдаланыла торган Россия Федерациясе чикләрендә билгеләнә.

Гражданныр җыелышы җыелышта катнашырга хокуклы гражданныр саныннан кимендә өчтән бер өлеше катнашса, хокуклы дип санала.

Җыелыш карарлары җыелышта катнашкан гражданнырның күпчелек тавышы белән кабул ителә.

8. Гражданныр җыелышы җирле үзидарә органнарына һәм җирле үзидарәнең вазыйфаи затларына мөрәҗәгатьләр кабул итәргә, шулай ук җирле үзидарә органнары һәм җирле үзидарәнең вазыйфаи затлары белән үзара мөнәсәбәтләрдә гражданныр җыелышын бирергә вәкаләтле затларны сайларга мөмкин.

9. Территориаль иҗтимагый үзидарәне гамәлгә ашыруга бәйле мәсьәләләр буенча гражданныр җыелышы территориаль иҗтимагый үзидарә уставы белән аның компетенциясенә кертелгән мәсьәләләр буенча карар кабул итә.

10. Гражданныр җыелышы тарафыннан кабул ителгән мөрәҗәгатьләр җирле үзидарә органнары һәм җирле үзидарәнең вазыйфаи затлары тарафыннан мәҗбүри каралырга тиеш, алар мөрәҗәгатьләрдә булган мәсьәләләрне хәл итү компетенциясенә кертелгән, язмача җавап җибәрү белән.

11. Гражданныр җыелышын билгеләү һәм үткөрү тәртибе, шулай ук гражданныр җыелышының вәкаләтләре федераль закон, әлеге Устав һәм Җирлек Советының норматив хокукый акты, территориаль иҗтимагый үзидарә уставы белән билгеләнә.

12. Гражданныр җыелышының нәтиҗәләре Җирлекнең торак пунктлары территориясендә махсус мәгълүмат стендларында яисә әлеге Уставның 73 статьясындагы 9 өлешендә күрсәтелгән башка ысуллар белән рәсми бастырып чыгарылырга (халыкка җиткереләргә) тиеш.

22 статья. Гражданныр конференциясе (делегатлар җыелышы)

1. Гражданныр конференциясе (делегатлар җыелышы) җирле әһемияттәге мәсьәләләр буенча фикер алышу һәм җирлектәге барлык халык вәкилләренең фикерен ачыклау зарурилыгы очрагында үткәрелә. Җирлекнең тиешле территориаль өлешләрендә яшәүчеләр арасынан гражданныр конференциясе (делегатлар җыелышы) гражданныр җыелышын чакыру авырайган, шул исәптән тиешле территориядә яшәүче һәм гражданныр җыелышында катнашырга хокукы булган кешеләр саны 100 кешедән артып киткән очракларда үткәрелә.

2. Гражданнырны (делегатлар җыелышларын) билгеләү һәм үткөрү, делегатлар сайлау тәртибе әлеге Устав, Җирлек Советының норматив хокукый акты, территориаль иҗтимагый үзидарә уставы белән билгеләнә.

3. Гражданныр конференциясе (делегатлар җыелышы) гражданныр җыелышының вәкаләтләрен гамәлгә ашыра.

4. Гражданныр конференциясе (делегатлар җыелышы) халык, Җирлек Советы, Җирлек Башлыгы инициативасы белән үткәрелә. Җирлек Советы яки Җирлек Башлыгы инициативасы белән үткәрелә торган гражданныр конференциясе (делегатлар җыелышы) Җирлек Советы яисә Җирлек Башлыгы тарафыннан билгеләнә. Халык инициативасы белән үткәрелә торган гражданныр конференциясе (делегатлар җыелышы) Җирлек Советы тарафыннан билгеләнә.

5. Гражданныр конференциясе (делегатлар җыелышы) хокуклы дип санала, әгәр анда уналтынчы яшькә җиткән тиешле территориядә яшәүчеләрнең өчтән

бер өлешеннән дә ким булмаган өлеше катнашса. Конференция карарлары (делегатлар жыелышлары) конференциядә катнашучы делегатларның күпчелек тавышы белән кабул ителә.

6. Гражданның (делегатлар жыелышлары) конференциясе нәтижеләре Жирлекнең торак пунктлары территориясендә махсус мәгълүмат стендларында яисә өлеге Уставның 73 статьясындагы 9 өлешендә күрсәтелгән башка ысуллар белән рәсми бастырып чыгарылырга (халыкка житкерелергә) тиеш.

23 статья. Халык жыены

1. «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрдәгә 131-ФЗ номерлы Федераль законның 25.1 статьясында каралган очракларда гражданның жыены үткөрелергә мөмкин:

- өлеге торак пункт территориясен башка жирлек (муниципаль район) территориясенә кертүгә китерә торган өлеге торак пункт составына кергән Жирлек (муниципаль район) чикләрен үзгәртү мәсьәләсе буенча торак пунктта.;

- Жирлек составына керүче торак пунктта өлеге торак пункт территориясендә (яисә аның территориясенә бер өлешендә) үзара салым акчаларын кертү һәм куллану мәсьәләсе буенча.;

- авыл торак пункттың иске авыл торак пункты кандидатурасын тәкъдим итү, шулай ук иске авыл торак пунктының вәкаләтләрен вакытыннан алда туктату мәсьәләсе буенча.

2. Авыл торак пункттың гражданның жыены шулай ук муниципаль хезмәт турында Россия Федерациясе законнарында каралган очракларда муниципаль хезмәт вазыйфасын биләүгә конкурс үткәргәндә конкурс комиссиясе составына кандидатуралар тәкъдим итү максатларында үткөрелергә мөмкин.

3. Өлеге статьяда каралган гражданның жыены анда торак пунктта яшәүчеләрнең (яисә аның территориясе өлешендә) яисә Жирлектә яшәүчеләрнең яртысыннан артыгы катнашуда хокуклы. Гражданның жыенында катнашучыларның яртысыннан артыгы тавыш бирсә, мондый жыенның карары кабул ителгән дип санала.

4. Гражданның жыены Жирлек составына керүче торак пункт территориясендә, торак пунктның өлеге өлешендә гражданның үзара салым акчаларын кертү һәм куллану мәсьәләсе буенча үткөрелергә мөмкин.

Мондый жыен Жирлек Советы тарафыннан, кимендә 10 кеше яшәгән торак пункт территориясенә тиешле өлешендә яшәүчеләр инициативасы белән чакырыла.

Гражданның жыены үткөрелә торган торак пункт территориясе чикләре Жирлек Советы карары белән торак пункт территориясенә күрсәтелгән өлешендә яшәүчеләрнең гомуми мәнфәгатьләре критерийларынан чыгып, жирле әһәмияттәгә мәсьәләләргә хәл иткәндә билгеләнә.

5. Гражданның жыены үткөрү тәртибе Татарстан Республикасы Саба муниципаль районы Шекше авыл жирлегенә торак пунктларында халык жыенын әзерләү һәм үткөрү тәртибе турындагы Нигезләмә белән раслана.

24 статья. Гражданның кабул итү

1. Гражданның сораштыру жирлекнең бөтен территориясендә яки территориясендә халыкның фикерен ачыклау һәм жирле үзидарә органнары һәм

вазыйфаи затлары, шулай ук дәүләт хакимияте органнары тарафыннан карарлар кабул иткәндә исәпкә алу өчен үткәрелә.

Сораштыру нәтижәләре тәкъдим итү характерына ия.

2. Гражданны сорапшыруда сайлау хокукына ия Жирлек халкы катнаша ала.

3. Гражданны сорапшыру инициатива буенча үткәрелә:

1) Жирлек Советы яисә Жирлек Башлыгы - жирле әһәмияттәге мәсьәләләр буенча;

2) Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте органнары – Жирлек жирләренәң максатчан билгеләнешен республика һәм республика әһәмиятендәге объектлар өчен үзгәртү турында карарлар кабул иткәндә гражданның фикерен исәпкә алу өчен.

4. Гражданны арасында сорапшыру үткөрү һәм билгеләү тәртибе Татарстан Республикасы Законы нигезендә жирлек Советының норматив хокукый актлары белән билгеләнә.

5. Гражданны сорапшыру билгеләү турында карар Жирлек Советы тарафыннан кабул ителә. Гражданны сорапшыру билгеләү турында Жирлек Советы карарында билгеләнә:

1) сорапшыру үткөрү датасы һәм сроклары;

2) Сорапшыру уздырганга тәкъдим ителә торган (тәкъдим ителә торган) мәсьәләне (мәсьәләләрне) формулировкалау;

3) сорапшыру үткөрү методикасы;

4) сорапшыру кәгазе формасы;

5) сорапшыруда катнашучы жирлек халкының минималь саны.

6. халыктан сорапшыру үткөрү турында Жирлектә яшәүчеләргә 10 көн алдан хәбәр ителә.

7. Гражданны сорапшыру әзерләүгә һәм үткөрүгә бәйле чараларны финанслау гамәлгә ашырыла:

1) Жирлек бюджеты акчалары исәбеннән - Жирлекнең жирле үзидарә органнары инициативасы буенча сорапшыру үткөрү турында;

2) Татарстан Республикасы бюджеты акчалары исәбеннән – Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте органнары инициативасы буенча сорапшыру уздырганга.

8. Сорапшыру нәтижәләре Жирлекнең торак пунктлары территорияләрендә махсус мәгълүмат стендларында яисә әлегә Уставның 73 статьясындагы 9 өлешендә аны үткәргәннән соң бер ай эчендә күрсәтелгән башка ысуллар белән бастырып чыгарылырга (халыкка житкереләргә) тиеш. Сорапшыру нәтижәләре белән Жирлектәге һәр кеше таныша ала. Сорапшыру нәтижәләре Жирлекнең жирле үзидарә органнары тарафыннан тиешле карарлар кабул иткәндә исәпкә алынырга тиеш.

25 статья. Жирле әһәмияттәге иң мөһим мәсьәләләр буенча халык фикер алышуы

1. Муниципаль хокукый актлар проектларын һәм жирле әһәмияттәге башка мөһим мәсьәләләрне халык фикер алышуына чыгару турындагы карар Жирлек Советы тарафыннан үз инициативасы яисә тиешле территориядә яшәүче гражданны таләбе буенча Жирлек Советы билгеләгән тәртиптә кабул ителә.

2. Муниципаль хокукый акт проекты тексты һәм халык фикер алышуына чыгарыла торган мәсьәләләр буенча башка материаллар, аларны халык фикер алышуына чыгару турында карар кабул ителгәннән соң биш көннән дә соңга калмыйча, массакуләм мәгълүмат чараларында басылып чыга, Жирлек халкына танышу өчен мөмкин булган урыннарда жиберелә, башка ысуллар белән халыкка игълан ителә.

3. Халык фикер алышуына мәсьәлә чыгару белән бер үк вакытта авыл Жирлеге Советы фикер алышу барышында кәргән тәкъдимнәрне һәм искәртмәләрне карау эшен оештыру вакытын һәм тәртибен билгели, әлеге максат өчен махсус комиссия төзиләр.

4. Жирлек Советы жирле әһәмияткә ия булган муниципаль хокукый актлар проектлары һәм башка мөһим мәсьәләләр буенча фикер алышуны тәэмин итә, моның өчен кирәкле шартлар тудыра.

5. Халык фикер алышуына чыгарылган мәсьәләләр буенча тәкъдимнәр һәм искәртмәләр Жирлек Советына юллана.

6. Муниципаль хокукый акт проектлары һәм жирле әһәмияттәге башка мөһим мәсьәләләр буенча тәкъдимнәр һәм искәртмәләр Жирлек Советы тарафыннан карала.

7. Халык фикер алышуы нәтижеләре турында халыкка хәбәр ителә.

26 статья. Жирлекнең иҗтимагый (консультатив) советлары

1. Жирле әһәмияттәге мәсьәләләр буенча карарлар эшләгәндә һәм гамәлгә ашырганда халыкның ихтыяжларын һәм мәнфәгатьләрен исәпкә алу, жирле үзидарә органнары эшчәнлегенә җәмәгать контролен гамәлгә ашыру максатларында Жирлекнең иҗтимагый советы барлыкка килә.

2. Жирлекнең иҗтимагый советы халыкның, иҗтимагый берләшмәләр һәм башка коммерцияле булмаган оешмалар вәкилләренең үз теләге белән аның эшчәнлегендә катнашуы нигезендә формалаша.

3. Жирлекнең иҗтимагый советын формалаштыру тәртибе, аның утырышларын үткөрү һәм карарлар кабул итү тәртибе, мәгълүмат бирү, консультация бирү һәм башка мәсьәләләр буенча жирлекнең жирле үзидарә органнарының хокуклары, бурычлары һәм җаваплылыгы, аны жиберү процедурасы, шулай ук аны оештыру һәм эшчәнлегенә башка мәсьәләләре Жирлек Советы тарафыннан расланган Нигезләмә белән билгеләнә.

4. Башка иҗтимагый (консультатив) советлар Жирлекнең жирле үзидарә органнарында аларның карарлары нигезендә барлыкка килергә мөмкин.

5. Иҗтимагый (консультатив) советларда эш иҗтимагый башлангычларда алып барыла.

27 статья. Жирле үзидарә органнарына гражданныр мөрәҗәгатә

1. Гражданныр шәхси һәм күмәк мөрәҗәгатьләргә хокуклы жирле үзидарә органнарына.

2. Гражданныр мөрәҗәгатьләре «Россия Федерациясендә гражданныр мөрәҗәгатьләрен карау тәртибе турында» 02.05.2006 елның № 59-ФЗ Федераль Законда, «Татарстан Республикасында гражданныр мөрәҗәгатьләре турында» 12.05.2003 елның № 16-ТРЗ Татарстан Республикасы Законнда билгеләнгән тәртиптә һәм срокларда каралырга тиеш.

3. Жирле үзидарәнең вазыйфаи затлары гражданныр мөрәжәгатьләрен карау тәртибен һәм срокларын бозган өчен Россия Федерациясе законнары нигезендә җаваплы булалар.

28 статья. Авыл җирлеге халкы тарафыннан турыдан-туры гамәлгә ашыру һәм аны гамәлгә ашыруда катнашу өчен башка формалар

1. Әлеге Уставта каралган федераль законнар нигезендә жирле үзидарә халкының турыдан-туры жирле үзидарәне гамәлгә ашыруда катнашуы һәм жирле үзидарәне гамәлгә ашыруда турыдан-туры катнашуы белән беррәттән гражданныр жирле үзидарәне гамәлгә ашыруда Россия Федерациясе Конституциясенә, федераль законнарға, Татарстан Республикасы Конституциясенә, Татарстан Республикасы законнарына каршы килми торган башка формаларда катнашырга хоуклы.

2. Жирлек халкының турыдан-туры жирле үзидарә органнары тарафыннан гамәлгә ашырылуы һәм халкының жирле үзидарәне гамәлгә ашыруда катнашуы законлылык, иреклек принципнарына нигезләнә.

3. Инициативалы проектларны тәкъдим итү, кертү, фикер алышу, карау, шулай ук аларны конкурс нигезендә сайлап алуны үткөрү тәртибе Жирлек Советы тарафыннан билгеләнә.

4. Татарстан Республикасы бюджетыннан бюджетара трансфертлар хисабына финанс ярдәме алу өчен тәкъдим ителә торган инициативалы проектларға карата инициативалы проектлар, инициативалы проектларны карау тәртибе, шул исәптән аларға ярдәм итүдән баш тарту өчен нигезләр, мондый инициативалы проектларны конкурс нигезендә сайлап алу тәртибе һәм критерийлары Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының Норматив хоукый акты нигезендә билгеләнә.

III бүлек. ЖИРЛЕК СОВЕТЫ

29 статья. Жирлек Советы – Жирлектәге жирле үзидарә вәкиллеке органы

1. Жирлек Советы жирле үзидарәнең даими эшләүче коллегиаль вәкиллеке органы булып тора.

2. Жирлек Советының рәсми исеме - "Татарстан Республикасы Саба муниципаль районы Шекше авыл җирлеге Советы".

3. Жирлек Советының вәкаләтләре вакыты - 5 ел.

4. Жирлек Советы хисап тотә һәм Жирлек халкына контрольлек итә.

5. Жирлек Советының печате, исеме язылган бланклары бар.

6. Жирлек Советы эшчәнлеген тәэмин итү чыгымнары Жирлек бюджетында Россия Федерациясе бюджетларының чыгымнары классификациясе нигезендә аерым юл белән карала.

30 статья. Жирлек Советы составы

1. Жирлек Советы бер мандатлы сайлау округлары буенча муниципаль сайлауларда сайланучы 10 депутаттан тора.

2. Жирлек Советы аның составына билгелэнгән саныннан кимендә өчтән ике депутатны сайлаганда хокуклы була.

31 статья. Жирлек Советы депутаты, жирле үзидарәнең сайланулы органы әгъзасы, Жирлек Башлыгы статусы

1. Жирлек Советы депутаты, жирле үзидарәнең сайланулы органы әгъзасы, Жирлек Башлыгы вәкаләтләре сайланганнан соң башлана һәм яңа чакырылыш Жирлек Советы эшли башлаганнан бирле туктатыла.

2. Жирлек Советы депутаты, жирле үзидарәнең сайланулы органы әгъзасы, Жирлек Башлыгы даими нигездә эшли, ул, әлеге Уставта билгелэнгән очрақлардан тыш, депутат эшчәнлеген төп эш урыны буенча хезмәт һәм хезмәт вазыйфаларын башкару белән бергә алып бара.

3. Жирлек Советы депутаты, жирле үзидарәнең сайланулы органы әгъзасы статусы белән бәйле чикләүләр федераль законнар белән билгеләнә.

4. Жирлек Советы депутатына Россия Федерациясе һәм Татарстан Республикасы законнары, әлеге Устав, Жирлек Советы карарлары нигезендә үз вәкаләтләрен тоткарлыксыз гамәлгә ашыру өчен шартлар тәэмин ителә.

5. Жирлек Советы депутатының сайлаучылар белән очрашулары махсус билгелэнгән урыннарда, шулай ук ишегалды территорияләрендә, аларны үткөрү тормыш белән тәэмин итү, транспорт яки социаль инфраструктура, элемент объектларының функцияләвен бозу, жәяүлеләр һәм (яки) транспорт чараларының хәрәкәтенә комачаулык тудыру яки гражданның торак урыннарына яки транспорт яки социаль инфраструктура объектларына керүенә китермәслек шарт белән үткәрелә. Мондый очрашулар турында Татарстан Республикасы башкарма хакимияте органнарына яисә жирле үзидарә органнарына хәбәр итү таләп ителми. Шул ук вакытта депутат күрсәтелгән органнарда аларны үткөрү датасы һәм вакыты турында алдан хәбәр итәргә хокуклы.

6. Жирлекнең Башкарма комитеты депутатларның сайлаучылар белән очрашуларын үткөрү өчен махсус билгелэнгән урыннар билгели, шулай ук депутатларның сайлаучылар белән очрашуларын үткөрү өчен бирелә торган урыннар исемлеген һәм аларны бирү тәртибен билгели.

7. Жирлек Советы депутатының сайлаучылар белән очрашулары Россия Федерациясенәң жыелышлар, митинглар, демонстрацияләр, урам йөрешләре һәм пикетлар турындагы законнары нигезендә үткәрелә.

8. Депутатның сайлаучылар белән жыелышлар, митинглар, демонстрацияләр, урам йөрешләре һәм пикетлар турында Россия Федерациясе законнары белән билгеләнә торган гавами чара формасында сайлаучылар белән очрашуларын оештыруга яисә үткөрүгә комачаулау Россия Федерациясе законнары нигезендә административ жаваплылыкка китерә.

9. Жирлек Советы депутаты, жирле үзидарәнең сайланулы органы әгъзасы, район башлыгы 25.12.2008 ел, № 273-ФЗ «Коррупциягә каршы тору турында» гы Федераль закон, 03.12.2012 ел, № 230-ФЗ «Дәүләт вазыйфаларын биләүче затларның һәм башка затларның чыгымнарының аларның керемнәренә туры килүен тикшереп тору турында» гы Федераль закон, 07.05.2013 ел, № 79-ФЗ «Аерым категория затларның счетларын (керемнәрен) ачарга һәм аларны ачарга, чит ил банкларында кулдагы акча һәм кыйммәтләрне саклауны тыю турында » гы Федераль закон белән билгелэнгән чикләүләргә, тыюларны үтәргә,

Россия Федерациясе территориясеннән читтә урнашкан чит ил финанс инструментларына ия булу һәм (яки) алардан файдалану» темасына "түгәрәк өстәл" утырышы узды.

10. Коррупциягә каршы тору турында Россия Федерациясе законнары нигезендә Жирлек Советы депутаты, Жирлек Башлыгы, жирле үзидарәнең сайланулы башка вазыйфаи заты тарафыннан тапшырыла торган керемнәр, чыгымнар, милек һәм милек характерындагы йөкләмәләр турындагы белешмәләрнең дөреслеген һәм тулылыгын тикшерү Татарстан Республикасы Президенты карары буенча (Татарстан Республикасы Премьер-министры) Татарстан Республикасы Законында билгеләнгән тәртиптә үткөрелә.

11. Әлеге статьяның 10 өлеше нигезендә үткөрелгән тикшерү нәтижәсендә «Коррупциягә каршы тору турында» 25.12.2008 елның № 273-ФЗ Федераль закон, «Дәүләт вазыйфаларын биләүче затларның һәм башка затларның чыгымнарының аларның керемнәренә туры килүен тикшереп тору турында " 03.12.2012 ел, № 230-ФЗ Федераль закон белән билгеләнгән чикләүләрне, тыюларны, бурычларны үтәмәү фактларын ачыклаганда,» аерым категория затларның аерым категорияләренә счетлар (кертемнәр) ачуны һәм аларны ачуны, чит ил банкларында кулдагы акча һәм кыйммәтләрне саклауны тыю турында" 07.05.2013 елның № 79-ФЗ Федераль законы, Татарстан Республикасы Президенты (Татарстан Республикасы Премьер-министры) тиешле карар кабул итәргә вәкаләтле жирле үзидарә органына, Жирлек Советы депутаты, жирле үзидарәнең сайланулы органы әгъзасы, Жирлек Башлыгы, башка сайланулы вазыйфаи заты вәкаләтләрән вакытыннан алда туктату турында гариза белән мөрәҗәгать итә.

12. Муниципаль вазыйфаларны биләүче затларның керемнәре, чыгымнары, мөлкәте һәм мөлкәти характердагы йөкләмәләре турында белешмәләр «Интернет» мәгълүмат-телекоммуникация челтәрендәге жирле үзидарә органнарының рәсми сайтында түбәндәге адрес буенча урнаштырыла: <https://saby.tatarstan.ru> һәм (яисә) бастырып чыгару өчен массакүләм мәгълүмат чараларына муниципаль хокукый актлар тарафыннан билгеләнә торган тәртиптә бирелә.

13. Үз керемнәре, чыгымнары, мөлкәте һәм мөлкәти характердагы йөкләмәләре турында, шулай ук хатынының (иренең) һәм балигы булмаган балаларының керемнәре, чыгымнары, мөлкәте һәм мөлкәти характердагы йөкләмәләре турында дөрес булмаган мәгълүмат биргән Жирлек Советы депутатына карата, әгәр дә бу мәгълүматларны бозып күрсәтү мөһим булмаса, түбәндәге җаваплылык чаралары кулланылырга мөмкин:

1) кисәтү;

2) депутатны, жирле үзидарәнең сайланулы органы әгъзасын муниципаль берәмлекнең вәкилләкле органында, жирле үзидарәнең сайланулы органында вазыйфадан азат итү, аның вәкаләтләре вакыты беткәнче, муниципаль берәмлекнең вәкилләкле органында, жирле үзидарәнең сайланулы органында вазыйфа биләүдән мәхрүм итү;

3) даими нигездә вәкаләтләрне гамәлгә ашырудан азат итү, аның вәкаләтләре вакыты беткәнчегә кадәр даими нигездә вәкаләтләрән гамәлгә ашыру хокукыннан мәхрүм итү;

4) муниципаль берәмлекнең вәкилләкле органында, жирле үзидарәнең сайланулы органында аның вәкаләтләре срогы тәмамланганчы вазыйфаларны биләүне тыю;

5) вәкаләтләр срогы тәмамланганчы даими нигездә вәкаләтләрен үтәүне тыю.

14. Депутатка, жирле үзидарәнең сайланулы органы әгъзасына, жирле үзидарәнең сайланулы вазыйфаи затына әлеге статьяның 13 өлешендә күрсәтелгән җаваплылык чараларын куллану турында карар кабул итү тәртибе Татарстан Республикасы законы нигезендә муниципаль хокукый акт белән билгеләнә.

15. Жирлек Советы депутаты Жирлек Советы тарафыннан расланган депутат этикасы кагыйдәләрен үтәргә, шул исәптән депутатның түбәндәге йөкләмәләрен дә тотарга тиеш:

1) шәхсән яисә аның якин туганнарына кагылышлы мәсьәләләрне хәл иткәндә жирле үзидарә органнары, оешмалар, вазыйфаи затлар, муниципаль хезмәткәрләр һәм гражданныр эшчәнлегенә йогынты ясау өчен депутат статусыннан файдаланмаса;

2) депутат вазыйфаларын объектив башкаруда шик уятырга мөмкин булган тәртиптән тыелырга, шулай ук аның абруена яисә Жирлек Советы абруена зыян китерергә сәләтле низаглы ситуацияләрдән котылырга;

3) мәнфәгатьләр конфликты барлыкка килү куркынычы янаганда - шәхси кызыксыну депутат вазыйфаларының объектив башкарылуына тәэсир итә яки йогынты ясый ала торган ситуациядә - бу хакта Жирлек Советына хәбәр итәргә һәм әлеге мәнфәгатьләр конфликтын булдырмауга яисә җайга салуга юнәлтелгән аның карарын үтәргә;

4) Жирлек Советында билгеләнгән халык алдында чыгыш ясау кагыйдәләрен үтәргә;

5) депутат эшчәнлегә белән бәйле булмаган максатларда, Федераль закон нигезендә конфиденциаль характердагы белешмәләргә кертелгән, депутат вазыйфаларын үтәү белән бәйле рәвештә аңа билгеле булган мөгълүматларны таратмаса һәм кулланмаса;

6) физик һәм юридик затлардан (бүләкләр, акчалата бүләк, ссудалар, хезмәт күрсәтүләр, күңел ачу, ял итү, транспорт чыгымнары һәм башка бүләкләүләр) депутат вазыйфаларын үтәүгә бәйле рәвештә акчалата бүләк алмаса.

16. «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» Федераль законның 40 статьясындагы 7 өлешенә 2 пунктчындагы «б» пунктчысында һәм «коррупциягә каршы тору турында» 2008 елның 25 декабрәндәге 273-ФЗ номерлы Федераль законның 12.1 статьясындагы 3.5 өлешенә 2 пунктчында каралган очракларда муниципаль вазыйфа биләүче һәм үз вәкаләтләрен даими нигездә гәмәлгә ашыручы зат, Татарстан Республикасы Президентының 2004 елның 28 июлендәге 45-ТРЗ номерлы «Татарстан Республикасында жирле үзидарә турында»гы Татарстан Республикасы Законына 2 нче кушымта нигезендә, Татарстан Республикасы Президентының алдан хәбәрнамәсе белән коммерцияле булмаган оешмалар белән идарә итүдә түләүсез нигездә катнашырга хокуклы.

17. Жирлек Советы депутатына үз вәкаләтләрен гәмәлгә ашыру өчен айга ике эш көне күләмендә эш урынын (вазыйфасын) саклау гарантияләне.

32 статья. Жирлек Советы депутатының сайлаучылар белән үзара мөнәсәбәтләре

1. Жирлек Советы депутаты сайлаучылар, шулай ук предприятие, оешма коллективлары, дәүләт һәм башка органнар белән үзара элемтədə тора.

2. Жирлек Советы депутаты сайлаучылар алдында җаваплы һәм аларга хисап тота.

3. Жирлек Советы депутаты сайлаучылар алдында елга бер тапкырдан да ким булмаган эшләре турында хисап тота, Жирлек Советы эше турында даими хәбәр итә, шулай ук айга бер тапкыр сайлаучыларны кабул итә.

4. Жирлек Советы депутаты жирлек халкының законлы хокукларын, ирекләрен һәм мәнфәгатьләрен тәэмин итү буенча законнарда каралган чаралар күрергә, шул исәптән алардан кәргән тәкъдимнәрне, гаризаларны, шикәятьләренә карарга, аларда булган мәсьәләләренә дәрәс һәм үз вакытында хәл итәргә тиеш.

33 статья. Яңа сайланган Жирлек Советының эшен оештыру

1. Яңа чакырылыш беренче утырышка Жирлек Советы депутатларының билгеләнгән саныннан кимендә өчтән икесе сайланганнан соң ун көннән дә соңга калмыйча җыела. Сайлаулардан соң беренче утырыш Жирлек Башлыгы тарафыннан чакырыла, ә ул булмаганда - Жирлекнең Сайлау комиссиясе тарафыннан.

2. Сайлаулардан соң Жирлек Советының беренче утырышын яңа Жирлек Башлыгын сайланганчы Жирлек Советының иң өлкән депутаты ача һәм алып бара.

34 статья. Жирлек Советы Компетенциясе

1. Жирлек Советы компетенциясендә:

1) Жирлек уставын кабул итү һәм аңа үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү;

2) Жирлек территориясендә законнар нигезендә мәҗбүри кагыйдәләр билгеләү;

3) Жирлек бюджетын раслау һәм аның үтәлеше турында хисап;

4) жирле салымнарны һәм җыемнарны билгеләү, үзгәртү һәм юкка чыгару, аларны түләү буенча ташламалар бирү, салымнар һәм җыемнар турында Россия Федерациясе законнары нигезендә;

5) жирлекнең социаль-иқтисади үсеш стратегиясен раслау;

6) Жирлекнең чикләрен үзгәртү, үзгәртеп кору турында инициативаны тәкъдим итү;

7) Жирлек Советы депутатларын сайлауларны билгеләү һәм Жирлек Советына депутатлар сайлау буенча сайлау округлары схемасын раслау;

8) жирле референдум билгеләү;

9) Жирлек Башлыгын сайлау;

10) Жирлек Башлыгы урынбасарын сайлау;

11) Саба муниципаль районы Советына Жирлек Советы депутатлары арасыннан жирлек вәкилен сайлау;

12) Жирлекнең Башкарма комитеты структурасын раслау, аның хезмәткәрләренең чик санын билгеләү;

13) Жирлек Сайлау комиссиясе әғзаларын билгеләү;

14) Жирлекнең чикләрен үзгәртү, үзгәртеп кору мәсьәләләре буенча тавыш бирү, Жирлек Советы депутаты, жирле үзидарәнең сайланулы органы әғзасы, Жирлек Башлыгы чакыртып алу буенча тавыш бирү билгеләү;

15) Татарстан Республикасы Дәүләт Советында закон чыгару инициативасы хокукын гамәлгә ашыру;

16) Жирлекнең муниципаль милкендәге мөлкәт белән идарә итү һәм эш итү тәртибен билгеләү;

17) муниципаль предприятиеләр төзү, үзгәртеп кору һәм бетерү турында карарлар кабул итү тәртибен, шулай ук федераль законнарда каралган очраклардан тыш, муниципаль предприятиеләр һәм учреждениеләр хезмәт күрсәтүләренә тарифларны билгеләү тәртибе;

18) Жирлекнең муниципальара хезмәттәшлек оешмаларында катнашу тәртибен билгеләү;

19) жирле үзидарә органнары эшчәнлеген матди-техник һәм оештыру ягыннан тәэмин итү тәртибен билгеләү;

20) Жирлекнең Ревизия комиссиясен формалаштыру;

21) Жирлек Башлыгын отставкага жибәрү турында карар кабул итү;

22) Жирлек территориясен төзекләндерү кагыйдәләрен раслау;

23) жирле үзидарә органнары һәм Жирлекнең жирле үзидарәнең вазыйфаи затлары тарафыннан жирле әһәмияттәге мәсьәләләренә хәл итү вәкаләтләрен башкаруны контрольдә тоту;

24) территориаль иҗтимагый үзидарә органнарына Жирлек бюджетыннан кирәкле акчалар бүлеп бирү шартларын һәм тәртибен билгеләү;

25) автоном коммерцияле булмаган оешмалар һәм фондлар рәвешендә коммерцияле булмаган оешмалар төзү турында карарлар кабул итү;

26) масса күләм мәгълүмат чараларын оештыру;

27) Жирлек Советының Уставын һәм карарларын аңлату;

28) Жирлек Советы Регламентын һәм үз эшчәнлеген оештыру мәсьәләләре буенча башка карарлар кабул итү;

29) Жирлек Советы Аппараты турында Нигезләмәне раслау;

30) Жирлек Башлыгының һәм жирле үзидарәнең сайланулы башка вазыйфаи затларының, Жирлек Советы депутатларының, муниципаль хезмәткәрләренә һәм муниципаль учреждениеләр хезмәткәрләренә һөнәри белем һәм өстәмә һөнәри белем бирүне оештыру, мәгариф турында Россия Федерациясе законнарында һәм муниципаль хезмәт турында Россия Федерациясе законнарында каралган тәртиптә муниципаль хезмәт өчен кадрлар әзерләүне оештыру;

31) федераль законнар, Татарстан Республикасы законнары белән жирлекләренә вәкилләкә органнары карамагына кертелгән башка вәкаләтләр, шулай ук әлегә Устав белән Жирлек Советы компетенциясенә кертелгән башка вәкаләтләр.

2. Жирлек Советы Жирлек башлыгының еллык эшчәнлегенә, Жирлекнең Башкарма комитеты һәм Жирлек Башлыгына караган башка жирле үзидарә органнары эшчәнлегенә, шул исәптән Жирлек Советы тарафыннан куелган мәсьәләләренә хәл итү турында еллык отчетларын тыңлый.

35 статья. Жирлек Советының эш тәртибе

1. Жирлек Советының эш тәртибе әлегә Устав һәм Жирлек Советының Регламенты белән билгеләнә.

2. Жирлек Советы эшчәнлегенәң төп формасы - аның утырышлары, аларда Жирлек Советы компетенциясенә караган мәсьәләләр хәл ителә.

3. Жирлек Советы утырышы сайланган депутатлар саныннан кимендә 50 проценты катнашса, хокуклы була.

4. Жирлек Советының чираттагы утырышлары кимендә өч айга бер тапкыр уздырыла. Чираттан тыш утырышлар Жирлек Башлыгы яисә депутатлар төркеме инициативасы белән Жирлек Советы депутатларының билгеләнгән саныннан кимендә өчтән бер өлеше чакырыла.

5. Совет утырышлары Жирлек Башлыгы тарафыннан чакырыла. Жирлек Советы депутатлары һәм чакырылган затлар чираттагы утырышның вакыты, урыны һәм көн тәртибе турында биш көннән дә соңга калмыйча, ә чираттан тыш утырыш - бер көннән дә соңга калмыйча хәбәр ителә.

6. Жирлек Советы утырышлары ачык һәм ачык үткәрелә. Советның ачык утырышларында жирлекнең һәр кешесе катнаша ала.

Регламентта каралган очракларда Жирлек Советы ябык утырыш үткөрү турында карар кабул итәргә хокуклы, анда бары тик Жирлек Советы чакырган затлар, шулай ук утырышта законнар нигезендә катнашырга хокуклы затлар гына катнаша ала.

7. Жирлек Советының һәр утырышында утырыш беркетмәсе алып барыла. Утырыш беркетмәсенә утырышны үткөрү датасы, урыны һәм вакыты турында белешмәләр кертелә, карала торган барлык мәсьәләләр күчәрелә һәм тавыш бирү нәтижәләре күрсәтелгән барлык кабул ителгән карарлар теркәлә. Авыл жирлегенә совет утырышы беркетмәсенә кул куйганнан соң, жирлек башлыгы аның белән жирлектәге һәр кеше таныша ала.

8. Жирлек Советы утырышларында һәр депутат бер тавышка ия. Жирлек Советы депутаты үзенең тавыш бирү хокукын шәхсән үзе гамәлгә ашыра. Жирлек Советы утырышларында тавыш бирү ачык (шул исәптән исемле) һәм яшерен булырга мөмкин. Тавыш бирүнең һәр төрен куллану очраклары өлгә Устав, Жирлек Советы Регламенты белән билгеләнә.

36 статья. Жирлек Советы эшчәнлеген оештыру

1. Жирлек Советы эшчәнлеген Жирлек Башлыгы оештыра.

2. Жирлек Советы Регламенты нигезендә, Жирлек Советы компетенциясенә кергән мәсьәләләрне алдан карау һәм эзерләү өчен, депутатлар арасынан, Жирлек Башлыгы һәм аның урынбасарынан тыш, даими яки вакытлы комиссияләр (яки) өлгә мәсьәләләрне эзерләү өчен җаваплы депутатлар Жирлек Советы эшчәнлегенәң төп юнәлешләре буенча билгеләнә ала. Депутат ике даими комиссиядә дә эшләргә хокуклы.

3. Муниципаль программалар, Жирлек Советы карарлары проектларын эзерләү, Жирлек Советы каршында иң мөһим мәсьәләләр буенча фикер алышу өчен, аның карары буенча депутатлар, Жирлекнең Башкарма комитеты, иҗтимагый берләшмәләр, оешмалар һәм предприятиеләр, белгечләр, экспертлар һәм Жирлек халкы составында эшче, эксперт һәм башка киңәшмә төркемнәре төзеләргә мөмкин.

37 статья. Жирлек Советы тарафыннан контроль функцияләр башкару

1. Жирлек Советы жирлек территориясендә әлеге Уставның, Жирлек Советы тарафыннан кабул ителә торган норматив-хокукий актларның үтәлешен, Жирлек бюджетының үтәлешен, бюджеттан тыш фондлар акчаларын куллануны, Жирлекнең үсеш программаларын куллануны, Жирлекнең Башкарма комитеты һәм аның житәкчесе эшчәнлеген контрольдә тотат.

2. Жирлекнең жирле үзидарә органнары һәм аларның вазыйфаи затлары тарафыннан законнарны, әлеге Уставны һәм башка муниципаль норматив хокукий актларны бозу фактлары ачыкланган очракта, Жирлек Советы карары белән, депутатлар арасыннан әлеге фактларны тикшерү өчен вакытлыча контроль комиссияләр төзелергә мөмкин.

3. Законнар нигезендә, Жирлек Советы инициативасы белән Жирлек башлыгы, Жирлек бюджеты акчаларын максатчан файдалану, муниципаль милекне файдалануның нәтижәләгә буенча тикшерүләр (ревизияләр) үткәрелергә мөмкин. Күрсәтелгән контроль һәм экспертиза-аналитика чараларын үткөрү тәртибе Жирлекнең ревизия комиссиясе турында Нигезләмә белән билгеләнә.

4. Әгәр законда башкача билгеләнмәгән булса, Жирлекнең Башкарма комитеты, предприятиеләр, учреждениеләр, оешмалар, жирле ижтимагый үзидарә органнары, закон белән башкача билгеләнмәгән булса, Жирлек Советы, аның контроль комиссияләре, Жирлек Советы депутаты мөрәжәгәте буенча соратып алына торган мәгълүматны Жирлек Советы карамагына караган мәсьәләләр буенча бирергә, ә законнарны, муниципаль хокукий актларны бозган өчен кичекмәстән чаралар күрергә тиеш.

5. Жирлек Советы Жирлек Башлыгының, Жирлекнең Башкарма комитетының еллык эшчәнлегә, жирлекнең башкарма комитеты һәм аның карамагындагы башка жирле үзидарә органнарының эшчәнлегә, шул исәптән Жирлек Советы тарафыннан куелган мәсьәләләргә хәл итү турында еллык отчетларын тыңлай.

6. Жирлек Советы, контроль функцияләр башкарып, Жирлекнең Башкарма комитетының финанс-хуҗалык һәм башкарма-боеру эшчәнлегенә тыкшынырга хокуклы түгел.

38 статья. Жирлек вәкилен муниципаль район Советына сайлау

1. Жирлек вәкиле яшерен тавыш бирү юлы белән Саба муниципаль районы Советына депутатлар арасыннан сайлана.

2. Сайланган дип Жирлек Советы депутатларының билгеләнгән саныннан яртысыннан артыгы тавыш биргән кандидат санала.

39 статья. Жирлек Советы вәкаләтләрен вакытыннан алда туктату

1. Жирлек Советы вәкаләтләре вакытыннан алда туктатылырга мөмкин:

1) Жирлек Советы тарафыннан үз-үзен таркату турында карар кабул итү. Шул ук вакытта үз-үзен таркату турында карар әлеге Устав белән билгеләнгән тәртиптә кабул ителә;

2) «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 06.10.2003 елның №131-ФЗ Федераль законның 73 статьясында каралган тәртиптә һәм нигезләр буенча Жирлек Советын жиберү;

3) Жирлек Советы депутатларының әлеге составының законсызлыгы турында, шул исәптән депутатларның үз вәкаләтләре туктатылуға бәйле рәвештә, Татарстан Республикасы Югары суды карарының үз көченә керүе;

4) «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 06.10.2003 елның № 131-ФЗ Федераль законның 13 статьясы нигезендә, шулай ук жирлек бетерелгән очракта, жирлекне үзгәртү;

5) Жирлекнең шәһәр округы белән берләшүенә бәйле рәвештә муниципаль берәмлек статусын югалтуы;

6) Жирлек чикләрен үзгәртү яки Жирлекнең шәһәр округы белән берләшүе нәтижәсендә килеп чыккан сайлаучыларның санын 25% тан арттыру;

7) гражданның турыдан-туры ихтыяр белдерү юлы белән кабул ителгән карарны гамәлгә ашыру өчен таләп ителә торган муниципаль хокукый актыны бастырып чыгару срогын бозу.

2. Жирлек Советы вәкаләтләрен вакытыннан алда туктату аның депутатларының вәкаләтләрен вакытыннан алда туктатуға китерә.

3. Жирлек Советы вәкаләтләре вакытыннан алда туктатылган очракта, вакытыннан алда сайлаулар «Россия Федерациясе гражданның сайлау хокукларының һәм референдумда катнашу хокукының төп гарантияләре турында» 12.06.2002 елның №67-ФЗ Федераль закон белән билгеләнгән срокларда үткәрелә.

40 статья. Жирлек Советының үз-үзен таркату турында карар кабул итү тәртибе

1. Жирлек Советының үз-үзен таркату турындагы карары Жирлек Башлыгы яки депутатлар төркеме инициативасы белән Жирлек Советы депутатларының билгеләнгән саныннан кимендә яртысыннан да ким булмаган санда кабул ителергә мөмкин.

2. Үз-үзен таркату турында карар кабул итү инициативасы күрсәтелергә тиеш түгел:

1) Жирлек Советы сайланганнан соң беренче ел дәвамында;

2) Жирлек бюджетын кабул итү һәм аның үтәлеше турында хисап раслау чорында;

3) Жирлек Башлыгын чакыртып алу турында тавыш бирү уздыру чорында йә аның вәкаләтләре вакытыннан алда туктатылган очракта.

3. Жирлек Советының үз-үзен таркату турындагы язма тәкъдимендә үз-үзен таркату мотивлары булырга тиеш, шулай ук аңа үз-үзен таркату сәбәпләрен нигезләүче башка материаллар кушылырга мөмкин.

4. Депутатлар арасынан үз-үзен таркату мәсьәләсен алдан карау өчен Жирлек Советы карары белән комиссия төзелә. Жирлек Советы яки Жирлек башлыгы карары белән Жирлек Советының үз-үзен таркату турындагы мәсьәлә халык алдында тыңлауларга чыгарылырга мөмкин.

5. Жирлек Советының үз-үзен таркату турындагы мәсьәләне карау дәвамлылыгы Жирлек Советы депутатлары һәм Жирлек халкы тарафыннан үз-үзен таркату инициативасының барлык шартлары һәм нигезләмәләре буенча һәрьяклы һәм объектив фикер алышу мөмкинлеген гарантияләргә тиеш. Үз-үзен таркату турында карар үз-үзен таркату турындагы инициативаны тәкъдим иткән көннән ике ай узгач кабул ителергә мөмкин.

6. Жирлек Советының үз-үзен таркату турындагы карар, яшерен тавыш бирү юлы белән, Жирлек Советы депутатларының билгеләнгән саныннан өчтән ике тавыш белән кабул ителә.

7. Жирлек Советы үз-үзен таркату турында тәкъдимне кире каккан очракта, үз-үзен таркату турында кабат инициатива үз-үзен таркату мәсьәләсе буенча тавыш биргәннән соң бер елдан да иртәрәк күрсәтелмәскә мөмкин.

41 статья. Жирлек Советы депутаты вәкаләтләрен вакытыннан алда туктату

1. Жирлек Советы депутаты вәкаләтләре вакытыннан алда туктатыла:

1) үлем;

2) үз теләге белән отставкалар;

3) суд тарафыннан эшкә сәләтсез яисә чикләнгән эшчән дип тану;

4) суд тарафыннан хәбәрсез югалган дип тану яисә вафат булган дип игълан итү;

5) судның гаепләү карарының үз көченә керүе;

6) Россия Федерациясеннән читкә даими яшәү урынына чыгу;

7) Россия Федерациясе граждандыгын йә чит ил граждандыгын туктату - аның нигезендә чит ил гражданы жирле үзидарә органнарына сайланырга, чит ил граждандыгы (ярдәмгә алу) яисә чит ил гражданы яисә чит ил гражданы территориясендә даими яшәү хокукын раслаучы башка документ булырга хокукы, аның нигезендә чит ил гражданы жирле үзидарә органнарына сайланырга, чит ил гражданы яисә чит ил гражданы яисә Россия Федерациясенә халыкара шартнамәсе нигезендә жирле үзидарә органнарына сайланырга хокукы булган чит ил гражданы яисә чит ил гражданының даими яшәү хокукын раслаучы башка документ булырга, әгәр Россия Федерациясенә халыкара килешүендә башкасы каралмаган булса;

8) сайлаучылар фикере;

9) Жирлек Советы вәкаләтләрен вакытыннан алда туктату;

10) хәрби хезмәткә чакырылу яки аны алыштыручы альтернатив граждан хезмәтенә жиберү;

11) «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрдәге 131-ФЗ номерлы Федераль законда һәм башка федераль законнарда билгеләнгән чикләүләргә үтәмәү;

12) «Коррупциягә каршы торы турында» 25.12.2008 ел, № 273-ФЗ Федераль законда, «Дәүләт вазыйфаларын биләүче затларның һәм башка затларның чыгымнарының аларның керемнәренә туры килүен тикшереп торы турында» 03.12.2012 елның № 230-ФЗ Федераль законда билгеләнгән чикләүләргә, тыюларны, бурычларны үтәмәүләргә үтәмәү, «Аерым категория затларның аерым категорияләренә Россия Федерациясе территориясеннән читтә урнашкан чит ил банкларында счетлар (кертәмләр) ачуны һәм саклауны, кулдагы акчаларны һәм кыйммәтләргә саклауны тыю турында " 07.05.2013 елның №79-ФЗ Федераль законда, чит ил финанс инструментларына ия булу һәм (яки) алардан файдалану»;

13) федераль законнарда билгеләнгән башка очракларда.

2. Әлеге статьяның 1 өлешендәге 1-8, 10-12 пунктларында күрсәтелгән очракларда Жирлек Советы депутаты вәкаләтләрен туктату турындагы карар Жирлек Советы тарафыннан вакытыннан алда вәкаләтләр туктатылу өчен нигез

барлыкка килгән көннән 30 көннән дә соңга калмыйча кабул ителә, ә әгәр бу нигез Жирлек Советы утырышлары арасында – мондый нигез барлыкка килгән көннән өч айдан да соңга калмыйча барлыкка килә.

3. Жирлек Советы депутаты вәкаләтләре, әлеге статьяның 1 өлешендәге 9 пунктында каралган очракта, Жирлек Советы вәкаләтләре вакытыннан алда туктатыла.

4. Жирлек Советы депутаты вәкаләтләре вакытыннан алда туктатылган очракта, депутатның өстәмә сайлаулар федераль закон, Татарстан Республикасы Сайлау кодексы нигезендә билгеләнә.

5. Татарстан Республикасы Президенты (Татарстан Республикасы Премьер-министры) Жирлек Советы депутаты вәкаләтләрен вакытыннан алда туктату турында гариза белән мөрәҗәгать иткән очракта, Жирлек Советына әлеге гариза кәргән көн вәкаләтләренә вакытыннан алда туктату өчен нигез барлыкка килгән көн булып тора.

IV бүлек. ЖИРЛЕК БАШЛЫГЫ

42 статья. Жирлек Башлыгы - жирлекнең югары вазыйфаи заты

1. Жирлек Башлыгы жирлекнең иң югары вазыйфаи заты булып тора.
2. Жирлек Башлыгы Жирлек Советы тарафыннан сайлана һәм аның рәисе булып тора.
3. Жирлек Башлыгы вазыйфасының рәсми атамасы – «Татарстан Республикасы Саба муниципаль районы Шекше авыл жирлеге башлыгы».
4. Жирлек Башлыгы вазифасы буенча Саба муниципаль районы Советы депутаты булып тора.
5. Жирлек Башлыгы бер үк вакытта Жирлек Советын һәм Жирлекнең Башкарма комитетын җитәкли.

43 статья. Жирлек Башлыгын сайлау тәртибе

1. Жирлек Башлыгы яңа сайланган Жирлек Советының беренче сессиясендә, әгәр Жирлек Советы тавыш бирүнең башка тәртибен билгеләмәсә, Жирлек Советы вәкаләтләре вакытына яшерен тавыш бирү юлы белән, Жирлек Советы депутатлары арасыннан сайлана.

Жирлек Башлыгын сайлау Жирлек Советы депутатлары тарафыннан тәкъдим ителгән кандидатлар арасыннан, шул исәптән Жирлек халкы, иҗтимагый берләшмәләр, Татарстан Республикасы Президенты тәкъдимнәре нигезендә гамәлгә ашырыла.

2. Жирлек Советы депутаты, әгәр аны сайлау өчен Жирлек Советы депутатларының билгеләнгән саныннан яртысыннан артыгы тавыш бирсә, Жирлек Башлыгы итеп сайланган дип санала.

3. Сайлаулардан соң Жирлек Башлыгы түбәндәге ант бирә:

«Жирлек Башлыгы үзенә йөкләнгән югары вазыйфаларны тормышка ашырганда, Россия Федерациясе Конституциясен һәм законнарын, Татарстан Республикасы Конституциясен һәм законнарын, жирлек уставын үтөргә, жирлек халкының иминлеген тәэмин итү, кеше һәм граждандар хокукларын һәм ирекләрен яклау өчен бөтен көчен һәм белемнәрен куярга ант итәм».

44 статья. Жирлек Башлыгы статусы

1. Жирлек Башлыгы даими нигездә эшли.
2. Жирлек Башлыгы Жирлекнең Башкарма комитеты житәкчесе булып тора.
3. Саба муниципаль районы Советында даими нигездә билгеләнгән Жирлек Башлыгы вазыйфасына сайланган очракта, ул Жирлек Башлыгы вәкаләтләрен даими рәвештә башкара.
4. Жирлек Башлыгы үз эшчәнлегендә федераль закон һәм әлеге Устав нигезендә Жирлек халкына һәм Жирлек Советына хисап тотты һәм хисап тотты.
5. Жирлек Башлыгы елга бер тапкырдан да ким булмаган эшчәнлек нәтижәләре, Жирлекнең Башкарма комитеты һәм аңа буйсынган башка жирле үзидарә органнары эшчәнлегенә нәтижәләре, шул исәптән Жирлек Советы тарафыннан куелган мәсьәләләренә хәл итү турында Жирлек Советы алдында хисап тота.
6. Жирлек Башлыгы «Коррупциягә каршы торы турында» 25.12.2008 елның № 273-ФЗ Федераль законы, «Дәүләт вазыйфаларын биләүче затларның һәм башка затларның чыгымнарының аларның керемнәренә туры килүен тикшереп торы турында» 03.12.2012 елның № 230-ФЗ Федераль закон, «Аерым категория затларның аерым категорияләренә счетлар (кертәмләр) ачуны һәм аларны саклауны, Россия Федерациясә территориясеннән читтә урнашкан чит ил банкларында акчалата акчалар һәм кыйммәтләренә саклауны тыю турында " 07.05.2013 ел, № 79-ФЗ Федераль закон белән билгеләнгән чикләүләренә, тыюларны үтәргә, чит ил финанс инструментларына ия булу һәм (яки) алардан файдалану» законда билгеләнгән чикләүләренә, тыюларны үтәргә, бурычларны үтәргә тиеш.

45 статья. Жирлек Башлыгы вәкаләтләре

Жирлек Башлыгы:

- 1) башка муниципаль берәмлекләренәң жирле үзидарә органнары, дәүләт хакимияте органнары, гражданныр һәм оешмалар белән мөнәсәбәтләрдә Жирлек исеменнән, ышанычнамәсез жирлек исеменнән эш итә;
- 2) Жирлек Советы эшен оештыра, Жирлек Советы утырышларын чакыра һәм аларга рәислек итә, Жирлек Советының чираттан тыш утырышын чакыруны таләп итәргә хокуклы;
- 3) әлеге Уставта билгеләнгән тәртиптә Жирлек Советы кабул иткән норматив хокукый актларга кул куя һәм халыкка житкәрә;
- 4) үз вәкаләтләре чикләрендә хокукый актлар чыгара;
- 5) Жирлек Советы эшендә хәбәрдарлыкны тәэмин итү һәм жәмәгәтчелек фикерен исәпкә алу буенча чаралар күрә;
- 6) гражданнырны кабул итүне, аларның мөрәжәгәтләрен, гаризаларын һәм шикаятьләрен карауны оештыра;
- 7) Жирлек Советы утырышлары беркетмәләренә кул куя;
- 8) Жирлек Советы аппараты эшенә житәкчелек итә;
- 9) Жирлек Советының контроль вәкаләтләрен гәмәлгә ашыруны координацияли;
- 10) расланган бюджет нигезендә үз вәкаләтләре чикләрендә Жирлек акчалары белән эш итә; Жирлек Советы эшчәнлеген карап тоту һәм тәэмин итү өчен Жирлек бюджетында каралган чыгымнар буенча чараларны бүлүче булып тора;

11) законнар һәм әлеге Устав нигезендә гражданның турыдан-туры ихтыярын белдерү юлы белән кабул ителгән карарны гамәлгә ашыру буенча Жирлек Советының хокукый актын кабул итүне оештыра;

12) Жирлек территориясендә эш итүче жирле үзидарә органнарының федераль башкарма хакимият органнарының территориаль органнары, башка федераль органнар, Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте органнары белән тиешле үзара хезмәттәшлеген тәмин итә;

13) Жирлек исемнән икътисадый һәм социаль-мәдәни өлкәләрдә хезмәттәшлек турында дәүләт хакимияте органнары, башка муниципаль берәмлекләренң жирле үзидарә органнары белән шартнамәләр һәм килешүләр, Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте органнары белән үзара хезмәттәшлек һәм гамәлләрне координацияләү турында килешүләр һәм килешүләр төзи;

14) жирле үзидарә органнары тарафыннан жирле өһәмияттәге мәсьәләләрен һәм федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары белән жирле үзидарә органнарына тапшырылган аерым дәүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашыруны тәмин итә;

15) Жирлекнең Башкарма комитеты эшчәнлегенә бертөсле идарә итү принципларында житәкчелек итә һәм Жирлекнең башкарма комитеты тарафыннан аның вәкаләтләренә кергән вәкаләтләренә үтәү өчен шәхси жаваплылык тота;

16) Жирлек Советы, башка жирле үзидарә органнары һәм башка муниципаль берәмлекләр, дәүләт хакимияте органнары, гражданны һәм оешмалар белән мөнәсәбәтләрдә Жирлекнең Башкарма комитетын төхдәм итә;

17) Жирлек Советы каравына Жирлек бюджеты проектларын һәм аның үтөлеше турында хисапларны төхдәм итә;

18) Жирлек Советы каравына жирлекнең социаль-икътисадый үсеше стратегиясен төхдәм итә;

19) Жирлек Советы раславына Башкарма комитет структурасы проектын кертә, жирлек Башкарма комитетының штат расписаниесен раслый, хезмәткәрләренң чик санына һәм хезмәткә түләү фондына билгеләнгән чик санга туры килә;

20) муниципаль хезмәткәрләрен һәм Жирлекнең Башкарма комитетының башка хезмәткәрләрен вазыйфага билгели һәм вазыйфадан азат итә, аларның эшчәнлеген контрольдә тота, аларга карата кызыксындыру һәм дисциплинар жаваплылык чаралары күрә;

21) Жирлекнең Башкарма комитеты Федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары белән жирле үзидарә органнарына тапшырылган аерым дәүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашыруны тәмин итә, аларның үтөлеше өчен персонал жавап тота; тиешле законнар нигезендә һәм үтәү йөзеннән тапшырылган дәүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашыруга бәйлә мәсьәләләр буенча хокукый актлар чыгара;

22) Жирлекнең Башкарма комитеты компетенциясенә кертелгән жирле өһәмияттәге мәсьәләләр буенча хокукый актлар, шулай ук жирлек башкарма комитеты эшен оештыру мәсьәләләре буенча хокукый актлар чыгара;

23) «Россия Федерациясендә дәүләт-хосусый партнерлык, муниципаль-хосусый партнерлык һәм Россия Федерациясенң аерым закон актларына үзгәрешләр кертү турында» 2015 елның 13 июлендәге 224-ФЗ номерлы Федераль закон нигезендә муниципаль-хосусый партнерлык өлкәсендә вәкаләтләрен гамәлгә ашыруга вәкаләтле жирле үзидарә органы билгели;

24) Жирлек Советына үз эшчәнлеге, Жирлекнең Башкарма комитеты һәм аңа буйсынган башка жирле үзидарә органнары эшчәнлеге, шул исәптән Жирлек Советы тарафыннан куелган мәсьәләләрне хәл итү турында отчетлар тапшыра;

25) халыкка даими рәвештә Жирлекнең Башкарма комитеты эшчәнлеге турында хәбәр итә, Жирлекнең Башкарма комитеты хезмәткәрләре тарафыннан гражданны кабул итүне оештыра, айга бер тапкырдан да ким булмаган күләмдә гражданны кабул итә, гражданның тәкъдимнән, гаризаларын һәм шикәятләрен карый, алар буенча карарлар кабул итә;

26) дәүләт һәм башка органнарда Жирлек мәнфәгатьләрен тәмин итү һәм яклау буенча чаралар күрә, Жирлек Башкарма комитеты исемнән судка гариза бирә, ышанычнамәләр бирә;

27) федераль законнар, Татарстан Республикасы законнары белән Жирлек Башлыгы карамагына кертелгән башка вәкаләтләрне, шулай ук өлеге Устав, Жирлек Советы карарлары белән Жирлек Башлыгы компетенциясенә кертелгән башка вәкаләтләрне гамәлгә ашыра.

46 статья. Жирлек Башлыгы урынбасары

1. Жирлек Башлыгы тәкъдиме белән Жирлек Советы тарафыннан Жирлек Советы депутатлары арасынан Жирлек Башлыгы урынбасары сайлана.

2. Жирлек Башлыгы урынбасары, әгәр Жирлек Советы тавыш бирүнең башка тәртибен билгеләмәсә, яшерен тавыш бирү юлы белән сайлана.

3. Жирлек Советы депутаты, әгәр аны сайлау өчен Жирлек Советы депутатларының билгеләнгән саныннан яртысыннан артыгы тавыш бирсә, Жирлек Башлыгының сайланган урынбасары булып санала.

4. Жирлек Башлыгы урынбасары Жирлек Советы Регламентында билгеләнгән вазифаларны бүлү буенча вазифаларны башкара, Жирлек Башлыгы йөкләмәсен үти.

Жирлек башлыгы вәкаләтләре вакытыннан алда туктатылган яки суд карары буенча процессуаль мәжбүри чаралар кулланылган очракта, вакытлыча сак астына алынган яки эштән читләштерелгән очракта, яисә аның үз вазифаларын вакытлыча башкару мөмкин булмаган очракта, аның вәкаләтләрен вакытлыча башкара.

5. Жирлек Башлыгы урынбасары, өлеге Уставның 44 статьясындагы 3 өлешендә күрсәтелгән очрактан тыш, үз вәкаләтләрен даими нигездә гамәлгә ашыра.

6. Жирлек Башлыгы урынбасары вәкаләтләре өлеге Уставның 41 статьясында каралган нигезләр буенча вакытыннан алда туктатыла.

7. Жирлек Башлыгы урынбасары, Жирлек Башлыгы инициативасы белән яисә Жирлек Советы депутатларының билгеләнгән саныннан кимендә өчтән бер өлеше таләбе буенча кабул ителә торган Жирлек Советы карары буенча да вазифадан теләсә кайсы вакытта чакыртып алынырга мөмкин. Жирлек Башлыгы урынбасарын чакыртып алу турындагы карар Жирлек Советы депутатларының билгеләнгән саныннан күпчелек тавыш белән кабул ителә.

8. Жирлек Башлыгы урынбасары 25.12.2008 елның № 273-ФЗ «Коррупциягә каршы торы турында» гы Федераль закон, 03.12.2012 елның № 230-ФЗ «Дәүләт вазифаларын биләүче затларның һәм башка затларның чыгымнарының аларның керемнән туры килүен тикшереп торы турында» гы Федераль закон, «Аерым

категорияләрдәге затларның счетларын (кертмнәрен) ачарга һәм сакларга, Россия Федерациясе территориясеннән читтә урнашкан чит ил банкларында акчалата һәм кыйммәтле әйберләргә сакларга тиеш, чит ил финанс инструментларына ия булу һәм (яки) алардан файдалану» законда билгеләнгән чикләүләргә, тыюларны үтәргә, бурычларны үтәргә тиеш.

9. Жирлек Башлыгы урынбасарының вәкаләтләрен гамәлгә ашыру гарантияләре федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары нигезендә өлгә Устав белән билгеләнә.

47 статья. Жирлек Башлыгы вәкаләтләрен вакытыннан алда туктату

1. Жирлек Башлыгы вәкаләтләре вакытыннан алда туктатыла:

1) үлем;

2) үз теләгә белән отставкалар;

3) «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрәндәгә 131-ФЗ номерлы Федераль законның 74.1 статьясы нигезендә отставкага жиберү;

4) «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрәндәгә 131-ФЗ номерлы Федераль законның 74 статьясы нигезендә вазыйфадан читләштерү;

5) суд тарафыннан эшкә яраксыз яисә чикләнгән эшчән дип тану;

6) суд тарафыннан хәбәрсез югалган дип тану яисә вафат булган дип игълан итү;

7) судның гаепләү карарының үз көченә керүе;

8) Россия Федерациясеннән читкә даими яшәү урынына чыгу;

9) Россия Федерациясе гражданлыгын йә чит ил гражданлыгын туктату - аның нигезендә чит ил гражданы жирле үзидарә органнарына сайланырга, чит ил гражданлыгы (ярдәмгә алу) яисә чит ил гражданы яисә чит ил гражданы территориясендә даими яшәү хокукын раслаучы башка документ булырга хокукы, аның нигезендә чит ил гражданы жирле үзидарә органнарына сайланырга, чит ил гражданы яисә чит ил гражданы яисә Россия Федерациясенә халыкара шартнамәсә нигезендә жирле үзидарә органнарына сайланырга хокукы булган чит ил гражданы яисә чит ил гражданының даими яшәү хокукын раслаучы башка документ булырга, әгәр Россия Федерациясенә халыкара килешүендә башкасы каралмаган булса;

10) сайлаучылар тарафыннан фикерләргә;

11) сәламәтлек торышы буенча суд тәртибендә билгеләнгән сәләтсезлек дәрәжәсә буенча жирлек башлыгы вәкаләтләрен гамәлгә ашырырга;

12) «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрәндәгә 131-ФЗ номерлы Федераль законның 13 статьясы нигезендә, шулай ук Жирлек бетерелгән очракта, Жирлекне үзгәртеп кору;

13) Жирлекнең шәһәр округы белән берләшүенә бәйлә рәвештә муниципаль берәмлек статусын югалтуы;

14) Жирлек чикләрен үзгәртү яки Жирлекнең шәһәр округы белән берләшүе нәтижәсендә килеп чыккан сайлаучыларның санын 25% тан арттыру;

15) турыдан-туры ихтыяр белдерү юлы белән кабул ителгән карарны гамәлгә ашыру өчен таләп ителә торган муниципаль хокукый актны бастырып чыгару срогын бозу;

16) «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрдәгә 131-ФЗ номерлы Федераль законда һәм башка федераль законнарда билгеләнгән чикләүләргә үтәмәү. ;

17) «Коррупциягә каршы тору турында» 25.12.2008 елның №273-ФЗ Федераль законда, «Дәүләт вазыйфаларын биләүче затларның һәм башка затларның чыгымнарының аларның керемнәренә туры килүен тикшереп тору турында» 03.12.2012 елның №230-ФЗ Федераль законда билгеләнгән чикләүләргә, тыюларны, бурычларны үтәмәүләргә үтәмәү, «Аерым категория затларның аерым категорияләренә Россия Федерациясе территориясеннән читтә урнашкан чит ил банкларында счетлар (кертмәләр) ачуны һәм саклауны, кулдагы акчаларны һәм кыйммәтләргә саклауны тыю турында " 07.05.2013 елның №79-ФЗ Федераль законда, чит ил финанс инструментларына ия булу һәм (яки) алардан файдалану».

2. Жирлек Башлыгы вәкаләтләргә вакытыннан алда туктатылган очракта, әлегә статьяның 1 өлешендәгә 1 - 11 пунктларында күрсәтелгән нигезләр буенча, яңа Жирлек Башлыгын сайлау вәкаләтләргә туктатылганнан соң алты айдан да соңга калмыйча гамәлгә ашырыла.

Шул ук вакытта Жирлек Советының вәкаләтләргә вакыты чыкканчы алты айдан да ким вакыт калса, Жирлек Башлыгын сайлау яңа сайланган Жирлек Советының беренче утырышында башкарыла.

3. Жирлек Советы тарафыннан аны отставкага жиберү турында карар кабул ителгән Жирлек Башлыгы әлегә карарга карата шикәят белдерү турындагы гариза белән мондый карар рәсми басылып чыккан көннән соң 10 көн эчендә судка мөрәжәгать итәргә хокуклы. Суд гаризаны карарга һәм гариза биргән көннән соң 10 көннән дә соңга калмыйча карар кабул итәргә тиеш.

Татарстан Республикасы Президенты (Татарстан Республикасы Премьер-министры) тарафыннан вазыйфасыннан читләштерү турында хокукый акт чыгарылган Жирлек Башлыгы әлегә хокукый актка рәсми басылып чыккан көннән соң 10 көн эчендә суд тәртибендә шикәят бирергә хокуклы. Суд шикәятне карарга һәм аны биргән көннән соң 10 көннән дә соңга калмыйча карар кабул итәргә тиеш.

4. Татарстан Республикасы Президентының (Татарстан Республикасы Премьер – министры) вазыйфасыннан читләштерү турындагы хокукый акты нигезендә йөз Жирлек Башлыгын отставкага жиберү турында Жирлек Советы карары нигезендә вакытыннан алда туктатылган Жирлек Башлыгы әлегә хокукый актка яисә суд тәртибендә карарга шикәят бирсә, Жирлек Советы үз составыннан суд карары законлы көченә кәргәнче Жирлек Башлыгын сайлау турында карар кабул итәргә хокуклы түгел.

V бүлек. ЖИРЛЕКНЕҢ БАШКАРМА КОМИТЕТЫ

48 статья. Жирлекнең Башкарма комитеты – жирлекнең башкарма-боеру жирле үзидарә органы

1. Жирлекнең Башкарма комитеты Жирлекнең жирле үзидарәсенә башкарма-боеру органы булып тора.

2. Жирлекнең Башкарма комитетының рәсми исеме - "Татарстан Республикасы Саба муниципаль районы Шекше авыл жирлегә Башкарма комитеты".

3. Жирлекнең Башкарма комитеты Жирлекнең Советына хисап тотта һәм контрольдә тора.

4. Жирлекнең Башкарма комитеты үз исеме белән мөһөр, бланklar, шулай ук үзенә граждандан хәле актларын дәүләт теркәвенә алу вәкаләтләрен гамәлгә ашыру өчен бирелгән Россия Федерациясә гербы сурәте төшерелгән түгәрәк мөһере бар.

5. Жирлекнең Башкарма комитеты эшчәнлеген тәэмин итү чыгымнары жирлек бюджетында Россия Федерациясә бюджетларының чыгымнары классификациясә нигезендә аерым юл белән карала.

49 статья. Жирлекнең Башкарма комитеты структурасы

1. Башкарма комитетның структурасы Жирлек Башлыгы тәкъдиме буенча Жирлек Советы тарафыннан раслана.

2. Жирлекнең Башкарма комитеты структурасына түбәндәгеләр керә: Башкарма комитет житәкчесе – Жирлек башлыгы, Башкарма комитет сәркатибе, башка вазифалы затлар һәм Жирлекнең Башкарма комитетының тармак (функциональ) органнары.

50 статья. Башкарма комитет вәкаләтләре

1. Жирлекнең Башкарма комитеты:

1) планлаштыру, бюджет, финанс һәм исәпкә алу өлкәсендә:

- Жирлек бюджеты проектын эшли;
- Жирлек бюджетының үтөлешен тәэмин итә;
- Жирлекнең социаль-икътисади үсеш стратегиясен үтәүне оештыра;
- Жирлек бюджеты үтөлеше турында хисап, жирлекнең социаль-икътисади үсеш стратегиясә үтөлеше турында отчет әзерли;
- Жирлекнең икътисады һәм социаль өлкәсә торышын характерлый торган статистик күрсәткечләр жыюны һәм күрсәтелгән мәгълүматларны Россия Федерациясә Хөкүмәте билгеләгән тәртиптә дәүләт хакимияте органнарына бирүне оештыра;
- “Россия Федерациясендә стратегик планлаштыру” турында 28.06.2014 елның №172-ФЗ Федераль законда каралган стратегик планлаштыру өлкәсендә вәкаләтләргә гамәлгә ашыра;

2) Жирлек территориясендә муниципаль милек белән идарә итү, предприятиеләр, учреждениеләр һәм оешмалар белән үзара мөнәсәбәтләр өлкәсендә:

- Жирлекнең муниципаль милкендәгә мөлкәт белән идарә итә, муниципаль милек объектларын тәзү, сатып алу, куллану, алар белән эш итү һәм арендау мәсьәләләрен хәл итә;
- Жирлек Советы карары белән билгеләнә торган очракларда, Жирлек Советы килешүенә (раславына) муниципаль милекне читләштерү, шул исәптән аны хосусыйлаштыру турында тәкъдимнәр әзерли һәм кертә;
- муниципаль милектә булмаган предприятиеләр, оешмалар белән Жирлекнең икътисади һәм социаль үсешендә хезмәттәшлек итү турында килешүләр төзи;
- Жирлек территориясендә халыкка хезмәт күрсәтү өлкәсендә төрле милек формасындагы предприятиеләр булдыруга ярдәм итә;
- Жирлек Советы билгеләгән тәртиптә муниципаль предприятиеләр һәм учреждениеләр булдыра, аларның максатларын, шартларын һәм тәртибен

билгели, аларның уставларын раслый, муниципаль казна учреждениеләрен һәм предприятиеләрне үзгәртеп кору һәм бетерү мәсьәләләрен хәл итә, контракт нигезендә билгели һәм аларның җитәкчеләрен биләп торган вазыйфадан азат итә;

- муниципаль ихтыяҗларны тәмин итү өчен товарлар, эшләр, хезмәт күрсәтүләрен сатып алуны гамәлгә ашыра;

- бюджет һәм автоном муниципаль учреждениеләр тарафыннан муниципаль йөкләмәнең үтәлешен финанс белән тәмин итүне гамәлгә ашыра;

- ул депутатларның сайлаучылар белән очрашуларын үткөрү өчен махсус билгеләнгән урыннарны билгели, шулай ук депутатларның сайлаучылар белән очрашуларын үткөрү өчен бирелә торган урыннар исемлеген һәм аларны биерү тәртибен билгели;

3) төзелеш, транспорт һәм элементә өлкәсендә:

- халыкны элементә хезмәтләре белән тәмин итү өчен шартлар тудыруны тәмин итә;

- Җирлекнең торак пунктлары чикләрендә җирле әһәмияттәге автомобиль юлларына карата юл эшчәнлеген башкара;

4) авыл хужалыгын һәм эшқуарлыкны үстерү өлкәсендә:

- ул авыл хужалыгы җитештерүен үстерү һәм авыл хужалыгы продукциясе, чимал һәм азык-төлек базарын киңәйтү, кече һәм урта эшқуарлыкны үстерү өчен шартлар тудыра;

5) халыкка торак-коммуналь, көнкүреш, сәүдә һәм башка хезмәт күрсәтү өлкәсендә:

- ул халыкны җәмәгать туклануы, сәүдә һәм көнкүреш хезмәте күрсәтү белән тәмин итү өчен шартлар тудыра;

- ул халыкның ялын оештыру һәм мәдәният оешмалары хезмәтләре белән тәмин итү өчен шартлар тудыра;

- Җирлек территориясендә физик культура, мәктәп спорты һәм массакуләм спорт үсеше өчен шартлар тәмин итә, җирлекнең рәсми физкультура-сәламәтләндрү һәм спорт чаралары үткөрүне оештыра;

- Җирлек чикләрендә халыкны су белән тәмин итүне, халыкны Россия Федерациясе законнарында билгеләнгән вәкаләтләр чикләрендә оештыра;

- ритуаль хезмәтләр күрсәтүне оештыра һәм күмү урыннарын карап тотуны тәмин итә;

- ул коммуналь инфраструктура системаларын комплекслы үстерү, транспорт инфраструктурасын комплекслы үстерү программаларын, җирлекнең социаль инфраструктурасын комплекслы үстерү программаларын эшли һәм раслый, аларга карата таләпләр Россия Федерациясе Хөкүмәте тарафыннан билгеләнә;

6) төзекләндрү өлкәсендә:

- каты коммуналь калдыкларны җыю (шул исәптән аерым туплану) һәм транспортлау буенча оешмада катнаша;

- Җирлек территориясен төзекләндрү кагыйдәләрен раслый,

- әлеге кагыйдәләр нигезендә Җирлек территориясен төзекләндрүне оештыра;

- төзекләндрү өлкәсендә муниципаль контрольне гамәлгә ашыру, аның предметы булып Җирлек территориясен төзекләндрү кагыйдәләрен, инвалидлар өчен социаль, инженерлык һәм транспорт инфраструктурасы объектларының һәм

күрсәтелә торган хезмәтләрнең инвалидлар өчен үтемлелеген тәэмин итүгә карата таләпләрне үтәү тора;

- әлеге Уставның 5 статьясындагы 3 өлешендә күрсәтелгән чараларны үз эченә алган Жирлек территориясен төзекләндерүне гамәлгә ашыра;

- адреслар бирүне, адресларны үзгәртү, юкка чыгаруны, урам-юл челтәре элементларына (федераль әһәмияттәге автомобиль юлларыннан, региональ яки муниципаль әһәмияттәге автомобиль юлларыннан, муниципаль районның жирле әһәмияттәге жирле әһәмияттәге автомобиль юлларыннан тыш), Жирлек чикләрендә планлаштыру структурасы элементлары атамаларын бирүне, мондый атамаларны үзгәртү, юкка чыгаруны, дәүләт адреслы реестрында мәгълүмат урнаштыруны гамәлгә ашыра;

- ул Жирлек халкының массакүләм ял итү өчен шартлар тудыра һәм халык күпләп ял итә торган урыннарны төзекләндерүне оештыра, шул исәптән гражданның гомуми файдаланудагы су объектларына һәм аларның яр буе полсаларына иреккә үтәп керүен тәэмин итә;

7) гражданның хокукларын һәм ирекләрен саклау, законлылыкны тәэмин итү, Халыкны һәм территорияләргә гадәттән тыш хәлләрдән яклау өлкәсендә

- Жирлек территориясендә законнар, дәүләт хакимияте һәм жирле үзидарә органнары актлары үтәлешен, гражданның хокукларын һәм ирекләрен саклауны тәэмин итә;

- ул билгеләнгән төрлөдә, шул исәптән судта яки арбитраж судта, жирле үзидарә органнарының һәм дәүләт вазыйфаи затларның, предприятиеләрнең, учреждениеләрнең, оешмаларның хокукларын бозучы актларына карата шикәят белдерә;

- муниципаль сайлауларны, жирле референдумны, Жирлек депутатын чакыртып алу, Жирлек чикләрен үзгәртү, Жирлекне үзгәртеп кору мәсьәләләре буенча тавыш бирүне әзерләү һәм үткөрүне оештыру ягыннан һәм матди-техник яктан тәэмин итә;

- жыелышлар, митинглар, урам йөрешләре, демонстрацияләр һәм пикетлар уздыруга, спорт, тамаша һәм башка массакүләм чаралар үткөрүгә бәйлә законнарда каралган чараларны гамәлгә ашыра;

- жәмәгать төртибен саклауда катнашучы гражданның һәм аларның берләшмәләренә ярдәм күрсәтә, халык дружиналары эшчәнлеген өчен шартлар тудыра;

- Жирлек торак пунктлары чикләрендә беренчел янгын куркынычсызлыгы чараларын үткөрүне тәэмин итә;

8) мәдәният, спорт һәм балалар һәм яшьләр белән эшләү өлкәсендә:

- Жирлектә балалар һәм яшьләр белән эшләү буенча чаралар оештыра һәм тормышка ашыра;

- ул милләтара һәм конфессияара татулыкны ныгытуга, Жирлек территориясендә яшәүче Россия Федерациясе халыкларының телләрен һәм мәдәниәтен саклап калуга һәм үстерүгә, мигрантларны социаль һәм мәдәни адаптацияләүгә, милләтара (этникара) конфликтларны профилактикалауга юнәлтелгән чараларны тормышка ашыру өчен шартлар тудыра;

9) федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары жирлекнең жирле үзидарә органнарына тапшырылган аерым дәүләт вәкаләтләрен үтәү өлкәсендә:

- федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары нигезендә Жирлекнең жирле үзидарә органнарына тапшырылган аерым дәүләт вәкаләтләрне гамәлгә ашыра;

- дәүләт вәкаләтләрне гамәлгә ашыру өчен бирелгән матди һәм финанс чараларын исәпкә алып бара һәм тиешле файдалануны тәэмин итә;

- федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары белән билгеләнгән тәртиптә тапшырылган дәүләт вәкаләтләрне гамәлгә ашыру турында хисаплар тапшыра;

10) башка вәкаләтләр:

- Жирлек Башлыгы эшчәнлеген оештыру, хокукый, мәгълүмати, матди-техник һәм башка яктан тәэмин итүне башкара;

- Жирлекнең архив фондларын формалаштыруны тәэмин итә;

- Жирлекнең жирле әһәмияттәге мәсьәләләрен хәл итү максатларында, жирлек өчен әһәмиятле булган социаль әһәмиятле эшләрне (шул исәптән дежурлыкларны) ирекле нигездә башкаруга гражданның жәлеп итү турында карар кабул итә, һәм аларны үткөрүне оештыра;

- федераль законнар нигезендә халыкара һәм тышкы икътисади элементләрен гамәлгә ашыра;

- ул Россия Федерациясендә муниципаль-шәхси партнерлык өлкәсендә ачык партнер булып тора һәм «Россия Федерациясендә дәүләт-хосусый партнерлык, муниципаль-хосусый партнерлык һәм Россия Федерациясенең аерым закон актларына үзгәрешләр кертү турында» 13.07.2015 елның № 224-ФЗ Федераль законның 18 статьясындагы 2 өлешендә каралган вәкаләтләрне гамәлгә ашыруга вәкаләтле орган булып тора;

- Жирлекнең жирле әһәмияттәге мәсьәләләре буенча, законнар, әлеге Устав, Жирлек Советы карарлары белән Жирлек Советы яисә башка жирле үзидарә органнары вәкаләтләрнен тыш, башка вәкаләтләрне гамәлгә ашыра.

2. Башкарма комитет Жирлекнең жирле әһәмияттәге мәсьәләләренә кертелмәгән мәсьәләләрен хәл итү буенча түбәндәге вәкаләтләрне гамәлгә ашыра:

- Жирлек музейлары булдыра;

- Жирлектә нотариус булмаган очракта законнарда каралган нотариаль гамәлләр кыла;

- опека һәм попечительлек эшчәнлеген тормышка ашыруда катнаша;

- ул жирлек территориясендә жирле милли-мәдәни мохтариятләрнең хокукларын тормышка ашыру белән бәйлә эшчәнлекне тормышка ашыру өчен шартлар тудыра;

- Россия Федерациясе халыкларының милли-мәдәни үсешенә һәм жирлек территориясендә милләтара мөнәсәбәтләр өлкәсендә чараларны тормышка ашыруга ярдәм итә;

- Жирлек территориясендә урнашкан муниципаль предприятиеләрне һәм учреждениеләрне мобилизация өзерләү чараларын оештыруда һәм тормышка ашыруда катнаша;

- муниципаль янгын сагы булдыра;

- туризмны үстерү өчен шартлар тудыра;

- кеше хокукларын тәэмин итүгә жәмәгать контролен һәм мәжбүри тоту урыннарында булган затларга ярдәм күрсәтә;

- «Россия Федерациясендә инвалидларны социаль яклау турында»1995 елның 24 ноябрәндәге 181-ФЗ номерлы Федераль закон нигезендә инвалидларның иҗтимагый берләшмәләренә, шулай ук Гомумроссия инвалидлар иҗтимагый берләшмәләре тарафыннан оештырылган оешмаларга ярдәм күрсәтә.

- торак законнары нигезендә социаль файдаланудагы торак фондының торак урыннарына наем шартнамәләре буенча гражданның муниципаль торак фондыннан торак урыннары бирүне оештыра;

- Жирлек территориясендә яшәүче хужаларсыз гына хайваннар белән эш итү эшчәнлеген башкара;

- «Россия Федерациясендә хокук бозуларны профилактикалау системасы нигезләре турында»23.06.2016 №182-ФЗ Федераль законда каралган хокук бозуларны профилактикалау өлкәсендәге чараларны гамәлгә ашыра;

- физик культура һәм спорт, сәламәтлек мөмкинлекләре чикләнгән затлар, адаптив физик культура һәм адаптив спорт үсешенә ярдәм итә;

- «Кулланучылар хокукларын яклау турында»07.02.1992 елның №2300-1 Россия Федерациясе Законында каралган кулланучылар хокукларын яклау чараларын тормышка ашыра.

3. Жирлекнең Башкарма комитеты муниципаль контрольлекне гамәлгә ашыруга вәкаләтле орган булып тора.

Муниципаль контроль өлкәсендә Жирлекнең Башкарма комитеты вәкаләтләрненә керә:

1) тиешле территориядә муниципаль контрольне оештыру һәм гамәлгә ашыру;

2) жирле үзидарә органнарына гамәлгә ашыру вәкаләтләре бирелгән региональ дөүләт контролен (күзәтчелеген) оештыру һәм гамәлгә ашыру;

3) эшчәнлекнең тиешле өлкәләрендә муниципаль контрольне гамәлгә ашыруның административ регламентларын эшләү, Татарстан Республикасы башкарма хакимиятенә вәкаләтле органнары тарафыннан раслана торган типлаштырылган административ регламентлар, региональ дөүләт контролен (күзәтчелеген) гамәлгә ашыруның административ регламентларын эшләү, аны гамәлгә ашыру вәкаләтләре жирле үзидарә органнарына бирелгән. Күрсәтелгән административ регламентларны эшләү һәм кабул итү Татарстан Республикасы норматив хокукый актларында билгеләнгән тәртиптә гамәлгә ашырыла;

4) федераль законнарда, законнарда һәм Татарстан Республикасының башка норматив хокукый актларында каралган башка вәкаләтләрне гамәлгә ашыру.

Муниципаль контрольне турыдан-туры гамәлгә ашыру функцияләре, мондый органнарның статусын билгеләүче хокукый актлар нигезендә, жирлек башкарма комитеты органнарына йөкләнергә мөмкин.

4. Муниципаль контроль төрләрен оештыру һәм гамәлгә ашыру «Россия Федерациясендә дөүләт контроле (күзәтчелеге) һәм муниципаль контроль турында " 2020 елның 31 июлендәге 248-ФЗ номерлы Федераль закон белән жайга салына.

VI бүлек. БАШКА ЖИРЛЕ ҮЗИДАРӘ ОРГАННАРЫ. ЖИРЛЕ ҮЗИДАРӘ ОРГАННАРЫНЫҢ ҮЗАРА ХЕЗМӘТТӘШЛЕГЕ

51 статья. Жирлекнең Ревизия комиссиясе

1. Жирлекнең Ревизия комиссиясе тышкы финанс контроле даими эшлөүче органы булып тора һәм Жирлек Советы тарафыннан төзелә.

2. Жирлекнең Ревизия комиссиясе рәис һәм ике әгъзадан (аудитор) тора.

Жирлекнең Ревизия комиссиясен оештыру һәм аның эшчәнлегенә тәртибе, аның вәкаләтләре Россия Федерациясе Бюджет кодексы, «Россия Федерациясе субъектларының һәм муниципаль берәмлекләренең контроль-хисап органнарын оештыруның һәм аларның эшчәнлегенә гомуми принциплары турында» 07.02.2011 ел, №6-ФЗ, «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 06.10.2003 ел, №131-ФЗ федераль законнар, Россия Федерациясе Бюджет кодексы, башка федераль законнар һәм Россия Федерациясенен башка норматив хокукый актлары, муниципаль норматив хокукый актлар белән билгеләнә.

Федераль законнарда билгеләнгән очракларда һәм тәртиптә, жирлекнең Ревизия комиссиясе эшен һәм эшчәнлеген хокукый җайга салу шулай ук Татарстан Республикасы законнары белән гамәлгә ашырыла.

3. Жирлек Советы Саба муниципаль районы Советы белән килешү төзүгә хокукы Саба муниципаль районы Контроль-хисап палатасына тышкы муниципаль финанс контролен гамәлгә ашыру буенча жирлекнең Ревизия комиссиясе вәкаләтләрен тапшыру турында.

52 статья. Жирлек Советы, Жирлек Башлыгы, Жирлекнең Башкарма комитеты һәм башка жирле үзидарә органнарының үзара хезмәттәшлеге нигезләре

1. Әлеге Уставта билгеләнгән вәкаләтләргә бүлешү нигезендә Жирлек Советы, Жирлек Башлыгы һәм Жирлекнең Башкарма комитеты үз вәкаләтләрен мөстәкыйль гамәлгә ашыралар.

2. Жирлек Советы һәм Жирлекнең Башкарма комитеты, Жирлекнең икътисади һәм социаль үсеш процесслары белән нәтиҗәле идарә итү максатыннан, законнарда, әлеге Уставта билгеләнгән формаларда, халык мәнфәгатьләрендә хезмәттәшлек итәргә тиеш.

3. Жирлек Советы һәм Жирлекнең Башкарма комитеты бер-берсенә кабул ителгән норматив-хокукый актларны кул куйган көннән җиде көн эчендә җибәрәләр.

4. Жирлек Башлыгы Жирлек Советының хокукый актларын кабул итү, гамәлдән чыгару, үзгәртү турындагы тәкъдим белән Жирлек Советына мөрәҗәгать итәргә хокукы, шулай ук аларга суд тәртибендә шикаять бирергә хокукы.

5. Жирлекнең башка жирле үзидарә органнарының үзара хезмәттәшлеге тәртибе Жирлек Советы тарафыннан билгеләнә.

53 статья. Жирлекнең жирле үзидарә органнары арасында бәхәсләрне хәл итү

Жирлекнең жирле үзидарә органнары арасында аларның вәкаләтләрен гамәлгә ашыру мәсьәләләре буенча бәхәсләр килештерү процедураларын үткөрү юлы белән йә суд тәртибендә хәл ителә.

VII бүлек. САЙЛАУ КОМИССИЯСЕ

54 статья. Жирлекнең Сайлау комиссиясе

1. Жирлекнең Сайлау комиссиясе муниципаль сайлауларны, жирле референдумны, депутат, жирле үзидарәнең сайланулы органы өгъзасы, Жирлек Башлыгы чакыртып алу буенча тавыш бирүне, Жирлек чикләрен үзгөртү, Жирлекне үзгөртү мәсьәләләре буенча тавыш бирүне оештыра.

2. Жирлекнең Сайлау комиссиясе жирле үзидарә органнары структурасына керми торган муниципаль орган булып тора.

3. Жирлекнең Сайлау комиссиясе «Россия Федерациясе гражданның сайлау хокукларының һәм референдумда катнашу хокукының төп гарантияләре турында» 12.06.2002 елның № 67-ФЗ Федераль закон, Татарстан Республикасы Сайлау кодексы белән билгеләнгән тәртиптә Жирлек Советы тарафыннан төзелә.

4. Жирлек Сайлау комиссиясенең вәкаләтләре вакыты биш ел төшкел итә.

5. Жирлекнең Сайлау комиссиясе хәлиткеч тавыш бирү хокукы белән 5 өгъзадан тора.

6. Жирлек Сайлау комиссиясе эшчәнлеген финанс ягыннан тәэмин итү Жирлек бюджетында Россия Федерациясе бюджетларының чыгымнары классификациясе нигезендә аерым юл белән күздә тотыла.

7. Жирлек Сайлау комиссиясенең вәкаләтләре, аның эшчәнлеген тәртибе һәм гарантияләре федераль законнар, Татарстан Республикасы законнары, әлеге устав белән җайга салына. Жирлек Советы мөрәҗәгәте нигезендә кабул ителгән Татарстан Республикасы Үзек сайлау комиссиясе карары буенча Жирлек Сайлау комиссиясенең вәкаләтләре территорияль сайлау комиссиясенә йөкләнә ала.

VIII бүлек. ЖИРЛЕ ҮЗИДАРӘ ОРГАННАРЫ ЭШЧӘНЛЕГЕНЕҢ ГРАЖДАНЛЫК-ХОКУКЫЙ ҺӘМ ФИНАНС НИГЕЗЛӘРЕ

55 статья. Жирлекнең юридик зат хокукына ия жирле үзидарә органнары

1. Федераль закон һәм әлеге Устав нигезендә юридик зат хокуклары Жирлек Советына һәм Жирлекнең Башкарма комитетына бирелә.

2. Жирлекнең Башкарма комитеты структурасы нигезендә, Жирлек Советы карары буенча, юридик зат хокуклары белән Жирлекнең Башкарма комитетының аерым органнарына бирелергә мөмкин.

56 статья. Жирлекнең жирле үзидарә органнары юридик зат буларак

1. Жирлек исемнән милек һәм башка хокукларны һәм вазифаларны сатып алырга һәм гамәлгә ашырырга, судта ышаныч кәгазеннән башка чыгыш ясарга мөмкин.

2. Жирлекнең жирле үзидарә органнары, юридик зат хокуклары белән билгеләнгән, идарә итү функцияләрен гамәлгә ашыру өчен төзелә торган муниципаль казна учреждениеләре булып торалар һәм федераль законнарда билгеләнгән тәртиптә юридик затлар сыйфатында дәүләт теркәве узарга тиеш.

57 статья. Жирлекнең жирле үзидарә органнарын финанслау

Жирлекнең жирле үзидарә органнары эшчәнлеген финанс ягыннан тәэмин итү бары тик жирлек бюджетының үз керемнәре хисабына гына гамәлгә ашырыла.

IX бүлек. ЖИРЛЕК БАШЛЫГЫНА ҺӘМ ЖИРЛЕКНЕҢ БАШКА ВАЗЫЙФАИ ЗАТЛАРЫНА БИРЕЛӘ ТОРГАН СОЦИАЛЬ ҺӘМ БАШКА ГАРАНТИЯЛӘР

58 статья. Жирлек башлығына һәм Жирлекнең башка вазыйфаи затларына бирелә торган социаль һәм башка гарантияләр

Жирлек Башлығы һәм Жирлекнең башка вазыйфаи затлары эшчәнлегенең социаль һәм башка гарантияләре «Татарстан Республикасында муниципаль берәмлекнең вәкиллекле органы депутаты, жирле үзидарәнең сайланулы вазыйфаи заты вәкаләтләрен гамәлгә ашыру гарантияләре турында» 12.02.2009 елдагы 15-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законы һәм жирлек Советы карарлары нигезендә билгеләнә.

59 статья. Жирлек Советы депутаты, башка вазыйфаи затлар эшчәнлегенең социаль һәм башка гарантияләре

1. Жирлек Советы депутатына, даими нигездә эшләүче, Жирлек Советы һәм аның органнары утырышларында катнашкан, Жирлек Советы йөкләмәләрен үтәгән вакытта, гамәлдәге законнарда каралган акчалата компенсация һәм башка түләүләр түләнә.

2. Үз вәкаләтләрен даими нигездә башкаручы Жирлек Башлығы урынбасарына, әлеге Уставта каралган очракларда, Жирлек Башлығы вазыйфаларын башкарганда, Жирлек Башлығының айлык акчалата бүләкләренең 90 проценты күләмендә түләнә.

3. Жирлекнең Ревизия комиссиясе һәм Жирлекнең Сайлау комиссиясе әгъзаларына әлеге органнар эшендә катнашкан вакытта законнар, Жирлек Советы карарлары нигезендә акчалата компенсация түләнә.

60 статья. Жирлек башлығы, Жирлек Советы депутатларының кагылгысызлыгы гарантияләре

1. Жирлек Советы депутатларының, шул исәптән Жирлек Башлығының хокук гарантияләре, аларны жинаять яки административ җаваплылыкка тартканда, тоткарлауда, арестта, тентүдә, Сорау алганда, аларга карата башка жинаять-процессуаль һәм административ-процессуаль гамәлләр кылганда, шулай ук Жирлек Советы депутатларына карата, торак һәм (яки) хезмәт урынын, аларның багажын, шәхси һәм хезмәт транспорт чараларын, алар тарафыннан кулланыла торган элемент чараларын исәпкә алганда, федераль законнар белән билгеләнә.

2. Федераль закон нигезендә Жирлек Советы депутаты әйтелгән фикер, тавыш биргәндә белдерелгән позиция һәм аның статусына туры килә торган башка гамәлләр, шул исәптән аның вәкаләтләре вакыты чыккач та, жинаять яки административ җаваплылыкка тартыла алмый. Әлеге нигезләмә Жирлек Советы депутаты тарафыннан халык алдында мыскыл итү, яла ягу яки Федераль закон белән каралган башка хокук бозу очракларына кагылмый.

X бүлек. ЖИРЛЕКТӘГЕ ЖИРЛЕ ҮЗИДАРӘ ОРГАННАРЫНЫҢ ҺӘМ ВАЗЫЙФАИ

ЗАТЛАРЫНЫҢ ЖАВАПЛЫЛЫГЫ

61 статья. Жирле үзидарэ органнарының һәм жирле үзидарэнең вазыйфаи затларының жаваплылығы

Жирлекнең жирле үзидарэ органнары һәм жирле үзидарэнең вазыйфаи затлары федераль законнар нигезендә Жирлек халкы, дәүләт, физик һәм юридик затлар алдында жаваплы.

62 статья. Жирле үзидарэ органнарының, Жирлек Советы депутатларының Жирлек халкы алдында жаваплылығы

1. Жирле үзидарэ органнарының Жирлек халкы алдында жаваплылығы федераль законнарда билгеләнгән тәртиптә башкарыла.

2. Жирлек Советы депутатларының, шул исәптән Жирлек башлығының, Жирлек халкы алдында жаваплылығы, аны сайлаган кешеләрнең ышанычы югалту нәтижәсендә барлыкка килә.

3. Жирлек халкының ышанычын югалткан Жирлек Советы депутаты, шул исәптән Жирлек Башлығы, әлеге Уставның 13 статьясында каралган очракларда һәм тәртиптә кире алынырга мөмкин.

63 статья. Жирлекнең жирле үзидарэ органнарының һәм жирле үзидарэнең вазыйфаи затларының дәүләт алдында жаваплылығы

1. Федераль законнар нигезендә Жирлек Советының, Жирлек Башлығының дәүләт алдында жаваплылығы Россия Федерациясе Конституциясе, федераль конституциячел законнар, федераль законнар, Татарстан Республикасы Конституциясе, Татарстан Республикасы законнары һәм әлеге Устав, шулай ук Жирлекнең жирле үзидарэ органнарына тапшырылган аерым дәүләт вәкаләтләрән тиешенчә башкармаган очракта тиешле суд карары нигезендә барлыкка килә.

2. Жирлек Советының нигезләре һәм тәртибе «Россия Федерациясендә жирле үзидарэ оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрендәге 131-ФЗ номерлы Федераль закон белән билгеләнә.

64 статья. Физик һәм юридик затлар каршында жирле үзидарэ органнарының һәм жирле үзидарэнең вазыйфаи затларының жаваплылығы

Жирле үзидарэ органнарының һәм жирле үзидарэнең вазыйфаи затларының физик һәм юридик затлар алдында жаваплылығы федераль законнарда билгеләнгән тәртиптә башкарыла.

65 статья. Жирле үзидарэ органнарының һәм жирле үзидарэнең вазыйфаи затларының турыдан-туры ихтыярын белдерү юлы белән кабул ителгән карарларына һәм гамәлләренә (гамәл кылмавына) карата судка шикаять белдерү

Гражданнарны турыдан-туры ихтыяр белдерү юлы белән кабул ителгән карарларга, жирле үзидарә органнарының һәм жирле үзидарәнең вазыйфаи затларының карарларына һәм гамәлләренә (гамәл кылмауларына) судта яисә Арбитраж судына законда билгеләнгән тәртиптә шикаять бирелергә мөмкин.

66 статья. Ышаныч югалуга бәйле рәвештә, муниципаль вазыйфаларны биләүче затларны эштән азат итү (вазыйфадан азат итү)

1. Федераль законнарда, Татарстан Республикасы законнарында, муниципаль норматив хокукый актларда каралган тәртиптә муниципаль вазыйфа биләүче зат, ышаныч югалуга бәйле рәвештә, эштән азат ителергә (вазыйфадан азат ителергә) тиеш:

1) мәнфәгатьләр конфликтын булдырмау һәм (яки) жайга салу буенча зат тарафыннан чаралар күрү, аны яклавы ул булган;

2) зат тарафыннан үз керемнәре, мөлкәте һәм мөлкәти характердагы йөкләмәләре турында, шулай ук хатынының (иренең) һәм балигъ булмаган балаларының керемнәре, мөлкәте һәм мөлкәти характердагы йөкләмәләре турында мәгълүмат бирү яисә белә торып дәрәс булмаган яки тулы булмаган мәгълүмат бирү турында;

3) затның, Федераль законда билгеләнгән очраклардан тыш, коммерция оешмасы белән идарә итү органы эшчәнлегендә түләүле нигездә катнашуы;

4) зат тарафыннан эшкурлык эшчәнлеген гамәлгә ашыру;

5) затның, әгәр Россия Федерациясенә халыкара шартнамәсендә яисә Россия Федерациясе законнарында башкасы каралмаган булса, идарә органнары, попечительлек яки Күзәтчелек советлары, чит ил коммерцияле булмаган хөкүмәтнеке булмаган һәм Россия Федерациясе территориясендә эш итүче башка чит ил коммерцияле булмаган оешмалары һәм аларның структур бүлекчәләре составына керүе.

2. Үзенә буйсынган затның мәнфәгатьләр конфликтына китерә яки китерә ала торган шәхси кызыксынуы барлыкка килүе турында мәгълүм булган муниципаль вазыйфаны биләп торучы зат тарафыннан үзенә буйсынган зат тарафыннан мәнфәгатьләр конфликтын булдырмау һәм (яки) жайга салу чаралары кабул ителгән очракта да, ышаныч югалуга бәйле рәвештә эштән азат ителергә (вазыйфадан азат ителергә) тиеш.

3. “Коррупциягә каршы тору турында” 25.12.2008 ел, № 273-ФЗ Федераль законның 15 статьясында каралган ышаныч югалу сәбәпле, тиешле вазифаны биләгән жирле үзидарә органы тарафыннан муниципаль вазифаны биләп торучы затка карата куллану, эштән азат итү (вазыйфадан азат итү) рәвешендәге түләттерү турында белешмәләр әлеге зат үз вазифасын биләп торучы затлар реестрына кертелә.

XI бүлек. ЖИРЛЕКНЕҢ МУНИЦИПАЛЬ ХОКУКЫЙ АКТЛАРЫ

67 статья. Жирлекнең муниципаль хокукый актлары системасы

1. Жирлекнең муниципаль хокукый актлары системасына керә:

1) Жирлек Уставы, жирле референдумда (гражданнар жыенында) кабул ителгән хокукый актлар;

2) Жирлек Советының норматив һәм башка хокукый актлары;

3) әлеге Уставта каралган Жирлек Башлыгының, Жирлек Башкарма комитетының һәм башка органнарның һәм жирле үзидарәнең вазыйфаи затларының хокукый актлары.

2. Жирлек уставы һәм жирле референдумда кабул ителгән хокукый актлар рәвешендә рәсмиләштерелгән карарлар муниципаль норматив хокукый актлар системасында иң югары юридик көч актлары булып тора, турыдан-туры гамәлдә һәм жирлекнең бөтен территориясендә кулланыла.

Башка муниципаль норматив хокукый актлар әлеге Уставка һәм жирле референдумда кабул ителгән хокукый актларга каршы килмәскә тиеш.

3. Жирле үзидарә органнары һәм вазыйфаи затлары тарафыннан кабул ителгән муниципаль хокукый актлар жирлекнең бөтен территориясендә мәжбүри үтәлергә тиеш.

4. Муниципаль хокукый актлар юкка чыгарылырга яисә аларның гамәле, мондый органнар яисә тиешле вазыйфалар юкка чыгарылган яисә күрсәтелгән органнарның яисә вазыйфаи затларның вәкаләтләре исемлеге үзгәртелгән очракта, тиешле муниципаль хокукый актны кабул иткән (чыгарган) жирле үзидарә органнары яисә жирле үзидарәнең вазыйфаи затлары тарафыннан туктатылырга мөмкин - муниципаль хокукый актның гамәлен юкка чыгару яисә туктатып тору мизгеленә тиешле муниципаль хокукый актны кабул итү (бастырып чыгару) кергән жирле үзидарә органнары яисә жирле үзидарәнең вазыйфаи затлары, шулай ук жирле үзидарә органнарының федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары белән тапшырылган аерым дәүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашыруны җайга салучы өлешендә-Россия Федерациясе дәүләт хакимиятенең вәкаләтле органы (Татарстан Республикасы дәүләт хакимиятенең вәкаләтле органы).

5. Норматив характерга ия булмаган муниципаль хокукый актның гамәлдә булуы, Эшкуарлар хокукларын яклау буенча Россия Федерациясе Президенты каршындагы вәкаләтле вәкилнең Эшкуарлар хокукларын яклау буенча Россия Федерациясе законнары нигезендә бирелгән тиешле күрсәтмәне алган очракта, жирле үзидарә органы яисә жирле үзидарәнең вазыйфаи заты тарафыннан кичекмәстән туктатыла. Бирелгән күрсәтмәнең үтәлеше турында жирле үзидарәнең башкарма-боеру органнары яисә жирле үзидарәнең вазыйфаи затлары Россия Федерациясе Президенты каршындагы Эшкуарлар хокукларын яклау буенча вәкаләтле вәкилгә - өч көн, ә жирле үзидарәнең вәкиллекле органнарына алар карар кабул иткән көннән өч көннән дө соңга калмыйча хәбәр итәргә тиеш.

68 статья. Гражданнарның турыдан-туры ихтыярын белдерү юлы белән кабул ителгән карарлар

1. Жирле өһемияттәге мәсьәләләрне хәл итү жирле референдумда белдерелгән гражданнарны турыдан-туры ихтыяр белән белдерү юлы белән башкарыла.

2. Әгәр Жирлек халкын турыдан-туры белдерү юлы белән кабул ителгән карарны гамәлгә ашыру өчен муниципаль норматив хокукый актны, жирле үзидарә органын яисә күрсәтелгән актны кабул итү (бастырып чыгару) керә торган жирле үзидарәнең вазыйфаи затын өстәмә рәвештә кабул итү (бастырып чыгару) таләп ителсә, референдумда кабул ителгән карар үз көченә кергән көннән 15 көн эчендә тиешле муниципаль норматив хокукый актны әзерләү һәм (яисә) кабул итү вакытын билгеләргә тиеш. Күрсәтелгән срок өч айдан да артмаска тиеш.

3. Муниципаль норматив хокукый актның гражданның турыдан-туры ихтыярын белдерү юлы белән кабул ителгән карарны гамәлгә ашыру өчен кирәкле булу вакытын бозу Жирлек Башлыгын чакыртып алу яисә Жирлек Советы вәкаләтләрен вакытыннан алда туктату өчен нигез булып тора.

69 статья. Жирле үзидарә органнары һәм вазыйфаи затлары тарафыннан кабул ителә торган муниципаль хокукый актлар төрләре

1. Жирлекнең жирле үзидарә органнары һәм вазыйфаи затлары үзләренә йөкләнгән вәкаләтләренә үтәү йөзеннән түбәндәге муниципаль хокукый актлар чыгара:

1) Жирлек Советы-Жирлек Советы карарлары;

2) Жирлек Башлыгы – Жирлек Башлыгы карарлары һәм боерыклары, Башкарма комитет карарлары һәм боерыклары.

2. Жирлекнең башка вазыйфаи затлары үз вәкаләтләре чикләрендә әлеге Уставта, башка муниципаль норматив хокукый актларда билгеләнгән, аларның статусын билгели торган боерыклар һәм боерыклар чыгара.

70 статья. Муниципаль хокукый актларны әзерләү

1. Муниципаль хокукый актлар проектлары жирлек башлыгы, Жирлек Советы депутатлары, башка сайлау органнары, жирле үзидарә органнары, территориаль ижтимагый үзидарә органнары, гражданның инициатив төркемнәре, Саба муниципаль районы прокуроры, шулай ук Жирлекнең Ревизия комиссиясе тарафыннан кертелә ала.

2. Татарстан Республикасы Саба районы прокуроры үз вәкаләтләрен гамәлгә ашыру барышында гамәлдәге муниципаль норматив хокукый актларны камилләштерү кирәклеген билгеләгәндә муниципаль норматив хокукый актларны үзгәртү, юкка чыгару яки кабул итү турында тәкъдимнәр кертәргә хокуклы.

3. Муниципаль хокукый актлар проектларын кертү тәртибе, аларга кушып бирелә торган документларның исемлегенә һәм формасы Жирлек Советы Регламенты, Жирлек Башлыгы тарафыннан билгеләнә.

71 статья. Жирлек Советының хокукый актлары

1. Жирлек Советы федераль законнар, Татарстан Республикасы законнары, Устав белән аның компетенциясенә кәргән мәсьәләләр буенча Жирлек территориясендә үтәлгә тиешле кагыйдәләренә билгели торган карарлар, Жирлек Башлыгын отставкага жиберү турында карар, шулай ук Жирлек Советы эшчәнлеген оештыру мәсьәләләре һәм федераль законнар, Татарстан Республикасы законнары, әлеге Устав белән аның компетенциясенә кәргән башка мәсьәләләр буенча карарлар кабул итә.

2. Жирлек Советы карарлары, әгәр федераль законнарда башкача билгеләнмәгән булса, Жирлек Советы депутатларының билгеләнгән саныннан күпчелек тавыш белән кабул ителә.

3. Жирлек Советының жирле салымнар һәм җыемнарны билгеләү, үзгәртү һәм юкка чыгаруны, жирлек бюджеты акчаларыннан чыгымнарны гамәлгә ашыруны күздә тоткан карарлары бары тик Жирлек Башлыгы инициативасы буенча яки аның бәяләмәсе булганда гына Жирлек Советы каравына кертеләргә мөмкин.

Күрсәтелгән бәяләмә Жирлек Советына карар проектын Жирлек Башкарма комитетына тапшырганнан соң утыз көн эчендә тапшырыла.

4. Жирлек Советы карарлары Жирлек Башлыгы тарафыннан кабул ителгән көннән өч көн эчендә имзалана һәм алар әлеге Уставта билгеләнгән тәртиптә халыкка игълан ителә.

72 статья. Жирлек Башлыгының хокукый актлары

Жирлек Башлыгы үз вәкаләтләре чикләрендә, законнарда, әлеге Уставта, Жирлек Советы карарлары белән билгеләнгән вәкаләтләр чикләрендә, Жирлек Советы эшчәнлеген оештыру мәсьәләләре, шулай ук әлеге Уставка кертелгән башка мәсьәләләр буенча «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 06.10.2003 ел, № 131-ФЗ Федераль закон һәм башка федераль законнар нигезендә карарлар һәм күрсәтмәләр чыгара. Федераль законнар, Татарстан Республикасы законнары, әлеге Устав, Жирлек Советының норматив хокукый актлары белән билгеләнгән вәкаләтләре чикләрендә Жирлек Башлыгы федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары белән жирле үзидарә органнарына тапшырылган аерым дәүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашыруга бәйлә мәсьәләләр буенча Жирлек Башкарма комитеты карарларын, шулай ук Жирлек Башкарма комитеты эшен оештыру мәсьәләләре буенча боерыкларын чыгара.

73 статья. Муниципаль норматив хокукый актларны бастырып чыгару (халыкка җиткерү) һәм аларның үз көченә керүе тәртибе

1. Жирлек Советы карарлары жирлек башлыгы кул куйганнан соң 10 көн узгач үз көченә керә, әгәр башкасы карар белән билгеләнмәгән булса. Жирлек Советының салымнар һәм җыемнар турындагы норматив-хокукый актлары Россия Федерациясе Салым кодексы нигезендә үз көченә керә. Жирлек Советының әлеге Уставны кабул итү яки әлеге Уставка үзгәрешләр кертү турындагы карарлары Федераль законда, әлеге Уставта билгеләнгән тәртиптә үз көченә керә.

2. Жирлек Башлыгының, Жирле үзидарәнең башка вазыйфаи затларының хокукый актлары, әгәр актларда башкасы билгеләнмәгән булса, аларга кул куелган көннән үз көченә керә.

3. Кеше һәм граждан хокукларына, ирекләренә һәм бурычларына кагылышлы, гамәлгә куючы муниципаль берәмлек булган оешмаларның хокукый статусын билгели торган, шулай ук жирле үзидарә органнары арасында төзелә торган шартнамәләр рәсми басылып чыкканнан (халыкка җиткерелгәннән) соң үз көченә керә.

4. Һәр муниципаль хокукый актта аның реквизитлары: аның исеме, имзасы (Жирлек Советы тарафыннан кабул ителгән хокукый актлар өчен - шулай ук Жирлек Советы кабул иткән датага), теркәү номеры, хокукый актка кул куйган вазыйфаи затның исеме, мөһерә булырга тиеш.

5. Жирлек бюджеты турында, аның үтәләше турында хисап, жирле салымнар һәм җыемнар билгеләү турында, Жирлек Советы Регламенты, Жирлек Советы тарафыннан кабул ителгән башка норматив-хокукый актлар, жирле үзидарә органнары арасында төзелгән килешүләр, муниципаль норматив хокукый

актлардан яисә аларның федераль закон белән чикләнгән белешмәләре булган аерым нигезләмәләреннән тыш, рәсми рәвештә басылып чыгарга (халыкка җиткерелергә) тиеш.

6. Муниципаль сайлаулар, җирле референдум, Җирлек Советы депутатын чакыртып алу буенча тавыш бирү, чикләргә үзгәртү, җирлекне үзгәртеп кору, җирлек башлыгын һәм аның урынбасарын сайлау мәсьәләсе буенча норматив хокукый актлар һәм законнар нигезендә башка актлар мәҗбүри рәвештә басылып чыгарга (халыкка җиткерелергә) тиеш.

7. Законнар яисә әлеге Устав нигезендә мәҗбүри булмаган рәсми бастырып чыгару (халыкка җиткерү) мәҗбүри булмаган норматив булмаган муниципаль хокукый актлар аларны чыгарган органнар яисә җирле үзидарә вазыйфаи затлары карары буенча бастырып чыгарылырга (халыкка җиткерелергә) мөмкин.

8. Бастырып чыгарганда (халыкка җиткергәндә) муниципаль хокукый акт яисә җирле үзидарә органнары арасында төзелгән килешү реквизитлары күрсәтелә. Муниципаль хокукый актны яисә җирле үзидарә органнары арасында төзелгән Килешүне рәсми бастырып чыгару булып аның тулы текстын җирлектә таратыла торган Вақытлы матбугатта беренче басмасы санала.

Муниципаль хокукый актларны һәм килешүләргә рәсми бастырып чыгару (халыкка җиткерү) өчен җирле үзидарә органнары шулай ук челтәрле басмадан файдаланырга хокуклы. Муниципаль хокукый актның рәсми челтәр басмасында тулы текст басылып чыккан (урнаштырылган) очракта, күләмле график һәм таблица кушымталары басма матбугатта китерелергә мөмкин.

9. Муниципаль хокукый актларны рәсми бастырып чыгару (халыкка җиткерү) юлы белән гамәлгә ашырыла:

- хокукый акт текстын Җирлекнең җирле үзидарә органнары гамәлгә куйган басма массакуләм мәгълүмат чараларында яисә Җирлек территориясендә таратыла торган бүтән массакуләм мәгълүмат чараларында бастырып чыгару. Хокукый акт текстын башка массакуләм мәгълүмат чараларында бастырганда әлеге басылуның рәсми булуы турында билге булырга тиеш;

- хокукый акт текстын яки хокукый акт проектын Татарстан Республикасы хокукый мәгълүмат рәсми порталында «Интернет» мәгълүмат-телекоммуникация челтәрендә түбәндәге адрес буенча урнаштыру: <http://pravo.tatarstan.ru>
хокукый акт текстын яисә хокукый акт проектын Россия юстиция Министрлыгының хокукый порталында «Россия Федерациясендә норматив хокукый актлар» бүлегендә түбәндәге адрес буенча «Интернет» мәгълүмат-телекоммуникация челтәрендә урнаштыру: <http://pravo-minjust.ru> кат <http://право-минюст.рф>;

- хокукый акт текстын Җирлек территориясендә махсус мәгълүмат стендларында урнаштыру. Күрсәтелгән стендларның саны һәм аларның урнашу урыннары Җирлек Советы тарафыннан раслана һәм Җирлек халкы тарафыннан муниципаль хокукый акт текстын белән каршылыксыз танышу мөмкинлеген тәэмин итәргә тиеш.

10. Муниципаль хокукый актны бастырып чыгарганда (халыкка җиткергәндә) массакуләм мәгълүмат чарасының чыгу датасы яки тиешле актны халыкка җиткерү датасы турында белешмәләр күрсәтелергә тиеш, алар актны җибәрә башлау (тарату) датасына яки аны мәгълүмат стендында урнаштыру датасына туры килергә тиеш.

11. Муниципаль норматив хокукый актлар, шул исәптән җирле референдумда (гражданныр җыенында) кабул ителгән карарлар хокукый актлар рәвешендә

рәсмиләштерелгән карарлар Татарстан Республикасы муниципаль норматив хокукый актлары регистрына кертелергә тиеш, аны оештыру һәм алып бару Татарстан Республикасы законында билгеләнгән тәртиптә Татарстан Республикасы юстиция Министрлыгы тарафыннан гамәлгә ашырыла.

XII бүлек. ЖИРЛЕКНЕҢ ИКЪТИСАДИ НИГЕЗЕ

74 статья. Жирлекнең икътисади нигезе

Жирлекнең икътисади нигезен муниципаль милектәге милек, Жирлек бюджеты акчалары, шулай ук Жирлекнең милек хокуклары тәшкил итә.

75 статья. Муниципаль милек

1. Жирлек милкендә булырга мөмкин:

1) «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрәндәге 131-ФЗ номерлы Федераль законда билгеләнгән жирле әһәмияттәге мәсьәләләрне хәл итү өчен билгеләнгән мөлкәт;

2) федераль законнарда һәм Татарстан Республикасы законнарында билгеләнгән очрактарда жирле үзидарә органнарына тапшырылган аерым дөүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашыру өчен билгеләнгән мөлкәт, шулай ук аларга «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрәндәге 131-ФЗ номерлы Федераль законның 15 статьясындагы 4 өлешендә каралган тәртиптә жирле үзидарә органнарының аерым вәкаләтләрен гамәлгә ашыру өчен бирелгән мөлкәт;

3) Жирлек Советының норматив хокукый актлары нигезендә жирле үзидарә органнары һәм вазыйфаи затлары, муниципаль хезмәткәрләр, муниципаль предприятиеләр һәм учреждениеләр хезмәткәрләре эшчәнлеген тәэмин итү өчен билгеләнгән мөлкәт;

4) федераль законнар белән жирле үзидарә органнарына хәл итү хокукы бирелгән һәм жирле әһәмияттәге мәсьәләләргә кертелмәгән мәсьәләләрне хәл итү өчен билгеләнгән мөлкәт.

5) «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрәндәге 131-ФЗ номерлы Федераль законның 14 статьясындагы 3 һәм 4 өлешләре нигезендә жирле әһәмияттәге мәсьәләләрне хәл итү өчен билгеләнгән мөлкәт, шулай ук «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрәндәге 131-ФЗ номерлы Федераль законның 17 статьясындагы 1, 1.1 өлешләре нигезендә жирле әһәмияттәге мәсьәләләрне хәл итү буенча вәкаләтләрен гамәлгә ашыру өчен билгеләнгән мөлкәт.

2. Жирлектә әлеге статьяның 1 өлеше таләпләренә туры килми торган мөлкәткә милек хокукы барлыкка килгән очракта, күрсәтелгән мөлкәт яңадан профильләштерелергә (милекнең максатчан билгеләнеше үзгәртелергә) йә читләштерелергә тиеш. Мондый мөлкәтне читләштерү тәртибе һәм сроклары федераль закон белән билгеләнә.

76 статья. Жирлекнең муниципаль милкенә ия булу, файдалану һәм эш итү

1. Жирле үзидарә органнары Жирлек исеменнән Россия Федерациясе Конституциясе, федераль законнар һәм алар нигезендә кабул ителә торган жирле үзидарә органнарының норматив хокукый актлары нигезендә муниципаль мөлкәтне мөстәкыйль белә, файдалана һәм алар белән эш итә.

2. Жирле үзидарә органнары муниципаль мөлкәтне физик һәм юридик затларга, Россия Федерациясе дәүләт хакимияте органнарына, Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте органнарына һәм башка муниципаль берәмлекләрнең жирле үзидарә органнарына вакытлыча яки даими файдалануга тапшырырга, федераль законнар нигезендә читләштереп алырга, бүтән алыш-бирешләр башкарырга хокуклы.

3. Жирле үзидарә органнары Россия Федерациясе Хөкүмәте вәкаләт биргән федераль башкарма хакимият органы тарафыннан билгеләнгән тәртиптә муниципаль милек реестрларын алып бара.

77 статья. Муниципаль предприятиеләр, учреждениеләр һәм хужалык жәмгыятьләре

1. Жирлек муниципаль предприятиеләр һәм учреждениеләрне төзи, үзгәртеп кора һәм бетерә, хужалык жәмгыятьләрен, шул исәптән жирле әһемияттәге мәсьәләләрне хәл итү буенча вәкаләтләрне гамәлгә ашыру өчен муниципальара төзүдә катнаша ала. Муниципаль предприятиеләргә һәм учреждениеләргә карата гамәлгә куючы функцияләрен һәм вәкаләтләрен вәкаләтле жирле үзидарә органнары гамәлгә ашыра.

2. Жирле үзидарә органнары муниципаль предприятиеләр һәм учреждениеләр эшчәнлегенә максатларын, шартларын һәм тәртибен билгели, аларның уставларын раслый, әлеге предприятие һәм учреждение житәкчеләрен вазыйфага билгели һәм вазыйфадан азат итә, аларның эшчәнлегенә турында хисапларны әлеге Уставта каралган тәртиптә тыңлый.

3. Жирлекнең жирле үзидарә органнары Жирлек исеменнән муниципаль казна учреждениеләре йөкләмәләре буенча субсидия рәвешендә җавап бирәләр һәм аларның Россия Федерациясе Граждан кодексында билгеләнгән тәртиптә үтөлешен тәэмин итәләр.

78 статья. Жирлекнең муниципаль милкен хосусыйлаштыру тәртибе һәм шартлары

1. Муниципаль милекне хосусыйлаштыру тәртибе һәм шартлары федераль законнар нигезендә Жирлек Советы карарлары белән билгеләнә.

2. Муниципаль милекне кулланудан һәм хосусыйлаштырудан кергән керемнәр Жирлек бюджетына керә.

79 статья. Жирлекнең жирле үзидарә органнарының муниципаль милектә булмаган предприятиеләр, учреждениеләр һәм оешмалар белән мөнәсәбәтләре

Жирлекнең жирле үзидарә органнарының муниципаль милектә булмаган предприятиеләр, учреждениеләр, оешмалар, шулай ук физик затлар белән мөнәсәбәтләре, законнарда башкача билгеләнмәгән булса, килешү нигезендә төзелә.

XIII башлыгы. ЖИРЛЕКНЕҢ ФИНАНС НИГЕЗЕ

80 статья. Жирлек бюджеты

1. Жирлекнең үз бюджеты бар.
2. Жирлек бюджеты Жирлек Советының муниципаль норматив хокукый акты рәвешендә эшләнә һәм раслана.
3. Жирлек бюджетында Жирлекнең жирле өһәмияттәге мәсьәләләргә хәл итү буенча жирле үзидарә органнары вәкаләтләрен гамәлгә ашыруга юнәлтелүче керемнәр һәм федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары белән тапшырылган аерым дәүләт вәкаләтләрен жирле үзидарә органнары тарафыннан гамәлгә ашыруны тәэмин итү өчен бирелә торган субвенцияләр, шулай ук күрсәтелгән керемнәр һәм субвенцияләр исәбеннән Жирлек бюджетының тиешле чыгымнары аерым карала.
4. Федераль законнарда һәм Россия Федерациясенә шулар нигезендә кабул ителә торган башка норматив хокукый актларында билгеләнгән тәртиптә жирле үзидарә органнары федераль дәүләт хакимияте органнарына һәм (яисә) Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте органнарына Жирлек бюджеты үтәләше турында хисап тапшыра.

81 статья. Жирлектә бюджет процессы

1. Жирлек бюджеты проекты тәү һәм карау, Жирлек бюджетын раслау һәм үтәү, аның үтәләшен тикшереп торы, Жирлек бюджеты үтәләше турындагы хисапны тәү һәм раслау, Россия Федерациясә Бюджет кодексында һәм аның нигезендә кабул ителә торган Татарстан Республикасы Бюджет кодексында билгеләнгән таләпләргә үтәп, жирле үзидарә органнары тарафыннан мөстәкыйль гамәлгә ашырыла.
2. Жирлек бюджеты проекты, Жирлек бюджетын раслау турында Жирлек Советы карары, аның үтәләше турында еллык хисап, Жирлек бюджеты үтәләше барышы һәм жирле үзидарә органнарының муниципаль хезмәткәрләре, муниципаль учреждение хезмәткәрләре саны турында квартал саен белешмәләр, Жирлекнең торақ пунктлары территорияләрендә махсус мәгълүмат стендларында яисә әлегә Уставның 73 статьясындагы 9 өлешендә күрсәтелгән башка ысуллар белән рәсми бастырып чыгарылырга (халыкка житкереләргә) тиеш.
3. Жирлек Советының муниципаль норматив-хокукый актларына, чираттагы финанс елында һәм план чорында үз көченә керә торган бюджет хокук мөнәсәбәтләрен җайга сала торган, жирле салымнар турында муниципаль норматив-хокукый актларга, Жирлек Советының муниципаль норматив-хокукый актларына үзгәрешләр кертү турындагы муниципаль норматив хокукый актларына үзгәрешләр кертү турында Жирлек Советына чираттагы финанс елына һәм план чорына Жирлек бюджеты турында карар проекты кертелгән көнгә кадәр 10 көннән дә соңга калмыйча кабул ителәргә тиеш.
4. Жирлек бюджеты проекты өч елга (чираттагы финанс елына һәм план чорына) төзелә һәм раслана.
5. Чираттагы финанс елына һәм план чорына Жирлек бюджеты проекты, Жирлекнең чыгым йөкләмәләрен финанс ягыннан тәэмин итү максатларында, Жирлекнең социаль-икътисади үсешен фаразлау нигезендә төзелә.

6. Чираттагы финанс елына һәм план чорына Жирлек бюджеты проекты, Россия Федерациясе Бюджет кодексы һәм аның таләпләре нигезендә Татарстан Республикасы Бюджет кодексы һәм әлеге Устав нигезендә кабул ителгән тәртиптә һәм срокларда төзелә.

7. Чираттагы финанс елына һәм план чорына Жирлек бюджеты проектын төзү түбәндәгеләргә нигезләнә:

- Россия Федерациясе Президентының Россия Федерациясе Федераль Собраниеһенә Юлламасының Россия Федерациясендә бюджет сәясәтен (бюджет сәясәтенә таләпләр) билгели торган нигезләмәләре турында;

- Татарстан Республикасы Президентының Татарстан Республикасы Дәүләт Советына юлламасында;

- Жирлекнең бюджет һәм салым сәясәтенең төп юнәлешләре турында;

- социаль - икътисадый үсеш фаразы турында;

- озак сроклы чорга бюджет фаразы (бюджет фаразы проекты, бюджет фаразына үзгәрешләр кертү проекты) турында;

- муниципаль программалар (муниципаль программалар проектлары, муниципаль программаларга үзгәрешләр кертү проектлары) турында.

8. Чираттагы финанс елына һәм план чорына Жирлек бюджеты турындагы карарда бюджетның төп характеристикалары булырга тиеш, аларга бюджет керемнәренең гомуми күләме, чыгымнарның гомуми күләме, бюджет дефициты, шулай ук Россия Федерациясе Бюджет кодексы, Татарстан Республикасы законнары, Жирлек Советының муниципаль хокукый актларында (бюджет турындагы Карардан тыш) билгеләнгән башка күрсәткечләр керә.

9. Жирлек бюджеты турындагы карар белән раслана:

- РФ Бюджет кодексының 160.1 статьясында каралган очракларда Жирлек бюджеты керемнәренең баш администраторлары Исемлегә;

- РФ Бюджет кодексының 160.2 статьясында каралган очракларда Жирлек бюджеты кытлыгын финанслау чыганакларының баш администраторлары исемлегә;

- чыгымнар төрләре бүлекләре, бүлекчәләре, максатчан статьялары, төркемнәре (төркемнәре һәм төркемчәләре буенча) йә чыгымнар төрләре бүлекләре, бүлекчәләре, максатчан статьялары (муниципаль программалар һәм программага карамаган юнәлешләр), чыгымнар төрләре төркемнәре (төркемнәре һәм төркемчәләре), чираттагы финанс елына һәм план чорына бюджет чыгымнары классификациясенә чыгымнар төрләре (төркемнәре һәм төркемчәләре) буенча, шулай ук чираттагы финанс елына һәм план чорына бюджет чыгымнары классификациясенә бүлекләре һәм бүлекчәләре, билгеләнгән тиешенчә Россия Федерациясе Бюджет кодексы, Татарстан Республикасы Бюджет кодексы, муниципаль хокукый акты белән Жирлеге Советы;

- чираттагы финанс елына һәм план чорына бюджет чыгымнарының ведомство структурасы;

- норматив йөкләмәләргә үтәүгә юнәлдерелә торган бюджет ассигнованиеләренең гомуми күләме;

- чираттагы финанс елында һәм план чорында Россия Федерациясе бюджет системасының башка бюджетларына башка бюджетлардан алына торган һәм (яисә) бирелә торган бюджетара трансфертлар күләме;

- чираттагы финанс елына һәм план чорының беренче елына бюджет расланган очракта шартлы рәвештә расланган (расланган) чыгымнарның гомуми күләме план чорының беренче елына бюджет чыгымнарының гомуми күләменнән кимендә 2,5 проценты күләмендә (максатчан билгеләнеше булган Россия Федерациясе бюджет системасының башка бюджетларыннан бюджетара трансфертлар исәбенә каралган бюджет чыгымнарын исәпкә алмыйча), план чорының икенче елына бюджет чыгымнарының гомуми күләменнән кимендә 5 проценты күләмендә (бюджет чыгымнарын исәпкә алмыйча), максатчан билгеләнеше булган Россия Федерациясе бюджет системасының башка бюджетларыннан бюджетара трансфертлар исәбенә каралган;

- чираттагы финанс елына һәм план чорына бюджет кытлыгын финанслау чыганаclarы (статья 2007 елның 2 августындагы 38-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы законы редакциясендә);

- чираттагы финанс елыннан һәм план чорының һәр елыннан соң килә торган елның 1 гыйнварына муниципаль эчке бурычны иң югары чиге, шул исәптән муниципаль гарантияләр буенча бурычны иң югары чиген күрсәтеп, муниципаль бурычны иң югары чиге;

- Жирлек бюджетының Россия Федерациясе Бюджет кодексы, Татарстан Республикасы Бюджет кодексы, Жирлек Советының муниципаль хокукый актында билгеләнгән башка күрсәткечләре.

10. Чираттагы финанс елына һәм план чорына Жирлек бюджеты турында карар проекты расланган бюджетның план чорының параметрларын үзгәртү һәм аларга бюджет проектының план чорының икенче елы параметрларын өстәү юлы белән раслана.

Чираттагы финанс елына һәм план чорына Жирлек бюджеты турында карар проекты план чорының расланган бюджеты күрсәткечләрен төгәлләштерә һәм төзелә торган бюджетның план чорының икенче елы күрсәткечләрен раслый.

11. Бюджет турындагы карар проекты белән бер үк вакытта Жирлек Советына тәкъдим ителә:

- Чираттагы финанс елына һәм план чорына Жирлекнең бюджет һәм салым сәясәтенең төп юнәлешләре;

- агымдагы финанс елының узган чорында Жирлекнең социаль-икътисади үсешенең якинча нәтижәләре һәм агымдагы финанс елында жирлекнең социаль-икътисади үсешенең көтелүче нәтижәләре;

- чираттагы финанс елына һәм план чорына Жирлекнең социаль-икътисади үсеше фаразы;

- чираттагы финанс елына һәм план чорына Жирлек бюджетының төп характеристикалары (керемнәрнең гомуми күләме, чыгымнарның гомуми күләме, бюджет дефициты) фаразы;

- Жирлек бюджеты проектына аңлатма язуы;

- бюджетара трансфертларны бүлү методикалары (методикалар проектлары) һәм исәп-хисаплар;

- чираттагы финанс елы һәм план чорының һәр елыннан соң килүче елның 1 гыйнварына муниципаль эчке бурычны иң югары чиге;

- агымдагы финанс елына бюджетның көтелүче үтәлешен бәяләү;

- Жирлек Советы, суд системасы органнары, Жирлекнең Ревизия комиссиясе тарафыннан тәкъдим ителгән әлеге органнарның бюджет сметалары проектлары, әлеге бюджет сметаларына карата жирлек башкарма комитеты белән

каршылыклар барлыкка килгән очракта, Жирлекнең Башкарма комитеты тарафыннан тәкъдим ителә торган;

- Россия Федерациясе Бюджет кодексында һәм аның нигезендә кабул ителгән Татарстан Республикасы Бюджет кодексы һәм өлеге Уставта билгеләнгән башка документлар һәм материаллар.

Муниципаль программалар һәм программага карамаган эшчәнлек юнәлешләре буенча бюджет ассигнованиеләрен бүлү бюджет турындагы карар белән расланган очракта, жирлек бюджеты турындагы карар проектына муниципаль программалар паспортлары (күрсәтелгән паспортларга үзгәрешләр проектлары) тапшырыла.

Әгәр Жирлек бюджеты турындагы карар проекты бюджет чыгымнарын классификацияләү бүлекләре һәм бүлекчәләре буенча бюджет ассигнованиеләрен бүлү белән кушымта булмаса, бюджет чыгымнары классификациясе бүлекләре һәм бүлекчәләре буенча бюджет ассигнованиеләрен бүлү белән кушымта Жирлек бюджеты турындагы карар проектына аңлатма язуына кушымталар составына кертелә.

12. Чираттагы финанс елына һәм план чорына Жирлек бюджеты проектын төзү Жирлекнең Башкарма комитеты тарафыннан Россия Федерациясе Бюджет кодексы, федераль законнар, алар нигезендә кабул ителә торган Татарстан Республикасы Бюджет кодексы һәм Татарстан Республикасы законнары нигезендә гамәлгә ашырыла.

13. Жирлекнең Башкарма комитеты чираттагы финанс елына һәм план чорына жирлек бюджеты турындагы карар проектын ағымдагы елның 15 ноябрәннән дә соңга калмыйча жирлек Советы каравына кертә.

14. Жирлек бюджеты турында карар проектын карау һәм аны Жирлек Советының муниципаль норматив хокукый актында билгеләнгән раслау тәртибе Чираттагы финанс елының 1 гыйнварыннан бюджет турындагы карарның үз көченә керүен, шулай ук күрсәтелгән карар белән Россия Федерациясе Бюджет кодексының 184.1 статьясы нигезендә күрсәткечләрен һәм характеристикаларны (кушымталарны) раслауны күздә тотарга тиеш.

15. Жирлек бюджеты турындагы карар 1 гыйнвардан үз көченә керә һәм, әгәр Россия Федерациясе Бюджет кодексында һәм (яки) Жирлек бюджеты турындагы карарда башкасы каралмаган булса, финанс елының 31 декабрәнә кадәр гамәлдә була.

Жирлек бюджеты турындагы карар, аңа кул куелганнан соң 10 көннән дә соңга калмыйча, билгеләнгән тәртиптә рәсми бастырып чыгарылырга тиеш.

16. Жирлекнең жирле үзидарә органнары Жирлек бюджетының балансылыгын һәм бюджет хокук мөнәсәбәтләрен жайга салу, бюджет процессын гамәлгә ашыру, муниципаль бурыч күләме, күләме һәм структурасы, жирлекнең бюджет йөкләмәләрен үтәүне тәэмин ителәр.

17. Жирлек бюджеты керемнәре Россия Федерациясенәң бюджет законнары, салымнар һәм җыемнар турындагы законнар һәм башка мәҗбүри түләүләр турындагы законнар нигезендә формалаша.

18. Жирлек бюджеты чыгымнары Россия Федерациясе Бюджет кодексында каралган рәвешләрдә гамәлгә ашырыла.

19. Федераль дәүләт хакимияте органнары, Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте органнары вәкаләтләрен финанслауга Жирлек бюджеты чыгымнарын

гамәлгә ашыру, федераль законнарда һәм Татарстан Республикасы законнарында билгеләнгән очраклардан тыш, рәхсәт ителми.

20. Муниципаль милек объектларына бюджет инвестицияләре Россия Федерациясе Бюджет кодексы нигезендә гамәлгә ашырыла.

82 статья. Муниципаль ихтыяжларны тәэмин итү өчен сатып алулар

1. Муниципаль ихтыяжларны тәэмин итү өчен товарлар, эшләр, хезмәт күрсәтүләренә сатып алу «Дәүләт һәм муниципаль ихтыяжларны тәэмин итү өчен товарлар, эшләр, хезмәт күрсәтүләренә сатып алу өлкәсендә контракт системасы турында» 2013 елның 5 апрелендәге 44-ФЗ номерлы Федераль закон һәм Россия Федерациясенә башка норматив хокукый актлары нигезендә гамәлгә ашырыла.

2. Муниципаль ихтыяжларны тәэмин итү өчен товарлар, эшләр, хезмәт күрсәтүләр сатып алу жириклек бюджеты акчалары исәбеннән гамәлгә ашырыла.

83 статья. Жириклек гражданның үзара салым акчасы

1. Гражданның үзара салым акчасы астында гражданның жириклек өһәмияттәге конкрет мәсьәләләренә хәл итү өчен башкарыла торган бер тапкыр бирелә торган түләүләре аңлашыла. Гражданның үзара салым түләүләре күләме Жириклек (торақ пунктның (яисә аның территориясенә бер өлеш) составына керүче барлык халкы өчен абсолют күләмдә билгеләнә, алар саны жириклек (торақ пунктның (яисә аның территориясенә бер өлеш) составына керүче гражданның гомуми саныннан 30 проценттан артмый торган аерым категорияләреннән тыш, алар өчен түләүләр күләме киметелергә мөмкин.

2. Әлеге статьяның 1 өлешендә күрсәтелгән түләүләренә кертү һәм куллану мәсьәләләре жириклек референдумда, ә 4.1 һәм 4.3 пунктларда каралган очракларда хәл ителә. «Россия Федерациясендә жириклек үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрендәге 131-ФЗ номерлы Федераль законның 25.1 статьясындагы 1 өлеш, гражданиннар җыенында.

84 статья. Жириклекнең муниципаль бурыч алулары (муниципаль бурыч)

1. Жириклек бюджетын финанслау һәм бурыч йөкләмәләрен түләү максатларында федераль законнарда билгеләнгән тәртиптә муниципаль эчке бурыч алулар башкарырга хокуклы.

Муниципаль бурыч алулар дигәндә Россия Федерациясе валютасында эчке базарда урнашкан Жириклек исемнән кыйммәтле көгазьләр чыгару юлы белән башкарыла торган муниципаль бурыч алулар һәм Россия Федерациясе Бюджет кодексы нигезләмәләре нигезендә Жириклек бюджетына Россия Федерациясе бюджет системасының башка бюджетларыннан һәм кредит оешмаларыннан җәлеп ителә торган кредитлар аңлашыла, алар буенча муниципаль бурыч йөкләмәләре барлыкка килә.

2. Муниципаль бурыч алуларны гамәлгә ашыру хокукы Россия Федерациясе Бюджет кодексы һәм әлеге Устав нигезендә муниципаль берәмлек исемнән Жириклекнең Башкарма комитеты карамагында.

85 статья. Жириклек бюджет үтәлеше

1. Жирлек бюджетын үтәү Россия Федерациясе Бюджет кодексы нигезендә башкарыла.

2. Жирлек бюджеты касса бердәмлеге һәм чыгымнарның ведомство буйсынуы нигезендә башкарыла.

3. Жирлек бюджеты үтәлешенә касса хезмәте күрсәтү, Жирлек бюджеты акчаларын алучыларның шәхси счетларын ачу һәм алып бару Россия Федерациясе һәм Татарстан Республикасы законнарында билгеләнгән тәртиптә гамәлгә ашырыла.

4. Жирлек бюджетын үтәү жирлекнең җыелма бюджет язмасы һәм жирлекнең касса планы нигезендә оештырыла.

86 статья. Бюджет хисабы. Жирлек бюджеты үтәлеше турында еллык отчет

1. Жирлекнең бюджет хисаплылыгы еллык булып тора.

2. Жирлекнең бюджет хисаплылыгы, тиешле бюджет акчаларының баш администраторларының җыелма бюджет хисаплылыгы нигезендә, жирлекнең башкарма комитеты тарафыннан төзелә.

3. Жирлек бюджеты үтәлеше турындагы еллык хисап Жирлек Советы карары белән расланьрга тиеш.

4. Жирлек бюджеты үтәлеше турындагы еллык хисап, аны Жирлек Советына тапшырганчы, тышкы тикшерү узарга тиеш, ул бюджет акчаларының баш администраторларының бюджет хисаплылыгын тышкы яктан тикшерүне һәм Жирлек бюджеты үтәлеше турында еллык хисапка бәяләмә әзерләүне үз эченә ала.

Жирлек бюджеты үтәлеше турындагы еллык хисапны тышкы тикшерү, федераль законнарда билгеләнгән үзенчәлекләрне исәпкә алып, Татарстан Республикасы Бюджет кодексы таләпләрен үтәгәндә, Жирлек Советының муниципаль хокукый актында билгеләнгән тәртиптә, Жирлек Советының Ревизия комиссиясе тарафыннан башкарыла.

5. Жирлекнең Башкарма комитеты, аңа бәяләмә әзерләү өчен, агымдагы финанс елының 1 апреленнән дә соңга калмыйча, Жирлек бюджетының үтәлеше турында хисап бирә. Жирлек бюджеты үтәлеше турында еллык хисапка бәяләмә әзерләү 1 айдан да артмаган вакытка, бюджет акчаларының баш администраторларының еллык бюджет хисаплылыгын тышкы тикшерү күрсәткечләре нигезендә башкарыла.

6. Жирлек бюджеты үтәлеше турындагы еллык хисапка бәяләмә Жирлекнең Ревизия комиссиясе тарафыннан Жирлек Советына бер үк вакытта Жирлекнең Башкарма комитетына җибәрелә.

7. Ел саен, агымдагы финанс елының 1 маеннан да соңга калмыйча, Жирлекнең Башкарма комитеты, хисап финанс елы өчен Жирлек бюджеты үтәлеше турында еллык отчетны, Жирлек бюджеты үтәлеше турындагы башка бюджет хисапын һәм Россия Федерациясе бюджет законнарында каралган башка документларны Жирлек Советына тапшыра.

8. Жирлек бюджеты үтәлеше турындагы еллык хисапны карау нәтиҗәләре буенча Жирлек Советы Жирлек бюджеты үтәлеше турындагы еллык хисапны раслау яки кире кагу турында карар кабул итә.

Жирлек Советы тарафыннан Жирлек бюджеты үтәлеше турындагы еллык хисап кире кагылган очракта, ул мәгълүматларны дәрәс яки тулы булмаган

чагылдыру фактларын бетерү һәм 1 айдан артмаган срокта кабат тапшыру өчен кире кайтарыла.

9. Жирлек бюджеты үтөлеше турындагы карар белән, Жирлек бюджеты керемнәренә, чыгымнарының һәм дефицитының гомуми суммасы күрсәтелә, хисап финанс елы өчен Жирлек бюджеты үтөлеше турында хисап раслана.

Хисап финанс елында Жирлек бюджеты үтөлеше турында Жирлек Советы карарына аерым кушымталар белән күрсәткечләр раслана:

- Жирлек бюджетының керемнәр классификациясе кодлары буенча керемнәр;
- Жирлек бюджеты чыгымнарының ведомство структурасы буенча Жирлек бюджеты чыгымнары;
- бюджет чыгымнарын классификацияләү бүлекләре һәм бүлекчәләре буенча Жирлек бюджеты чыгымнары;
- бюджет кытлыгын финанслау чыганакалары классификациясе кодлары буенча Жирлек бюджеты кытлыгын финанслау чыганакалары.

Жирлек бюджеты үтөлеше турындагы карар белән шулай ук Жирлек бюджеты үтөлеше турында карар кабул итү өчен Россия Федерациясе Бюджет кодексы, аның нигезендә кабул ителә торган Татарстан Республикасы Бюджет кодексы, Жирлек Советының муниципаль хокукый акты белән билгеләнгән башка күрсәткечләр раслана.

87 статья. Муниципаль финанс контроле

1. Муниципаль финанс контроле Россия Федерациясенә бюджет законнарын һәм бюджет хокук мәнәсәбәтләрен җайга салучы башка норматив хокукый актларны үтәүне тәмин итү максатларында гомуми ашырыла.

Муниципаль финанс контроле тышкы һәм эчке, башлангыч һәм алга таба бүленә.

2. Бюджет хокук мәнәсәбәтләре өлкәсендә тышкы муниципаль финанс контроле-жирлекнең ревизия комиссиясенә контроль эшчәнлеге.

3. Бюджет хокук мәнәсәбәтләре өлкәсендә Эчке муниципаль финанс контроле Жирлек Башкарма комитетының контроль эшчәнлеге булып тора.

4. Алдан тикшерү авыл жирлегә бюджетын үтәү барышында бюджет бозуларны кисәтү һәм булдырмау максатларында башкарыла.

5. Алга таба контроль аның үтәлешенә законлылыгын, исәп-хисапның дәрәҗәләгән билгеләү максатыннан жирлек бюджетының үтәлеше нәтиҗәләре буенча башкарыла.

XIV бүлек. ЖИРЛЕК УСТАВЫН КАБУЛ ИТҮ. ӘЛЕГЕ УСТАВКА ҮЗГӘРЕШЛӘР КЕРТҮ

88 статья. Жирлек Уставы проектының әзерләү, әлеге Уставка үзгәрешләре кертү тәртібе

1. Устав проекты, әлеге Уставка үзгәрешләре һәм өстәмәләре кертү турында Жирлек Советы карары проекты Жирлек Советына депутатлар, Жирлек Башлыгы, территориаль иҗтимагый үзидарә органнары, гражданның инициативалы төркемнәре тарафыннан кертелә ала.

2. Устав проекты, әлеге Уставка үзгәрешләре һәм өстәмәләре кертү турында карар проектының әзерләү өчен Жирлек Советы карары белән махсус комиссия

төзелергә мөмкин. Әлеге комиссия эшендә катнашу өчен Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте органнары белгечләре, экспертлар чакырылырга мөмкин.

3. Устав проекты, Уставка үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында Жирлек Советы карары проекты, Уставны кабул итү, Уставка үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турындагы мәсьәләне караганчы 30 көннән дә соңга калмыйча, Жирлекнең торак пунктлары территориясендә махсус мәгълүмат стендларында яисә әлеге Уставның 73 статьясындагы 9 өлешендә күрсәтелгән башка ысуллар белән, Жирлек Советы тарафыннан билгеләнгән Устав проекты буенча тәкъдимнәрне исәпкә алу тәртибен бер үк вакытта бастырып чыгару (халыкка житкерү) белән рәсми бастырып чыгарылырга (халыкка житкерелергә) тиеш, Уставына үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү, шулай ук гражданның аның турында фикер алышуда катнашу тәртибе турында Жирлек Советы карары проекты. Уставка үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында Жирлек Советы карары проекты буенча тәкъдимнәрне, шулай ук Уставны әлеге норматив хокукый актларга туры китерү максатларында Россия Федерациясе Конституциясе, федераль законнар, Татарстан Республикасы Конституциясе һәм Татарстан Республикасы законнары нигезләмәләрен төгәл яңадан күрсәтү формасында үзгәрешләр кертелгән очракта, фикер алышуларда гражданның катнашу тәртибен рәсми бастырып чыгару (халыкка житкерү) таләп ителми.

4. Устав, әлеге Уставка үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында Жирлек Советы карары проекты буенча Жирлек Советы утырышында аларны карау алдыннан әлеге Устав нигезендә халык алдында тыңлаулар үткөрелә, моннан тыш, жирлек Уставына Россия Федерациясе Конституциясе, федераль законнар, Татарстан Республикасы Конституциясе һәм Татарстан Республикасы законнары нигезләмәләрен, әлеге Уставны әлеге норматив хокукый актларга туры китерү максатларында үзгәрешләр кертелә.

89 статья. Жирлекнең Уставын кабул итү, әлеге Уставка үзгәрешләр кертү тәртибе

1. Устав проекты, әлеге Уставка үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында карар проекты карау Жирлек Советы тарафыннан кимендә ике укылышта Жирлек Советы Регламенты нигезендә башкарыла.

2. Устав проекты, әлеге Уставка үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында карар проекты беренче укылышта кабул иткәннән соң әлеге проект, төзәтмәләр кертү өчен, жирлек башлыгы тарафыннан Жирлек Советы депутатларына, хокук чыгару инициативасы хокукына ия башка субъектларга жиберелә.

3. Устав, Жирлек Советының Уставына үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турындагы карары Жирлек Советы депутатларының билгеләнгән саныннан өчтән икесенең күпчелек тавыш белән кабул ителә.

4. Уставны федераль закон, Татарстан Республикасы законы белән тәңгәлләштерү әлеге закон актлары белән билгеләнгән срокта гамәлгә ашырыла. Федераль закон, Татарстан Республикасы законы белән күрсәтелгән срок билгеләнмәгән очракта, Жирлек Уставын федераль закон, Татарстан Республикасы законы белән тәңгәлләштерү срогы тиешле федераль закон, Татарстан Республикасы законы үз көченә керү датасын, рәсми бастырып чыгару (халыкка житкерү) һәм уставка үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү, Жирлек Советы

утырышларының вакытын исәпкә алып билгеләнә, мондый муниципаль хокукый акты дөүләт теркәвенә алу һәм рәсми бастырып чыгару (халыкка житкерү) срокларын һәм, кагыйдә буларак, алты айдан да артмаска тиеш.

90 статья. Жирлек Уставының үз көченә керү тәртибе, әлеге Уставка үзгәрешләр кертү турында карар

1. Жирлек Уставы, әлеге Уставка үзгәрешләр кертү турында Жирлек Советы карары кабул ителгәннән соң, федераль законда билгеләнгән тәртиптә дөүләт теркәве өчен, Жирлек башлыгы тарафыннан муниципаль берәмлекләр уставларын теркәү өлкәсендә федераль башкарма хакимият органының территориаль органына жиберелә.

2. Устав, әлеге Уставка үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында Жирлек Советы карары Жирлекнең торақ пунктлары территориясендә махсус мәгълүмат стендларында яисә әлеге Уставның 73 статьясындагы 9 өлешендә күрсәтелгән башка ысуллар белән, шулай ук Россия юстиция Министрлыгы порталында «Россия Федерациясендә норматив хокукый актлар» рәсми басылып чыгарга (халыкка житкерелергә) тиеш (<http://pravo-minjust.ru> кат <http://право-минюст.рф> - челтәр басмасы сыйфатында теркәү: Эл № ФС77-72471, 05.03.2018), дөүләт теркәвенә алынганнан соң, алар рәсми басылып чыкканнан соң (халыкка житкерелгәннән) үз көченә керә.

Муниципаль хокукый акты яисә жирле үзидарә органнары арасында төзелгән килешүне рәсми бастырып чыгару булып аның тулы текстын тиешле муниципаль берәмлектә таратыла торган Ввакытлы матбугатта бастырып чыгару санала.

Муниципаль хокукый актларны һәм килешүләрне рәсми бастырып чыгару (халыкка житкерү) өчен жирле үзидарә органнары шулай ук челтәрле басмадан файдаланырга хокуклы. Муниципаль хокукый актының рәсми челтәр басмасында тулы тексты басылып чыккан (урнаштырылган) очракта, күләмле график һәм таблица кушымталары басма матбугатта китерелергә мөмкин.

3. Уставка һәм жирле үзидарә органнары структурасын үзгәртә торган үзгәрешләр һәм өстәмәләр (Уставны федераль законнар белән тәңгәлләштерү очрақларыннан тыш), жирле үзидарә органнары арасында вәкаләтләр бүлешү (Уставны федераль законнар белән тәңгәлләштерү очрақларыннан тыш, шулай ук жирлек башлыгының һәм жирле үзидарәнең сайланулы вазыйфаи затларының вәкаләтләре, вәкаләтләре, вакытлары, сайлау тәртибе үзгәртү очрақларыннан тыш), әлеге уставка үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында карар кабул иткән Жирлек Советы вәкаләтләре чоры тәмамланганнан соң үз көченә керә.

4. Уставка үзгәрешләр һәм өстәмәләр муниципаль хокукый акт белән кертелә, ул рәсмиләштерелергә мөмкин:

1) Жирлек Башлыгы имзалаган Жирлек Советы карары белән;

2) Жирлек Советы тарафыннан кабул ителгән һәм Жирлек Башлыгы имзалаган аерым норматив хокукый акт. Бу очракта әлеге хокукый актта Жирлек Советының аны кабул итү турындагы карары реквизитлары куела. Жирлек Советының мондый карарына Уставка кертелә торган үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турындагы күчмә нигезләмәләрне һәм (яки) нормаларны кертү рөхсәт ителми.

5. Уставны яңа редакциядә, Уставка үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында муниципаль хокукый акт белән бәян итү рөхсәт ителми. Бу очракта яңа Устав

кабул ителә, ә элек гамәлдәге Устав һәм аңа үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында муниципаль хокукый актлар яңа Устав үз көченә кәргән көннән үз көчләрен югалткан дип таныла.